

Kun Karitsa otti
kirjan, ne neljä olentoa
ja kaksikymmentäneljä
vanhinta heittäytyivät hänen
eteensä. – – He lauloivat uuden
laulun: "Sinä olet arvollinen ottamaan
kirjan ja avaamaan sen sinetit, sillä
sinut on teurastettu, olet verelläsi
ostanut Jumalalle ihmisiä kaikis-
ta heimoista, kaikista kielistä,
kansoista ja maista."

Ilm. 5:8–9.

Tässä numerossa

- 130 | Perustalla
- 131 | Pääkirjoitus
- 132 | Artikkelit
- 170 | Sanan selitystä

● Perustalla

Laki ja evankeliumi

Hän [Jacobus Latomus] ei ole koskaan opinnut tuntemaan, mitä armo ja synty, mitä laki ja evankeliumi, mitä Kristus ja evankeliumi ovat. Sen, joka tahtoo kristillisesti käsitellä kysymystä synnistä ja armonsta, laista ja evankeliumista, Kristuksesta ja ihmisestä, tulee nimittäin lähestyä sitä melkein samalla tapaa kuin kysymystä Jumalasta ja ihmisestä Kristuksessa. Hänen tulee mitä huolellisimmin tarkata, että hän esittää [Kristuksen] koko persoonan kummankin luonnon kaikkine ominaisuuksineen. Kuitenkin hänen tulee varoa, ettei hän lue tälle kuuluvaksi si-

tä, mikä on yksinomaan Jumalalle, mikä taas yksinomaan ihmiselle tulevaa. On näet toista puhua lihaan tulleet Jumalasta tai Jumalaksi tulleet ihmisestä ja toista puhua yksinomaan Jumalasta tai ihmisestä. Samalla lailla synty on toista armon ulkopuolella, toista armon piirissä. Tämän voit kuvitella mielelläsi niin, että armo tai Jumalan lahja on tullut synnin olosuhteisiin ja synty armon olosuhteisiin niin kauaksi kuin olemme täällä [maan päällä]. Siksi lahjan ja armon tähden synty ei enää ole syntiä.

Martti Luther: *Vastine Latomukselle.*
Suom. **Mauri E. Lehtonen.** Valitut teokset III, 1959, s. 366–367. ●

HENGELLISET SYVENTYMISPÄIVÄT 23.–26.8.2012

Ohjelma Temppeli aukion kirkossa to ja pe klo 18–21.

Ohjelma Johanneksen kirkossa la klo 10–20.45 ja su klo 10–16.

Tapahtumassa mukana Pekka Heiskanen, Mailis Janatuinen, Jari Jolkkonen, Timo ja Eero Junkkaala, Saara Kinnunen, Olavi Rimpiläinen, Päivi Räsänen, Juha Vähäsarja ja monia muita.

Ohjelmassa lisäksi

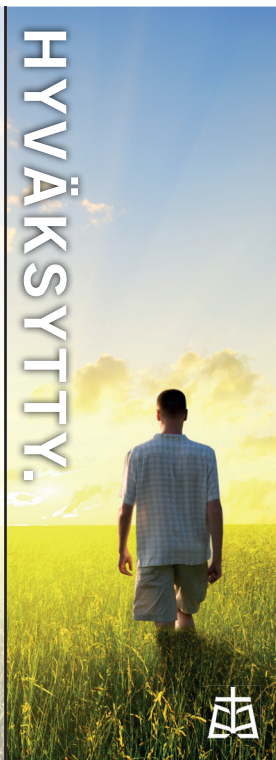
- Kymmeniä seminaareja Cygnaeuksen koululla la-su.
- Koululaisten toiminnallinen HSP-leiri Raamattuopistossa, ennakkoi ilmoittautuminen.
- Alle 7-vuotiaille omaa ohjelmaa ja lastenhoitoa.
- Talenttikahvila nuorille ja nuorille aikuisille Cygnaeuksen koululla pe ja la.
- Kirjamyynnistä syksyn kristilliset uutuuskirjat, tarjoustuotteet ja puheäänitteet.
- Sielunhoito- ja esirukouspalvelu.
- Radio Dei lähettää ohjelmaa syventymispäiviltä la klo 10–16.30 ja su klo 10–11.

Puheet ja seminaarit cd-äänitteinä Perussanoman verkkokaupasta www.perussanoma.fi tapahtumaa seuraavalla viikolla. Hinta 6 €/kpl.

Järjestäjät: Helsingin tuomiokirkkoseurakunta, Töölön seurakunta ja Suomen Raamattuopisto.

Lisätiedot: www.sro.fi/hsp

HYVÄKSYTTY.

● Pääkirjoitus

Verhon takaa

Kun verho vedettiin kertanykäisyllä vanhoillislestadiolaisen liikkeen kasvojen edestä, kirkon johto piispoja myöten hätkähti. Liike on tähän saakka ollut tunnettu – hieman paradoksaalisesti – joustavuudestaan ja hyvistä suhteistaan kirkon johtoon. Nyt kaksi virkamieskirkko-ajattelun hankalaa piirrettä nousi paljaana kaikkien nähtäväksi. Hengellisissä asioissa kellään ei ole auktoriteettia omien johtajien rinnalla.

Ensinnäkin liikkeen kireä suhtautuminen Turussa vihittyyn naispappiin osoitti, että vanhoillislestadiolaiset eivät todellisuudessa hyväksy naispappeutta. Tämä paljastaa virkamieskirkko-ajattelun ankaran luonteen. Luterilaisen kirkon naispapit – aivan kuten miespapitkin – ovat vanhoillisten mielestä kuin kunnan virkamiehiä yleisiä tehtäviä hoitamassa. He järjestävät vanhoillislestadiolaisille toimintamahdollisuuden kirkon sisällä, mutta heidän roolinsa ei ole hengellinen. Yhteistyötä tehdään vain, kun se ei koske ta liikettä itseään.

Ensimmäinen seikka nostaa esille vielä jyrkemman piirteen. Liikkeen mielestä Jumalan valtakunnan raja kulkee oman liikkeen päästösanojen haltijoiden määrittelemällä kohdalla. Juuri kukaan kirkon johtajista, muista työntekijöistä puhumattakaan, ei heidän näkemyksensä mukaan pelastu. Osa kirkon vallankäyttäjistä on tähän todellisuuteen joutunut heräämään vuosien varrella, mutta osa on hellynyt suvaitsevaista kuvaa siitä, että kaikki mahdumme samaan kirkkoon. Jälkimmäinen kuva on nyt romahtanut.

Vanhoillislestadiolaisten näennäisen sopuisaa asennetta on takavuosina pidet-

ty kirkossa niin hyvänä, että sitä on jopa aivan korkeimmalta tasolta suositeltu myös muille herätysliikkeille. Jos nämä vain suostuisivat kapinoimatta toimimaan kirkossa yleisten pelisääntöjen mukaan, omissa piireissä olisi lupa opettaa oman näkemyksen mukaisesti. Jos yhteistyö siis sujuu ilman ajo-ohjeita, piispat jättävät vanhauskoiset rauhaan. Tällainen ajatus on viimeistään nyt osoittautunut iluusioksi. Yhteyttä ei ole koskaan ollut.

Kirkon johdolla on nyt käsissään sadantuhannen jäsenen ongelma. Se on kuitenkin vain osa sitä vyyhtiä, joka moniarvoistuvassa kirkossa muuttaa tilannetta vuosi vuodelta. Vanhat kansankirkot eivät hajoa keskeltä eivätkä reunoilta. Siitä kuntarajat ja verotusoikeus pitävät huolen. Sen sijaan ne lahoavat kuin vähitellen sulavat kevätjää niille sijoilleen.

Nyt jo on nähty, että osa kirkon johdosta yrittää ratkaista tätäkin ongelmaa vanhanaikaisesti vahvistamalla vallankäyttöä ja vetoamalla piispalliseen auktoriteettiin. Se on kuitenkin jälkiluterilaisessa tilanteessa yhtä toivotonta kuin vahvan presidentin toivominen Euro-Suomeen. Maailma on jo muuttunut. Moniarvoisessa maassa ei enää ole tilaa yhtenäiskulttuurille eikä vanhalle kansankirkolle.

On suorastaan koomista, että vanhaa yhtenäiskirkkoa ajavat tänä päivänä eniten jälkikristilliset toimittajat yhdessä radikalisoituneiden kirkon johtajien kanssa, siis tahot, joilla ei aatteen tasolla ole juuri mitään sidosta tunnustuksen osalta yhtenäiseen luterilaisuuteen. Juuri he vaativat, että kirkossa kaikkien täytyy ajatella samalla tavalla eivätkä perinteisesti uskovien näkemykset saa poiketa valtakulttuurin jälkikristillisistä aatteista. ●

Timo Eskola

Artikkelit

133 | ”Hän tyhjensi itsensä”

Jeesus oli ja on Raamatun, varhaiskirkon ja koko kristillisen kirkon tunnustuksen mukaan Jumala ja ihminen eli Jumalihminen, kaksi luontoa – jumaluus ja ihmisyyys – yhdessä ja samassa persoonassa toisistaan irtoamattomina ja toisiinsa sekoittumattomina. Sellaisena hän on ainutlaatuinen. Tämä on kuitenkin ollut aina ajatuksellisesti ongelmallista, jopa mahdotonta. Siksi se on kyseenalaistettu tai kielletty, kauan myös teologiassa. Tästä aiheesta kirjoittaa **Asger Chr. Højlund**.

158 | C. S. Lewisin rakkauden teologiaa

”En opi rakastamaan lähimmäistäni niin kuin itseäni, ennen kuin opin rakastamaan Jumalaa. En opi rakastamaan Jumalaa, ennen kuin opin olemaan hänelle kuuliainen.” Näin sanoo **C. S. Lewis** ehkä luetuimmassa hengellisessä ja teologisessa kirjassaan *Tätä on kristinusko* (*Mere Christianity*, 2000: 87). Lewisin kuolemasta tulee 2013 kuluneeksi 50 vuotta. Hänen sanomastaan kirjoittaa **Jason Lepojärvi**.

● ”Hän tyhjensi itsensä”

Asger Chr. Højlund

Kirjoittaja on Århusissa toimivan Seurakuntatiedekunnan dogmatiikan professori. Hän julkaisi 2007 tanskaksi laajan tutkimuksen Jeesuksesta otsikon näkökulmasta (*Men han gav afkald 'Hän tyhjensi itsensä'*; nimi on suora lainaus apostoli Paavalin lausumasta Fil. 2:7). Hän esitti siitä kolmen luennon tiivistelmän englanniksi *Perustan* teologisilla opintopäivillä 3.–5.1.2012 (TOP 2012). Luennot julkaistaan tässä yhtenäisenä kokonaisuutena **Raimo Mäkelän** suomentamina. Ne avaavat merkittäviä näkymiä kristillisessä uskossa, julistuksessa ja teologiassa meillekin.

1. Miten oppi Kristuksen kahdesta luonnosta on murtunut nykyteologiassa?

Kuka Jeesus on – suhteessa Jumalaan ja suhteessa meihin, korkeudessaan ja alenuksessaan? Tämä on kysymysten kysymys ja ollut haaste alusta asti, Jeesuksessa itsessään ja kaikessa, mitä kristityt ovat sanoneet ja tunnustaneet hänestä. Haaste on kuitenkin tullut ajankohtaisemmaksi sen johdosta, mitä hänestä on sanottu nykyteologiassa tai suuressa osassa sitä. Tämän haasteen vuoksi kirjoitin tutkimukseni.

Me kaikki tietänemme, että Kristuksen korkeus on tärkein este nykyihmisille – ja nykyteologeille. Sanotaan, että vanhojen uskontunnustusten lausumat ovat käyneet nykyihmiselle mahdottomiksi tai vanhentuneet. Meidän olisi siksi pohdittava Kristus-uskomme ydintä toisella tavalla, jättämällä jäähyväiset joillekin vanhojen tunnustusten ajatuksille ja löytämällä uusia, jotka ovat aidompia suh-

Tammikuussa pidettyjen teologisten opintopäivien ulkomainen luennoitsija oli Asger Chr. Højlund Tanskasta. Kuva:Vuokko Vänskä.

teessa meihin nykyajassa eläviin ja myös Raamattuun.

Joidenkuiden uudet tulkinnat on helppo torjua, koska ne ovat liian ohuita ja liian etäällä itse asiasta. Jotkut kuitenkin esittävät haastavampia tulkintoja, jotka saattavat jopa hämmentää uskoamme. Mitä sanomme siihen? Miten kohtaamme haasteen? Miten Jeesus ymmärretään todella aidosti?

Tästä johtuu kirjani rakenne. En aloitakaan Raamatusta enkä Uudesta testamentista vaan varhaiskirkosta, siis siitä uskosta, jota vastaan nyt hyökätään. Mitä todella tarkoittavat vanhat muotoilut, jotka niistä ajoista asti ovat kantaneet kirkon

uskoa? Sitten hyppään nykyteologiaan kuunnellen ja yrittäen ymmärtää sen uudelleentulkintoja. Tämän jälkeen kirja palaa varhaiskirkon taakse Uuteen testamenttiin, Jeesukseen ja siihen Jeesus-uskoon, joka siinä esitetään, sen historialliseen perustaan ja sisältöön. Lopuksi esitän johtopäätöksen: Mitä me tänään sanomme Kristuksen korkeudesta ja alenuksesta? Tässä artikkelissa lähdän kuitenkin liikkeelle nykyteologiasta.

1.1. NYKYTEOLOGIA

Esitän nykyteologian käsityksen Jeesuksesta vain sen kahden edustajan avulla. Kristuksesta lausutaan nykyään radikaalimpia väitteitä kuin olen valinnut tähän. On eksistentiaalisia Kristuksia, poliittisia Kristuksia, postmoderneja Kristuksia. Nämä eivät kuitenkaan todella hämmennä meitä. Sen sijaan valitsemani kaksi edustajaa pitävät teologiaa ainakin jollakin tavalla isien uskon jatkeena ja haluavat lausua selvän kristillisen tunnustuksen ja pitää sitä lähtökohtana kaikelle tekemiselle, vaikka he samalla määrätietoisesti sitoutuvat nykyihmisen vakaumuksiin ja uskonkäsityksiin.

Ensimmäinen näistä nykyteologeista on **John A. T. Robinson** (1919–1983). Hän oli 1960–70-luvuilla hyvin tunnettu hahmo ennen kaikkea kirjansa *Honest to God* (1963, suom. *Rehellinen Jumalan edessä*, 1965) johdosta, jossa hän esiintyi eräänlaisena anglikaanisena **Bultmannina**, mutta myös myöhemmän kirjansa *Redating the New Testament* ('Uuden testamentin uudelleenajoittaminen', 1976) johdosta, jossa hän konservatiivisemmän väen suureksi iloksi haastoi Uuden testamentin kirjoitusten myöhäisen ajoittamisen ja si joitti ne kaikki aikaan ennen vuotta 70.

Kenties Robinson ei nykyään ole erityisen tunnettu. Silti valitsin hänet edustamaan englantilaista teologiaa, jota

1970–80-luvuilla hallitsi hyvin kuuma väittely kristologiasta ennen kaikkea **John Hickin** toimittaman kirjan *The Myth of God Incarnate* ('Myytti lihaksi tulleesta Jumalasta', 1977) johdosta. Pidän Robinsonin kristologian esitystä *The Human Face of God* ('Jumalan inhimilliset kasvot', 1973) hyvin kirjoitettuna omassa lajissaan. Hän oli Uuden testamentin ammattitutkija Cambridgessä ja ainakin yrittää perustaa kristologiansa Uuteen testamenttiin. Myöhemmin hänestä tuli myös anglikaanisen kirkon piispa.

Nykyteologian toisena edustajana tässä on saksalainen luterilainen **Wolfhart Pannenberg** (1928–), joka nykyään on ilman muuta paljon tunnetumpi kuin Robinson. Hän on ollut viimeksi kuluneiden 30–40 vuoden aikana toinen kahdesta suurimmasta protestanttisesta systemaattisesta teologista Saksassa ja muuallakin reformoidun **Jürgen Moltmannin** (1926–) rinnalla. Hän julkaisi jo 1964 perustavan kristologisen teoksensa *Grundzüge der Christologie* ('Kristologian peruspääpiirteitä', englanniksi *Jesus – God and Man* 'Jeesus – Jumala ja ihminen', 1968) ja myöhemmin monia artikkeleita ja kirjoja, joissa hän usein käsittelee ajankohtaisia filosofisia, luonnontieteellisiä ja epistemologisia kysymyksiä kristillisestä näkökulmasta, sekä kolmiosaisen systemaattisen teologiansa 1980–90-lukujen taitteessa eräänlaisena työnsä kruununa.

Robinsonin ja Pannenbergin välillä on epäilemättä selviä eroja. Pannenberg on paljon hyökkäävämpi suhtautumisessaan tämän päivän filosofisiin edellytyksiin kuin Robinson. Alusta asti hänen nimensä sai kuuluisuutta ja tuli kiistanalaiseksi erityisesti hänen puolustaessaan Kristuksen ruumiillista ylösnousemusta häpeilemättä ja määrätietoisesti Bultmannin koulukuntaa vastaan. Samasta syystä aika monet konservatiiviset teologit ottivat hänet sydämelleen. Pitämällä häntä yhtenä

esimerkkinä saamme tietyllä tavalla yleis-kuvaa nykyteologiasta. Olen kuitenkin yhä vakuuttunut siitä, että hän kuuluu ”modernin teologian” kategoriaan muun muassa siitä syystä, mitä hän sanoo Kristuksesta.

Eroavuuksistaan huolimatta Robinsonilla ja Pannenbergilla on myös hätkähdyttäviä ja tärkeitä yhtäläisyyksiä. Mitä he siis sanovat Kristuksesta? Miksi se on haasteellista?

1.2. MURTUMAKOHTA

Nämä kaksi teologia ja monet muut heidän kaltaisensa haluavat kyllä pitäytyä kristillisen uskon tunnustukseensa. Robinson sanoo kirjansa johdannossa (s. xi):

Kirjoitan henkilönä, joka haluaa tehdä tuon tunnustuksen [että Jeesus on Herraj], sillä – kuten Paavali sanoi itsestään – niille, jotka ovat tunteneet Kristuksen rakkauden, se ei jätä mitään valinnan mahdollisuutta. En voi tulla ulos nahastani, sillä ”elämä on minulle Kristus”.

Vaikken voikaan esittää Pannenbergilta yhtä voimallista lainausta, hän sanoi samoin, ellei vielä enemmänkin. Jeesus on heidän uskonsa ja ajattelunsa polttopiste, niin kuin asian laita on kaikessa vakavassa teologiassa, myös liberaalisessa tai modernissa. Tämä tunnustus on kristillisen uskon merkki myös liberaaliselle tai modernille teologille. Ellemme pidä tätä mielessämme, joudumme helposti sekaannuksen valtaan kohdatessamme nykyteologin.

Sellaisilla nykyteologeilla, joista puhun, ei ole myöskään ongelmia Kristuksen tunnustamisessa Jumalan Pojaksi. He eivät pyri tuota nimeä kieltämään vaan tulkitsemaan sitä.

Nikean uskontunnustus esittää keskeisen ja radikaalisen muotoilunsa: ”Juma-

la Jumalasta, valo valosta, tosi Jumala tosi Jumalasta, syntynyt, ei luotu, joka on samaa olemusta kuin Isä (*homouusion too patri*)”. Jopa sekin hyväksytään usein Jumalan ja Jeesuksen jakamattoman ykseyden välttämättömäksi ilmaisuksi, joka osoittaa, että tunnemme Jumalan luonnon ja mielen Jeesuksen välityksellä. Sillä tavoin me voimme ja meidän täytyy puhua Jeesuksesta Jumalan täsmällisenä, asianmukaisena kuvana.

Yhdessä kohdassa reaktiot kuitenkin putkahtavat esiin: suhteessa oppiin Kristuksen kahdesta luonnosta. En puhu tässä tuon opin yksityiskohdista enkä ”pilkunviilauksista”, kuten on esimerkiksi *communicatio idiomatum* (’ominaisuuksien vuorovaikutus’) -opissa sen eri tapojen (*genus*) kohdalla. Puhun tuon opin perusrakenteesta ja tarkoituksesta: Jeesuksen kuvasta Kolmiykeyden toisen persoonan inkarnaationa, inkarnaation kuvasta Jumalan laskeutumisena tähän maailmaan, siitä ajatuksesta, että Jeesus ennen syntymistään ihmisen muotoon oli Jumalan muodossa taivaassa, siis Jeesuksen eli Jumalan Pojan pre-eksistenssin eli ennaltaolon ajatuksesta.

Pannenberg kuvaa asiaa kristologiakirjassaan (s.16): kysymys on siitä, että ”lunastaja laskeutuisi taivaasta ja palaisi sinne” tai ”Jumalan poika menisi johonkin sellaiseen, mikä on vierasta, alennukseen, tulemalla ihmiseksi, yhdistymällä ihmiseen Jeesukseen”. Tässä erityisyhteydessä asia esitetään kuvattaessa **Karl Barthin** kristologiaa.

Siksi on tietenkin myös kysymys siitä ajatuksesta, että Jeesuksella Kristuksella olisi kaksi luontoa: hän olisi samanaikaisesti tosi Jumala ja tosi ihminen lakkaamatta olemasta Jumala ollessaan keskuudessamme ihmisenä. Tanskalais-saksalainen **Peter Widmann** (1940–), joka oli Århusin yliopiston dogmatiikan professori ja on kirjoittanut kristologian

osion viimeisimpään tanskalaiseen dogmatiikkaan (*Fragmenter af et spejl* 'Peilin sirpaleita', 1992), kuvaa tätä oppia sanomalla (s. 135), että sen ajatuksen mukaan Jeesus "määräytyy kaksinkertaisesti" (*dobelt bestemt*).

Juuri tätä Jeesuksen kaksoismääräytymisyyttä arvostellaan melkein kaikesa siinä teologiassa, jota tässä käsittelen. Näin on Pannenbergilläkin, vaikka hänellä on kolmesta mainitusta myönteisin asenne varhaiskirkon kristologiaan. Hänen mukaansa tämä ajatus tulee vaarallisen lähelle "gnostilaisen lunastajamyytin peruspiirteitä" (s. 16). Tämän johdonmukaisena seurauksena yksi niistä vanhojen uskontunnustusten kohdista, joista Pannenberg suoraan sanoutuu irti, on oppi neitseestäsyntymisestä. Hän tunnustaa kyllä avoimesti ja monin tavoin voimalisesti Kristuksen ylösnousemuksen ja sen historiallisuuden ja todellisuuden. Sen sijaan kertomus Kristuksen jumalallisesta sikiämisestä ja syntymisestä on Pannenbergin mukaan legenda, ei historiaa.

Tämän korostaminen on Pannenbergille hyvin tärkeää luullakseni pääasiassa siitä syystä, että jos pitäydytään edelleen Kristuksen sikiämiseen Pyhästä Hengestä, hän väistämättä "määräytyy kaksinkertaisesti".

Oppia Kristuksen kahdesta luonnosta ei ole tämän mukaan vain tulkittava kuten hänen nimeään *Jumalan Poika* ja muita sellaisia, vaan ne on myös hylättävä. Se ei tarkoita, etteikö tässä vanhassa opissa olisi myös tärkeitä asioita, jotka meidän on sitten yritettävä varmistaa ja säilyttää nykyäänkin, ennen kaikkea pyrkimys Jeesuksen yhdistämiseen täysin Jumalaan ja täysin ihmiseen. Näitä tärkeitä asioita ei kuitenkaan varmisteta murtamatta avoimesti sitä peruskäsitystä, että Jeesuksella on kaksinainen luonto ja hän määräytyy kaksinkertaisesti.

1.3. ROBINSON JA OPPI KRISTUKSEN KAHDESTA LUONNOSTA

Robinson hylkää opin Kristuksen kahdesta luonnosta pääasiallisesti siitä syystä, että jos puhumme Jeesuksen osallisuudesta Jumalan luontoon, menettelemme juuri päinvastoin kuin opin alkuperäinen tarkoitus oli: irrotamme hänet todellisuudesta. Hänestä antamamme kuva väritetty väistämättä epätodellisesta mielikuvituksen ja sadun hehkusta tavalla, jollaista se ei ollut varhaiskirkon päivinä.

Antiikissa todellinen maailma oli näkymätön siitä riippumatta, oliko peruskatosomus mytologinen vai filosofinen. Mytologisen katsomuksen mukaan maailmaa hallitsivat jumalat. Kaikki maailmassa tapahtuva perustuu siihen, mitä tapahtui tai oli tapahtunut jumalien maailmassa. Filosofisen katsomuksen mukaan muuttuva ja rappeutuva näkyvä maailma oli vain ideoiden näkymättömän maailman varjo ja kumpusi kaiken elämän, itse Olemisen, jumalallisesta lähteestä. Filosofian tuli tunkeutua näkymättömän maailman väliaikaisen ja muuttuvan muodon läpi päästäkseen käsiksi sen takana olevaan ikuiseen todellisuuteen.

Jos Kristuksen ehdoton ja keskeinen merkitys haluttiin ilmaista tuossa maailmassa, Kristus oli yhdistettävä tähän näkyvään ja jumalalliseen maailmaan. Oli sanottava, että Kristus kuului luonnoltaan tähän näkymättömään ja jumalalliseen maailmaan. Sitä oli Kristuksen perimmäisen todellisuuden soveltaminen. Näin meneteltäessä tehtiin oikein.

Kuitenkin nyt seuraus Kristuksen yhdistämisestä tähän ikuiseen ja jumalalliseen todellisuuteen on täysin vastakkainen. Niin hänet sijoitetaan epätodelliseen maailmaan. "Tämän päivän ihmisille myytti on epätodellista" (Robinson, s. 20). Saatamme yhä käyttää mytologista kieltä. Tiedämme kuitenkin, ettei sitä pidä ym-

märtää kirjaimellisesti, vaan se on ainoastaan psykologisten, tähän maailmaan kuuluvien ilmiöiden tulkitsemista. Sama koskee käsitystä ikuisesta todellisuudesta. Saatamme kyllä puhua siitä, mutta sitä ei todellisesti ole olemassa.

Varhaiskirkon päivien jälkeen käsitys näkyvästä maailmasta suhteessa näkyvästä maailmaan on muuttunut radikaalisesti. Se on seurausta ensinnäkin filosofian kehityksestä myöhäiskeskiajalla ja sen mukaisesta renessanssissa tapahtuneesta luonnontieteiden kehityksestä. Luonnontieteet, jotka syntyivät renessanssin ja reformaation vaikutuksesta, kääntyivät ideoiden maailmasta näkyvään maailmaan. Jonkin olion olemukseen ei päästy pohjimalla sen paikkaa olemisen hierarkiasa vaan kokeellisesti ja keräämällä tieteellistä aineistoa ja tutkimuksia siitä. Näin alettiin ymmärtää sitä. Tällä tavoin luonnontiede työskentelee nykyään.

Samalla tavoin nykyään työskentelee historian tutkimuskin. Historia käsittelee ihmisen maailmaa, poliittisten voimien, taloudellisten kehityskulkujen ja erityisten henkilöiden maailmaa ja heidän vaikutustaan tapahtumien kulkuun. Historiaa ymmärretään, kun ymmärretään näitä voimia.

Näkyvä, aineellinen ja inhimillinen maailma on koko todellisuus. Siitä löydämme avaimen sen ja todellisuuden ymmärtämiseen. Tämän kääntöpuolena näkymätön maailma katoaa ja liukuu epä-todellisuuden maailmaan.

Tätä tarkoitetaan, kun monet teologit ainakin Tanskassa sanovat painokkaasti, että vanha teistinen Jumalan ymmärtämisen tapa, jossa hänet miellettiin tähän maailmaan suoraan puuttuvaksi konkreettiseksi ja personaaliseksi todellisuudeksi, on käynyt mahdottomaksi.

Tämä ei tarkoita, että usko Jumalaan tai Kristukseen on tullut mahdottomaksi. Se merkitsee vain, että meidän on il-

maistava se toisella tavalla. Jos edelleen ilmaisemme sitä vanhoilla sanoilla, se ei toimi enää. Se jättää Kristuksen todellisen maailman ulkopuolelle, niin kuin Robinson sanoo: ”Jos jatkamme edelleen saman asian sanomista vanhoilla termeillä, olemme vaarassa pitää Kristusta kyllä haavoittumattomana mutta myös merkityksettömänä” (s. 24.)

1.4. PANNENBERG JA OPPI KRISTUKSEN KAHDESTA LUONNOSTA

Pannenberg eroaa Robinsonista varsin paljon. Häneen nykyinen Jumalaan ja Jumalan todellisuuteen uskomisen puute ei tee lainkaan yhtä suurta vaikutusta kuin Robinsoniin, joka edellyttää sen ja haluaa tarkastella uskoa niillä ehdoilla, kuten monet muut tekivät 1950–60-luvuilla. Sen radikaalisimpana ilmentymänä oli ”Jumalan kuoleman teologia”. Pannenberg pyrkii vastustamaan tätä ja palauttaa Jumalan todellisuuden näyttämölle.

Pannenbergin asenne Kristuksen ylösnousemukseen on vain yksi ilmaus tästä. Kun teologian valtavirta Bultmannin vanavedessä oli luopunut vaatimasta sille historiallista todellisuutta ja vetäytynyt käsittämään sen vain uskon ilmaukseksi eikä suinkaan uskon perustaksi, Pannenberg vaati tunnustamaan sen historiallisen todellisuuden ja sen aseman uskon perustana.

Pannenbergin varhaiseen kristologian kohdistama kritiikki ei ole myöskään sen ajatuksen arvostelemista, että Jeesus on osallinen Jumalan luonnosta. Pannenberg todellakin edellyttää jumalallisen luonnoston. Hänelle usko Kristukseen on sen tosiasian varassa, että tämä on osallinen jumalallisesta luonnosta.

Samalla Pannenberg kuitenkin vastustaa käsitystä tästä jumalallisesta luonnosta jonakin sellaisena, mikä on lisäys tämän inhimilliseen luontoon tai edeltää

sitä sen ehtona. Sitä käsitystä on kritikoitava, että nuo kaksi luontoa edustavat Jeesuksen kahta puolta, miten syvästi ne ovatkin rinnakkain ja läpäisevät toisensa.

Kristuksen eläessä maan päällä hänen luontonsa oli ja sen tuli olla täysin samanlainen kuin meidän luontomme. Hän oli todella inhimillinen. Pannenberg haluaa painottaa tätä lähes yhtä voimakkaasti kuin Robinson. Tämä ei ollut vain yksi Kristuksen elinehdoista vaan hänen elämänsä täydellinen edellytys.

Pannenberg mieltää aivan oikein, että Kristuksen täydellinen samankaltaisuus meidän kanssamme on varhaiskirkon uskon tärkeä osa, niin kuin hänet Khalkeдонissa määriteltiin:

täydellinen jumaluudessa ja täydellinen ihmisyydessä, todesti Jumala ja todesti ihminen, jossa on järjellinen sielu ja ruumis, joka on samaa olemusta jumaluudeltaan Isän kanssa ja samaa olemusta ihmisyydeltään meidän kanssamme, kaltaisemme kaikessa mutta ilman syntiä

Pannenbergin mukaan tämä kuitenkin tuntuu, kun Jeesuksen ajatellaan samaan aikaan olevan osallinen Jumalan luonnosta tai hänen maallisen elämänsä edelle asetetaan neitseestäsyntyminen tai hyvin konkreettinen, aikaan suhteutuva käsitys Jumalan Pojan ennaltaolosta. Se merkitsee, että Jeesuksen elämä väistämättä ohjautuu jollakin tavoin ulkoapäin eikä siitä koskaan tule todellista ihmisen historiallista elämää.

Pannenbergin mukaan oppi Kristuksen kahdesta luonnosta johtaa välttämättä vaikeuksiin. Siihen liittyy väistämätön *aporia*: asiat eivät sovi yhteen. Ei voi samanaikaisesti väittää, että Kristuksen luonto on täysin samanlainen kuin meidän luontomme ja hän on osallinen kahdesta luonnosta. Miten voimme kuvitella

mitään tällaista todellisessa maailmassa? Yhdessä persoonassa ei voi olla kahta luontoa. Sen sanoi jo **Apollinaris** 300-luvulla. Pannenberg on samaa mieltä.

Kristuksen jumaluus on ymmärrettävä toisin. Tässä on ylösnousemuksen paikka Pannenbergin teologiassa. Se ei ole vain tärkeä tosiasia, erikoislaatuinen ihme, vaan se ennakoi maailman täyttymystä ja siten Jumalan omaa avautumista meille. Siten ylösnousemus on keskeistä Kristuksen ja Jumalan ykseydessä. Ylösnousemuksen tähden voimme ja meidän täytyy sanoa, että Jeesus on Jumala ja osallinen Jumalan olemuksesta ja luonnosta. On kuitenkin huomattava, että tämä johtuu siis Kristuksen ylösnousemuksesta, ei hänen lihaksi tulemisestaan pyhän Neitsen kohdussa.

Miten meidän siis on näiden teologien mukaan ilmaistava uskoamme Kristukseen, joka on ihminen ja yksi Jumalan kanssa?

1.5. MODERNI VAIHTOEHTO

Widmann kirjoittaa kristologian osiossaan (s. 191, 193):

Juuri Jeesuksen inhimillisyyys, se, että hän loppuun saakka on vain nimenomaan ihminen kuten kaikki muutkin, on perustana hänen ykseydelleen Jumalan kanssa, ei mikään muu. – Epäilemättä kristinuskon uskottavuutta – kauas yli kristikunnan rajojen – kannattelee köyhä, kamppaileva, kärsivä Nasaretin mies, ei dogmi jumalihmisestä. Jeesuksen arvovaltaan eivät, ihme kyllä, vaikuta kristikunnan historia eikä sen maine. On elänyt mies, jolla oli hengellinen oikeus pitää vuorisaa. Tämä tosiasia tekee vaikutuksen yhä.

Yhteinen katsomus on seuraavantapainen. Omassa maailmassamme, luonnontieteen,

historian ja ihmisen maailmassa, kohtaamme realiteetteja, jotka jollakin tavoin murtavat tavanomaisen elämän rajat ja viittaavat niiden ulkopuolelle, syvemmän tason ja meille tärkeämpään realiteettiin, jota luonnontieteen maailma ei voi tavoittaa eikä sulkea sisäänsä. Juuri sitä edustaa Kristus, niin kuin Robinson sanoo (s. 75):

Se, joka nimittää Jeesusta Kristukseksi, myöntää, että hänellä on jotakin, mikä on saanut ihmiset sanomaan tuhansilla eri tavoillaan: ”Tämä se on!” Se, mitä näemme hänessä ja miten me määrittellemme sen, mikä on todella inhimillistä, riippuu siitä, mikä puhuu meille ja sanoo meille: ”Tämä on se mies.”

Widmann sanoo asian hiukan toisin (s. 134): kristologian tehtävänä on sen osoittaminen modernille ihmiselle, ”että vain Kristuksen kautta ihmiset pääsevät Jumalan luo ja löytävät itsensä”.

Ihmisydessään Kristuksesta tulee Jumalan peili tai ikkuna Olemisen Perustaan. Kohdatessamme hänet kohtaamme – nimenomaan hänen ihmisyydessään – heijastuksen Jumalasta. Hänen ihmisyydestään näemme, mitä on tosi ihmisenä oleminen. Siten kohtaamme mielekkyyden, todellisuuden, Jumalan. Siten voi sanoa, että Jeesus ja Jumala ovat yksi.

Ekä tässä yhteydessä voi käyttää jopa ilmaisua *homouusion too patri* ajattelemta asiaa luonnon tai muun sellaisen kategorioissa. Se sanoo vain, että ihminen Jeesus on korvaamaton kanava Jumalan luo. Ykseys ei ole ontologista vaan funktionaalista.

Pannenberg yrittää sanoa enemmän kuin tämän ja käsitellä asiaa ontologisella tasolla. Kristuksen ja Isän ontologisen ykseyden perusta on silti yhä tämä inhimillinen suhde Isään.

Näin usko Kristukseen voidaan ilmaista nykyään. Kristuksen ja Isän ykseyden

perustana eivät ole esimerkiksi Kristuksen ihmeet ja profeettalliset lausumat, mikä on vaikeaa nykyihmiselle, vaan hänen ihmisyytensä, se tapa, miten hän elää ja mitä hän sanoo ja tekee muille, hänen luottamuksensa Jumalaan. Perustana hänen ykseydelleen Isän kanssa on hänen inhimillinen suhteensa Jumalaan.

1.6. PERUSTUUKO TÄMÄ UUTEEN TESTAMENTTIIN?

Robinsonin kaltaisten teologiien mukaan Kristuksen ykseys Isän kanssa ymmärretään näin myös Uudessa testamentissa, ei vain synoptisissa evankeliumeissa vaan myös Johanneksen evankeliumissa ja apostolien kirjeissä. Varmasti on kyllä sellaisia nimiä kuin *Jumalan Poika*. Ne on kuitenkin ymmärrettävä heprealais-raamatulliselta taustalta, ei kreikkalaisesti ajattelevan varhaiskirkon taustalta.

Kreikkalaisessa ajattelutavassa painopiste on ikuisessa ja transsendenttisuudessa, joka on tämän ilmiöiden pelkästään näennäisen maailman takana ja kannattelee sitä. Suhteessa siihen näkyvä maailma ja siten myös historia ovat vain heijastus, varjojen maailma niin kuin **Platonin** luolavertauksessa.

Heprealainen, raamatullinen ajattelu-tapa on tässä suhteessa melkein tämän vastakohta. Ajatellaanpa esimerkiksi historian asemaa ja mielekkyyttä. Se ei suinkaan ole kreikkalaisten sattumanvarainen, toissijainen todellisuus vaan Jumalan luomus niin kuin näkyvä maailma kaikkiaankin. Maailma kokonaisuudessaan on Jumalan tahdon tulosta ja hänen hallinnassaan, vaikka siihen on päässyt hänen viholisensa. Jumala toimii tässä maailmassa ja tämän maailman historiassa, koska hän on ilmoittanut.

Tästä syystä pääsemme tuntemaan Jumalan hänen tekojensa ja niihin liittyvän Sanan välityksellä, emme sellaisella

tiedolla, johon yllämme spekulatiivisella ajattelulla. Olemalla kuuliainen myönteiselle käskylle ihminen pääsee suhteeseen Jumalaan, ei ajatteluun perustuvan ykseyden välityksellä.

Kreikkalaisessa kehyksessä ykseys Jumalan kanssa täytyy ilmaista ontologisin termein luonnon ykseytenä. Juutalaisessa kehyksessä ykseys Jumalan kanssa ilmaistaan toiminnassa ja teoissa. Ihmisen asema suhteessa Jumalaan ja ihmisen mahdollinen ykseys Jumalan kanssa ilmenevät toiminnassa ja konkreettisessa elämässä.

Näin ymmärretään nimi *Jumalan Poika* Vanhassa testamentissa. Siinä sitä voidaan käyttää kuninkaista, vanhurskaista yksilöistä ja Jumalan kansasta kaikkiaan heidän kuuliaisesta suhteestaan Jumalaan. Samalla tavoin sitä käytetään Uudessa testamentissa. Jeesusuksen aikalaiset sanoivat hänestä: ”Hän on todella Jumalan Poika” sen perusteella, mitä he näkivät hänen tekevän ja sanovan. Kun he käyttivät tätä nimeä, heidän tarkoituksenaan ei ollut sanoa mitään hänen jumalallisesta luonnostaan tai Jeesusuksen ja Jumalan välisestä ontologisesta suhteesta. Sellaisten ilmaistujen ainoa tarkoitus oli sanoa, että hän edusti Jumalaa ainutlaatuisella tavalla.

Kreikkalaiseen maailmaan mennessään kirkon oli ilmaistava tämä ontologisin termein. Sen edustajia ei sovi moittia siitä, päinvastoin. Se ei kuitenkaan sido meitä, ei varsinkaan, jos se estää ymmärtämästä Jeesusta kunnolla ja hänen tietään tämän päivän maailmaan.

Parilla sanalla luonnehtien nykyteologian Jeesus on siis inhimillinen olento kuten me, täysin kaltaisemme, poikkeamatta ihmisyytensä ainutlaatuisuudesta, ja – Pannenbergin mukaan – ylösnoussut, Kristus, jota kunnioitamme ja palvomme Jumalan ilmoituksena varhaiskirkon kanssa mutta tarvitsematta kantaa noiden aikojen teologian kuollutta painolastia. Kaikki ratkaisevat asiat uskossamme Kris-

tukseen voidaan ilmaista ilman sitä. Tätä nykyteologian haastetta yritän seuraavassa kommentoida ja pystyn toivottavasti myös vastustamaan sitä.

2. Kristuksen korkeus

2.1. NIKEAN USKONTUNNUSTUS

Me uskomme yhteen Herraan,
Jeesukseen Kristukseen,
Jumalan ainoaan Poikaan,
joka on syntynyt Isästä
ennen aikojen alkua,
Jumala Jumalasta,
valo valosta,
tosi Jumala tosi Jumalasta,
syntynyt, ei luotu,
joka on samaa olemusta kuin Isä
ja jonka kautta kaikki on
saanut syntynsä,
joka meidän ihmisten
ja meidän pelastuksemme tähden
astui alas taivaasta,
tuli lihaksi Pyhästä Hengestä
ja neitsyt Mariasta
ja syntyi ihmiseksi.

Näin usko tunnustetaan varhaiskirkon keskeisimmässä tunnustuksessa, Nikean tunnustuksessa, joka alun perin laadittiin Nikean kirkolliskokouksessa 325 ja siten tässä muodossaan Konstantinopolin kirkolliskokouksessa 381. Tässä on lainattu toisen kohdan alkuosaa, jonka jälkeen tunnustus puhuu Jeesusuksen kärsimisestä, kuolemasta ja ylösnousemisesta apostolisen tunnustuksen tapaan.

Aleksandrialaisen papin **Areioksen** (256–336) ympärillä oli puhjennut kiista. Vaikka hän auliisti tunnusti, että Kristus oli Jumalan Poika, joka tuli alas taivaasta, hän kiihkeästi hylkäsi sen, että tämä olisi Jumala samalla tavoin kuin ikuinen Isä. Jumalan Poika oli luotu olento, luotu ennen kaikkia aikoja. Tämä korotettu mut-

ta luotu olento oli inkarnoitunut Jeesuksessa.

Paljastaakseen tämän käsityksen ja vastustaakseen sitä – sillä oli aika laajaa kanonista idän kirkossa – kirkolliskokouksen isät nostivat esiin jo olemassa olevan kastetunnustuksen, jota kokous ei luonut, ja lisäsivät siihen tärkeät ilmaukset: ”tosi Jumala tosi Jumalasta, syntynyt, ei luotu, joka on samaa olemusta kuin Isä”.

Erityisen tärkeä tässä on tietysti lisäyksen viimeinen jäsen: *homouusion too patri*, jota ei ole Raamatussa, niin kuin Areios ja areiolaiset aivan oikein osoittivat ja joka haikahtaa kreikkalaiselta filosofialta, mutta jonka tarkoitus oli vain korostaa Isän ja lihaksi tulleen Pojan ehdotonta ykseyttä.

Ellei Jeesus ollut samaa olemusta kuin Isä vaan ainoastaan luotu, olkoonpa hän sellaisena sitten miten korotettu tahansa, siitä seuraa todella: me olemme polyteistejä, jotka palvomme luotua oliota, Jumala ei ole todella ilmoittanut itseään, minä hän voi tehdä vain itsestään käsin, me olemme yhä oman epävarman hapuilumme varassa, eikä langenneen ihmiskunnan ja Jumalan välistä kuilua ole silloitettu, koska vain Jumala voi sen silloittaa. Siksi olemme yhä erossa Jumalasta, synneissämme ja hänen kirouksensa alaisia.

Kirkolliskokouksen isät eivät käsittääkseen lausuneet tällä mitään uutta. Jopa suuri saksalainen teologianhistorioitsija, johtava liberaaliteologi vuosisadanvaihteesta sadan vuoden takaa, **Adolf von Harnack**, tukee tätä heidän ajatustaan ainakin kirkon siihenastisen opin kannalta (*Lehrbuch der Dogmengeschichte II*, 1931⁵, p. 221):

Areiolaisuus on kirkossa uusi oppi – ei vain sillä tavoin, että terävästi ja yleisesti väitetään, että Logos on luotu ja muuttuva. Uutuus on ennen kaikkea siinä, että avoimesti hylätään Logoksen ja Isän välinen olemuksen [tai substanssin] yhteys.

Se, mitä kirkko siihen asti oli opettanut hellenistisessä ympäristössään, ja se, mitä Uuden testamentin kirkossa oli opetettu, ovat kaksi eri asiaa. Robinsonin ja Pannenbergin mukaan näiden usko oli erilainen. Uusi testamentti raamatullisessa ja heprealaisessa ympäristössään ei ajatellut substanssin kategorioissa. Se ykseys, jonka myös Uusi testamentti halusi ilmaista, ei perustunut sellaisiin käsitteisiin kuin *oleminen* tai *substanssi*, jotka olivat täysin vieraita juutalaisen ajattelulle, vaan kuuliaisuuteen, elämään, joka vastaa Jumalan tahtoa ja heijastaa sitä. Niinpä käännymmekin nyt Uuteen testamenttiin ja otamme lähtökohdaksi Filippiläiskirjeen Kristus-hymnin (2:5–11).

2.2. KRISTUS-HYMNI FILIPPILÄISKIRJEEN LUVUSSA 2

5. Olkoon teilläkin sellainen mieli, joka Kristuksella Jeesuksella oli.
6. Hänellä oli Jumalan muoto, mutta hän ei pitänyt kiinni oikeudestaan olla Jumalan vertainen
7. vaan luopui omastaan. Hän otti orjan muodon ja tuli ihmisten kaltaiseksi. Hän eli ihmisenä ihmisten joukossa,
8. hän alensi itsensä ja oli kuuliainen kuolemaan asti, ristinkuolemaan asti.
9. Sen tähden Jumala on korottanut hänet yli kaiken ja antanut hänelle nimen, kaikkia muita nimiä korkeamman.
10. Jeesuksen nimeä kunnioittaen on kaikkien polvistuttava, kaikkien niin taivaassa kuin maan päällä ja maan alla,
11. ja jokaisen kielen on tunnustettava Isän Jumalan kunniaksi: ”Jeesus Kristus on Herra.”

Joku saattaa väittää vastaan, että jos tahdon keskustella sellaisten teologien kuin Robinsonin tai Pannenbergin kanssa, minun olisi pitänyt ottaa lähtökohdaksi synoptiset evankeliumit tai historiallinen

Jeesus. Myönnän auliisti, että kysymys historiallisesta Jeesuksesta on kristilliselle uskolle perustavan tärkeä, vaikka se on kiistelty asia. Sisältö ja ydin uskossamme Jeesukseen on Jeesuksen elämä, mitä hän teki ja sanoi, eivät siis vain historialliset eivätkä apologettiset syyt, jotta usko perustuisi tosiasioihin ja historiaan. Niinpä meidän on keskityttävä tutkimaan historian Jeesusta perusteellisesti.

Onneksi Robinson – yhtenä esimerkkinä – ei kuitenkaan puhu vain historiallisesta Jeesuksesta sanoessaan, että varhaiskirkon käsityksellä Jeesuksesta ja Uudella testamentilla on tärkeä ero. Hän puhuu myös apostolien ja Uuden testamentin kirkon uskosta. Heidänkin uskonsa on erilainen kuin se, mikä myöhemmin muovasi kirkon ajattelua.

Kun sitten on kysymys Uuden testamentin kirkosta, tämä Filippiäiskirjeen hymni on hyvin tärkeä teksti. Tässä saamme ensikäden vaikutelman siitä, mitä silloin Kristuksesta sanottiin ja uskottiin.

Useimpien eksegeettien mielestä tässä on kysymys epäilemättä hymnistä. Sitä osoittavat erityisesti sen rakenne, runollinen muoto ja rytmi. Paavali on saattanut itse luoda sen ja liittää sen sitten kirjeeseensä kohottamaan sitä kehotusta, jonka hän antaa tässä kirjeen osiossa puhuessaan toinen toisensa rakastamisesta siten, että toinen asetetaan oman itsen edelle. Paavali saattaa myös lainata jotakin olemassa olevaa hymniä. Sitä mieltä ovat useimmat eksegeetit. On myös mahdollista, että filippiäläiset jo entuudestaan tuntevat hymnin, ehkäpä osana ehtoollisjuhlaansa, johon alusta asti näyttää liittyneen voimakkaita Kristusta ylistäviä ilmaisuja.

Jos kirje on kirjoitettu Roomassa vuonna 60, kuinka vanha hymni on? Ehkä se on jo vuodelta 50, kirjoitettu 20 vuotta Kristuksen kuoleman ja ylösnousemuksen jälkeen. Joka tapauksessa kysymykses-

sä on hyvin vanha Kristus-uskon ilmaus, yksi vanhimmista, hyvin läheisessä yhteydessä itse tapahtumiin. Näin saamme erinomaisen välähdyksen siihen uskoon, joka kantoi ja muovasi aivan ensimmäisiä kristittyjä, ja siihen, mikä sai heidät kääntymään Kristuksen puoleen ja tulemaan osaksi kirkkoa ja jotkut heistä antamaan henkensä hänen puolestaan.

2.3. KRISTUKSEN KORKEUS HYMNISSÄ

Hymnissä on käännekohta. Alkuosa puhuu Kristuksen alentumisesta, jonka seurauksena hänet korotetaan jopa kaikkein korkeimmalle. Jo tässä saatamme huomata hymnille kaikkiaan ominaisen piirteen: se lainaa hyvin paljon Vanhaa testamenttia. Ilmaus: ”Jumala on korottanut hänet yli kaiken” (*auton hyperhypsōsen*) on melkein suora lainaus jakeesta Jes. 52:13: ”Minun palvelijani menestyy: hänestä tulee korkea, ylhäinen ja suuri” (Septuaginta = LXX: *kai hypsōthēsetai kai doxasthēsetai sfodra*). Puhuessaan ”korottamisesta” hymni ei käytä sanaa laveassa eikä eriyttämättömässä merkityksessä, niin kuin sitä voitaisiin käyttää keisareista ja sankareista yleisesti. Kysymys on Jumalan palvelijan korottamisesta. Olemme kauttaaltaan juutalaisella maaperällä.

Sinänsä tämä ei esitä kovin paljon Jeesuksen ja Jumalan välisestä suhteesta. Se, mitä tässä sanotaan Jeesuksesta, sanotaan joissakin apokryfisissa juutalaisissa kirjoituksissa Mooseksesta, Abrahamista ja Henokista, jotka korotettiin Jumalan istuimelle ja asetettiin hänen viereensä heidän tulemattaan mitenkään osallisiksi Jumalan luonnosta. Tätä korostaa voimakkaasti englantilainen Uuden testamentin tutkija **James Dunn**. Muunlainen ajattelu murtaisi juutalaisen monoteismin, jonka varhaiskristityt hyväksyivät.

Dunnin mukaan Jeesuksen korotuksesta sanotaan tässä enemmän kuin sanottiin Mooseksesta ja muista Vanhan testamentin hahmoista. Jeesukselle annetaan ehdottoman keskeinen rooli ja asema maailmassa – mutta yhä juutalaisen monoteismin puitteissa ajattelematta siis Jeesuksen tulemistä osalliseksi Jumalan luonnosta.

Paavalin sanoissa: ”Jeesus Kristus on Herra” tapahtuu törmäys. Sanaa *Herra* (*Kyrios*) LXX käyttää siinä, missä heprealaisessa tekstissä on JHVH – *Jahve*. Jo Vanhan testamentinkaan aikoina tätä nimeä ei sanottu; se oli liian pyhä. Se lausuttiin sanalla *Adonai* ’Herra’. Puhuteltaisiinko Jeesusta tässä tällä nimellä, kun häntä sanotaan *Herraksi*? Sanotaanko häntä Vanhan testamentin *Herraksi*, joka on *Adonai*, *Jahve*?

Ymmärrän hyvin niitä, jotka varovat tätä. Vaikka tuntisi vain hyvin ohuestikin sitä, mikä on juutalaisessa uskossa perustavaa – usko Jumalan ykseyteen ja transsendenttisuuteen – on hyvin erikoista, jopa epätodennäköistä, että tuo arvonimi annettaisiin Jeesukselle. On mahdollista, että ihmiset olisivat nimittäneet *Herraksi*, *Jahveksi*, jotakuta inhimillistä olentoa, jonka he olivat tunteneet tai joku heidän tuntemansa oli tuntenut. Pakanat saattoivat tehdä niin. Sitä juutalaiset inhosivat.

Niinpä arvonimen *Herra* täytyy merkitä jotain muuta, jotain laajaa ja yleistä. *Herra* ei ole epätavallinen korkea-arvoisten ihmisten puhuttelusana. Paavali käyttää muualla sitä tällä tavoin (1. Kor. 8:5–6): ”Onhan tosin sekä taivaassa että maan päällä niin sanottuja jumalia, moniakin jumalia ja herroja, mutta meillä on vain yksi Jumala, Isä.”

Ongelmana kuitenkin on, että Paavali tai kuka tahansa, joka tämän hymnin on kirjoittanut, ei vain käytä arvonimeä *Herra* Jeesuksesta vaan käyttää sitä usein tavalla, joka melkein näyttää kuin lainauk-

selta Vanhasta testamentista. Siinä sana *Herra* voi merkitä vain yhtä asiaa, Herraa Jumalaa itseään: JHVH.

Juuri näin tapahtuu Filippiäiskirjeen hymnissä. Sen viimeiset rivit heijastavat selvästi Vanhaa testamenttia, jälleen erästä Jesajan kirjan kohtaa, tällä kertaa luvun 45 lopusta:

22. Kääntykää minun puoleeni, maan kaikki ääret, antakaa pelastaa itsenne, sillä minä olen Jumala, eikä muuta jumalaa ole.

23. Minä olen vannonut itseni kautta, minun suuni on lausunut tämän totuuden, peruuttamattoman sanan: – Minun edessäni on notkistuva (LXX: *kampsei*) jokainen polvi, jokainen suu on vannova (LXX: *exhomologēsetai*) minun nimeeni!

24. Näin minusta sanotaan: – Vain Herralla on voima, hän tekee pelastuksen tekoja. Häveten tulevat Herran luokse kaikki ne, jotka ovat hehkuneet vihaa häntä vastaan.

Verrataanpa nyt näitä sanoja Filippiäiskirjeen kohtaan, jossa käytetään aivan samoja sanoja: ”Jeesuksen nimeä kunnioittaen on kaikkien polvistuttava (*kampsēi*), kaikkien niin taivaassa kuin maan päällä ja maan alla, ja jokaisen kielen on tunnustettava (*exhomologēsetai*) Isän Jumalan kunniaksi: Jeesus Kristus on Herra.”

Jesajalla koko maa palvoo ja kunnioittaa Herraa, joka on ainoa Jumala. Tämä kohta on yksi voimakkaimpia Vanhan testamentin monoteistisen tunnustuksen ilmauksia: on vain yksi Jumala ja Herra, ja Israelin ja kaikkien kansojen on käännyttävä hänen puoleensa. Filippiäiskirjeessä palvonta ja kunnia osoitetaan Jeesukselle, jota sanotaan *Herraksi*. Siihen ilmeisesti viittaa ”nimi, kaikkia muita nimiä korkeampi”. Tämä ei tarkoita, että Jeesus korvaa Jumalan. On yhä Isä Jumala, jonka

kunniaksi Jeesusta palvotaan: ”Isä Jumala” ja ”Jeesus Herra”.

Jotakin erikoista ja epätavallista näyttää tapahtuneen juutalaisen monoteistisen uskon keskuksessa. Kommentaareissa sitä sanotaan bifurkaatioksi eli haarautumiseksi kahteen suuntaan. Se on yhä monoteististä uskoa. Lainaamalla yhtä tämän uskon keskeisimmistä ilmauksista Vanhasta testamentista ensimmäiset kristityt lähettävät selvän merkin: Me kuljemme isien askelissa uskoen yhteen Jumalaan. Se on meille yhtä perustavaa kuin se oli isille ja on juutalaisille. Tässä yhdessä Jumalassa ovat kuitenkin nämä kaksi, Isä Jumala ja Jeesus Herra.

2.4. ”VAIN YKSI ISÄ” – ”VAIN YKSI HERRA”

Myös 1. Kor. 8:5–6 puhuu samasta kuin edellä on ollut esillä:

5. Onhan tosin sekä taivaassa että maan päällä niin sanottuja jumalia, monia-kin jumalia ja herroja, mutta
6. meillä on vain yksi Jumala, Isä. Hänestä on kaikki lähtöisin, ja hänen luokseen olemme matkalla. Meillä on vain yksi Herra, Jeesus Kristus. Hänen välityksellään on kaikki luotu, niin myös meidät.

Monet kommentaarit väittävät, että tämä lausuma – joka todennäköisesti on Paavalin käyttämä lainaus, eräänlainen varhainen uskontunnustus – viittaa johonkin Vanhan testamentin kohtaan, nimittäin hyvin tärkeään, kaikki tunnustukset ylittävään juutalaisten tunnustukseen, joka lausuttiin joka päivä *Kahdeksassatoista rukouksessa: Shema Jisrael* (5. Moos. 6:4–5):

4. Kuule, Israel! Herra on meidän Jumalamme, Herra yksin.
5. Rakasta Herraa, Jumalaasi, koko sy-

däimestäsi, koko sielustasi ja koko voimastasi.

Yksi niistä seikoista, jotka viittaavat siihen, että tämä on taustana Paavalin sanoille, on se tosiasia, että niissäkin Jumalan rakastaminen on yksi johtava ajatus: ”Jos joku rakastaa Jumalaa, hänet Jumala tuntee” (1. Kor. 8:3). Juuri tämä Jumalan rakastaminen kannattelee näiden jakeiden kehyksessä kehotusta kristityn veljen rakastamiseen pidättymällä syömästä epäjumalille uhrattua lihaa, vaikka se vapaus, jonka kristittyjen kristillinen tieto heille antoi, muuten sallisi heidän tehdä niin. Sitten tässä tietenkin korostuu sana *yksi*: ”Meillä on vain yksi Jumala.”

Niinpä Paavalin lainaamassa uskontunnustuksessa on selviä viittauksia tähän olennaiseen juutalaiseen uskontunnustukseen sellaisen lausumisen tyypillisessä kehyksessä: suhteessa pakanoiden epäjumaliin.

Mitä tässä uskontunnustuksessa on kuitenkin tapahtunut? Jeesus on asetettu keskukseen tunnustuksessa, joka kohdistuu yhteen ja ainoaan Jumalaan. Se yksi Jumala ja Herra, jonka kristityt tunnustavat yhtä kiihkeästi kuin juutalaiset – ”mutta meillä on vain yksi Jumala” – on Isä Jumala ja Herra Jeesus.

Peter Legarh, työtoverini Seurakuntatiedekunnasta, on osoittanut kirjassaan *Jesus er Herren* (’Jeesus on Herra’, 2004), että samoin voidaan sanoa monista muista kohdista, joissa Paavali käyttää Jeesuksesta arvonimeä *Herra*. Näistä monien takana on Vanhan testamentin kohta, jossa sana *Herra* tarkoittaa Jahvea, Israelin Herraa. Vaikka yhä on mitä epätodennäköisintä, että kukaan juutalainen ajautuisi sanomaan mitään tuollaista kenestäkään inhimillisestä olennosta, näyttää kuitenkin siltä, että juuri niin tehtiin.

Voimme kysyä, miten tämä tapahtui. Mikä sai kristityt juutalaiset tekemään

niin? Mikä sai heidät ylittämään sen hurskaan juutalaisen ehdottoman rajan, että hän saattoi sanoa jotain tällaista jostakusta inhimillisestä olennosta ja Jumalasta?

Olisiko ylösnousseen Kristuksen kohtaaminen saanut kristityt juutalaiset tekemään tuon johtopäätöksen? Onko ylösnousemus itsessään tuo avain? Legarth väittää näin. Ylösnousseen nähdessään Paavali koki saman kuin Mooses, joka näki Jumalan Siinain vuorella. Toisen korinttilaiskirjeen lukuja 3 ja 4 on syytä verrata seuraavaan johtopäätökseen (2. Kor. 4:6): ”Jumala, joka sanoi: ’Tulkoon pimeyteen valo’, valaisi itse meidän sydämemme. Näin Jumalan kirkkaus, joka säteilee Kristuksen kasvoilta, opitaan tuntemaan, ja se levittää valoaan.” Kristityt juutalaiset näkivät Jumalan kirkkauden nähdessään ylösnousseen Kristuksen.

Vai olisiko kristityt juutalaiset johtanut tähän tunnustukseen hiukan monimutkaisempi tie, johon kuului sen ajan juutalaisuudessa esiintyneitä välittäjähahmoja kuten Mooses ja Abraham, nämä kuitenkin selvästi ylittäen? Joihinkuihin toisiin Uuden testamentin tutkijoihin nojautuen olen taipuvainen ajattelemaan näin.

On yhdentekevää, mikä tämän selittää ja miten tulokseen päädyttiin. Se näyttää joka tapauksessa väistämättömältä: Jeesusta palvotaan Israelin Herrana, Jahvena.

2.5. KRISTUKSEN PALVOMINEN

Puhuminen palvomisesta johtaa meidät toiseen melkein yhtä kovaääniseen tosiasiaan kuin se arvonimi *Herra* Jeesuksen korkeudesta, jonka nuo hyvin varhaiset kristityt liittivät Jeesukseen. Se on Kristuksen palvonta ja adoraatio. On tosiasia, että he lauloivat hymnejä hänen kunniakseen ja tunnustautuivat häneen, niin kuin Filippiäiskirjeen luku 2 ja Ensimmäisen korinttilaiskirjeen luku 8 osoittavat. Ame-

rikkalainen Uuden testamentin tutkija, myöhemmin Edinburghin professori **Larry W. Hurtado** on tunnettu erityisesti siitä syystä, että hän on osoittanut, kuinka erikoista se on. Hänen teoksiaan ovat *One God, One Lord: Early Christian Devotion and Ancient Jewish Monotheism* (1998), *Lord Jesus Christ: Devotion to Jesus in Earliest Christianity* (2003) ja *God in New Testament Theology* (2010).

Kuten sekä hymni että uskontunnustus (1. Kor. 8) selvästi osoittavat, olemme tukevasti juutalaisella maaperällä. Palvonnan ja adoraation juutalainen kuitenkin kohdisti vain Jumalaan – myös varhaisena kristittynä, Israelin oliivipuuhun ympärynä (Room. 11:17–18). Juutalaiset tiesivät olevan olemassa välittäjähahmoja joskus Mooseksen tai Abrahamin, joskus enkelien muodossa. Ketään heistä ei kuitenkaan palvottu. Päinvastoin, sille oli selvä este, niin kuin osoittaa Ilm.19:10 (ks. myös 22:8–9): ”Minä heittäydyin enkelin jalkoihin kumartaakseni häntä, mutta hän sanoi: ’Älä tee niin! Minä olen vain Jumalan palvelija, niin kuin sinä ja veljesi, jotka olette Jeesuksen todistajia. Jumalaa sinun tulee kumartaa!’” Erään toisen suuren Uuden testamentin tutkijan, **Richard Bauckhamin**, mukaan tämä on ”stereotyyppinen kirjallinen traditio” juutalaisessa kehyksessä.

Varhaiskirkko kuitenkin palvoi Jeesusta. Se osoittaa, mitä hänestä uskottiin. Se muistuttaa hyvin tunnettua kohtaa Rooman kuvernöörin **Plinius nuoremman** raportissa, jonka hän antoi keisarille provinssinsa, Vähän-Aasian, kristityistä:

Heillä oli tapana kokoontua tiettyinä päivänä ennen auringonnousua ja laulaa vuorolaulu Kristukselle jumalana ja sitoutua juhlallisella valalla ei suinkaan mihinkään pahoihin tekoihin vaan olemaan koskaan tekemättä petosta, varkautta tai muuta sellaista.

Pelkät arvonimet ja teologiset ilmaukset eivät kerro meille, mitä ensimmäiset kristityt ajattelivat Kristuksesta. Yhtä paljon tai enemmänkin sen kertoo meille heidän käytäntönsä, se, mitä he tekivät. Heidän silmissään ja vakaumuksessaan Jeesus on Jumala. Hän kuuluu sen Jumalan todellisuuteen, joka on yksi ja ainoa, Israelin Jumala.

Filippiäiskirjeen hymni edellyttää Kristuksen pre-eksistenssiä. Tämän yhtenä avaimena on Vanhan testamentin viisausteologia. Jo Vanhassa testamentissa ja hyvin paljon testamenttien välisenä aikana juutalaiset työstivät Jumalassa olevaa bifurkaatiota Jumalan Viisauden avulla. Se on merkittävä avain siihen, mitä ensimmäiset kristityt sanovat Kristuksesta. Hymnin palvonnan painopiste on Jumalan Pojan alennuksessa.

2.6. JUMALAN POJAN ALENNUS

Filippiäiskirjeen 2. luvun Kristus-hymnin kehyksenä on kehoitus:

2. Olkaa yksimielisiä. Liittäköön teitä toisiinne rakkaus, sopu ja sama mieli.
3. Älkää tehkö mitään itsekkyydestä tai turhamaisuudesta, vaan olkaa nöyriä ja pitäkää kukin toista parempana kuin itseänne.

Jakeessa 5 Kristus esitetään tämän nöyryyden esimerkiksi. Hän, joka oli luonnoltaan Jumala (*en morfei theou arkhōn*) ja jolla oli kaikki syy tuntea olevansa ja olla muiden yläpuolella, ei käyttänyt ylemmyyttään saadakseen muut tuntemaan alemmuutta vaan nöyryytti itsensä, otti meidän muotomme ja luontomme itsensä, palveli meitä äärimmäisyyteen asti ja kuoli meidän puolestamme ristillä. Siksi Jumala korotti hänet.

Hymnin tämän osion takana on selvästi toinen kehys Vanhasta testamentista, nimittäin Jesajan kirjan laulut Herran pal-

velijasta. Ne kertovat palvelijasta, joka ”ei muserra murtunutta ruokoa eikä sammuta lampun hiipuvaa liekkiä [vaan] tinkimättä toteuttaa oikeuden eikä murru” (42:3–4). ”Palvelija menestyy: hänestä tulee korkea, ylhäinen ja suuri. Ja kuitenkin monet järkyttyivät hänet nähdessään – tuskin häntä enää ihmiseksi tunsii, niin kammottavasti hänet oli runneltu.” (52:13–14.)

Jesaja 53 laulaa Herran kärsivästä palvelijasta ja aloittaa näin:

1. Kuka uskoo meidän sanomamme? Kuka ymmärtää Herran käsivarren voiman?
2. Hän kasvoi Herran edessä kuin vähäinen verso, kuin vesa kuivasta maasta. Ei hänellä ollut vartta, ei kauneutta, jota olisimme ihaillen katselleet, ei hahmoa, johon olisimme mieltyneet.
3. Hyljeksitty hän oli, ihmisten torjuma, kipujen mies, sairauden tuttava, josta kaikki käänsivät katseensa pois. Halveksittu hän oli, me emme häntä minään pitäneet.

Tämän jälkeen avataan palvelijan ”kammottavasti runneltua hahmoa” ja kärsimystä ja kaiken tämän syytä. Tässä ilmenee ”Herran käsivarsi” eli hänen voimansa ja valtansa. Tätä outoa ilmoitusta ”Jumalan käsivarresta” ensimmäiset kristityt ylistävät ja palvovat hymnissä.

Samoin tapahtuu Johanneksen ilmesytyksen luvussa 5 palvottaessa ”karitsaa [joka] oli kuin teurastettu” (j. 6, 9): ”Sinä olet arvollinen ottamaan kirjan ja avaamaan sen sinetit, sillä sinut on teurastettu, olet verelläsi ostanut Jumalalle ihmisiä kaikista heimoista, kaikista kielistä, kansoista ja maista.”

Tämä on sen pelastuksen ylistämistä, joka on saatu Kristuksen kuolemasta. Se on kuitenkin myös sen Jumalan ilmoituksen adoraatiota, jota tämä edustaa. Uuden testamentin hymnit Kristuksesta koskevat

myös sitä, mitä Jumalan Pojan alentuminen ja kuolema kertovat meille Jumalasta. Herruudessaan mahtailamisen sijasta hän ”ei pitänyt kiinni oikeudestaan olla Jumalan vertainen vaan luopui omastaan” (= tyhjensi itsensä, Fil. 2:6–7). Tämä Herra ”oli rikas mutta tuli köyhäksi teidän vuoksenne, jotta te rikastuisitte hänen köyhyydestään” (2. Kor.8:9). Tämä Herra oli täysin erilainen kuin kaikki, mitä ihmiset tavallisesti yhdistävät Jumalana olemiseen, niin kreikkalaisten filosofien etäisiin, välinpitämättömiin ja myötäkärsimiseen kykenemättömiin jumaliin kuin pakanoiden voimakkaisiin mutta myös oikukkaisiin ja mielivaltaisiin jumaliin.

Näitä hymnejä ja uskontunnustuksia ja koko varhaiskirkon tunnustuksia ei hallitse vain Kristuksen korkeus vaan myös hänen alennuksensa tai paremminkin korkeus ja alennus yhdessä. Siitä nouseekin seuraava kysymys.

2.7. KÄSITYS JUMALASTA JA KÄSITYS KRISTUKSEN KAHDESTA LUONNOSTA EDELLYTTÄVÄT TOISIAAN

Widmann sanoo kristologiassaan, että me pääsemme Jumalan luo Jeesuksen kautta. Robinson sanoo, että kokiessamme mielekkyuden suhteessa Jeesukseen ja hänen tapaansa olla ihminen koemme Jumalan. Voivatko tällaiset ilmaukset tai Jeesuksen ymmärtäminen tähän tapaan, Jeesuksen näkeminen Jumalan inhimillisenä peilinä, säilyttää ytimen siitä, mitä ensimmäiset kristityt ilmaisivat Filippiäiskirjeen hymnissä, ja heidän hämmästyksensä ja ilonsa Jumalasta, joka rakastaa ihmisiä niin paljon ja antaa itsensä niin kokonaan kuin hän tekee?

Kristuksesta näin ajattelevat saattavat vastata, etteivät sellaiset kysymykset todellakaan askarruta heitä. Merkittävää sen sijaan on Kristuksen välittäminen sellaisella tavalla, että nykyihminen voi ymmärtää sen ja samastua siihen. Niin ei voi

tehdä, jos Kristus on laskeutunut taivaasta.

Minä kuitenkin kysyn sitten, eikä kaikki se ole tyhjää puhetta, mitä nämä teologit edelleen sanovat Jumalasta, joka rakastaa meitä, tulee luoksemme kurjuuteemme ja kärsimyksiimme ja jopa maistaa kuoleman meidän puolestamme, koska Jeesus ei ole Jumala eikä Jumalan olemusta eikä tule taivaasta vaan on vain peili tai ikkuna. Todellisuudessa Jumala pysyy tämän maailman ulkopuolella. Kaikki puhe hänen rakkaudestaan on vain puhetta, ei mitään enempää.

On totta, että meidän on julistettava Kristusta inhimillisenä olentona. Se on tärkeimpiä kristologian asioita nyt ja myös syvästi kristillistä. Se ei kuitenkaan saa peittää varjoonsa sitä, että on toinenkin asia, yhtä tärkeä: hän on Jumala. Tämä johtuu ennen kaikkea siitä, että juuri tämä on evankeliumi: ”Jumala teki sen, mihin laki ei pystynyt, koska se oli ihmisen turmeltuneen luonnon vuoksi voimaton. Syntien sovittamiseksi hän lähetti tänne oman Poikansa syntisten ihmisten kaltaisena.” (Room. 8:3.)

Se evankeliumi, johon uskomme ja jonka julistaminen on tehtävämme, ei ole vain hyvää sanomaa Jumalasta, jolla on rakastava asenne meihin ja joka jopa kärsii kanssamme – sydämessään, jos hän edelleen oleskelee taivaallisella alueellaan tämän maailman ulkopuolella. Evankeliumi kertoo Jumalasta, joka on kokonaan ja täydellisesti tullut nahkaamme ja ottanut osamme päälleen, todellisesti. Tämä on kristillisyyden perustava usko.

Tämä usko ei voi säilyä ilman voimasta ja vahvaa inkarnaation teologiaa eikä siis ilman Jeesuksen ja Jumalan välisen ykseyden konkreettista ymmärtämistä mukaan lukien sikiämisen Pyhästä Hengestä Neitseessä, olkoonpa tämä miten salaperäistä ja käsittämätöntä tahansa.

Juuri näin tekee Nikean tunnustus. Se käyttää sanaa *luonto*, *substanssi*, *uusia*. On totta, ettei Uusi testamentti käytä sitä. Sikäli kuin ymmärrän, se tulee kuitenkin hyvin lähelle sitä, jos ottaa huomioon sen aseman, joka ennaltaololla on Filippiäiskirjeen hymnissä, tai viisausteologialla avaimena Isän Jumalan ja Herran Jeesuksen ykseyden ilmaisemiseen.

”Jeesuksesta on mahdotonta puhua selaisella tavalla nykyään.” Se on ollut aina mahdotonta. Se oli varhaiskirkossa yhtä suuri pahennus kuin se on nyt. Varhaiskirkon kristologiset keskustelut ovat yhtä pitkää kuvitusta siitä, kuinka vaikeaa sen käsittäminen oli jopa kristityille. Ajatus Jumalasta, joka yhtyy tämän muuttuvan ja rappeutuvan maailman yhteen osaan, oli torjuttava. Tähän uskoon päästiin vain empimällä. Silti juuri tämä mahdottomuus on nykyäänkin kristillisen uskon sykkivä sydän, uskon salaisuus.

3. ”Hän tyhjensi itsensä”: Jumalan Pojan alentuminen

Filippiäiskirje sanoo hymninsä alkutekstissä (2:7): ”*Heauton ekenōsen*”, käännettyinä: ”Hän tyhjensi itsensä” (KR 1938) tai: ”Hän luopui omastaan” (KR 1992) tai: ”He made himself nothing” (’Hän teki itsettään ei-mitään’, New International Version). Joka tapauksessa on kysymys Jumalan Pojan alentumisesta, nöyrytyksestä, tulemisesta meidän lihaamme ja vereemme, yhdeksi meidän kanssamme. Miten tämä on ymmärrettävä ja ilmaistava? Miten pitkälle tämä menee?

Nykyään koemme haasteeksi Jeesuksen jumaluuden, hänen ykseytensä Jumalan kanssa. Entä onko Jeesuksen ihmisyydessä meille haastetta? Eikö siitä jokainen puhu nykyään? Siihen pitäytyminen hän ei ole nykyään ongelmallista.

Aivan näin asia ei kuitenkaan liene. Ehkä onkin niin, että sormi nyt osoittaa mei-

tä, konservatiivisempia kristittyjä. Meillä saattaakin olla ongelmia tässä, kun taas suhteessa Jeesuksen jumaluuteen ongelmat ovat liberaaleilla. Kun innokkaasti tunnustamme Kristuksen Jumalaksi ja Herraksi, hermostumme, kun kuva Jeesuksesta käy liian inhimilliseksi kysymyksen ollessa siitä, mitä hän kykenee tietämään, tuntemaan ja tekemään.

Aloitetaanpa vielä kerran varhaiskirkosta. Nikean kirkolliskokous 325 ja sen uskontunnustus olivat vain Kristus-kiistan alku. Se ei koskenut hänen suhdettaan Jumalaan vaan meihin ihmisiin. Joku nimittäisi tätä varsinaiseksi kristologiseksi keskusteluksi, jonka aiheena on Kristuksen persoona, kun Nikeaa edeltänyt keskustelu oli trinitaarinen ja koski siis Pyhää Kolmiykseyttä. Tämä väittely pysähtyi (suhteellisesti) vasta Khalkedonin kirkolliskokouksessa 451. Keskustelu ei koskenut sitä, että Kristus oli samaa olemusta kuin Isä, vaan sitä, miten tämä Jumalan Sana omaksui itseensä meidän lihamme ja veremme.

3.1. APOLLINARIS LAODIKEALAINEN

Katsomme aluksi keskustelun ensimmäistä tärkeää henkilöä, **Apollinaris Laodikealaista**. Hän astui esiin 360-luvulla esittäen Kristuksesta käsityksen, joka herätti kuuman väittelyn: Jumala oli Kristuksessa yhdistynyt meihin ja meidän luontoomme siten, että Jumalan Viisaus ja Jumalan Sana, Jumalan Poika, olivat korvanneet Kristuksen inhimillisen sielun tai hengen, joten Kristuksella ei ollut inhimillistä sielua tai vain inhimillistä henkeä, niin kuin Apollinaris sanoi myöhemmin.

Apollinaris oli **Athanasioksen**, Nikean tunnustuksen taistelijan, ystävä ja puolusti hänen tavallaan sen *homouusion*-lausumaa. Hän oli taistellut areiolaisia vastaan myös kovina aikoina ja keisarien vainoamana. Nämä olivat pitkään puoli-

areiolaisia. Hänen sydämensä sykki sille tunnustuksen todellisuudelle, että Kristus oli Herra, ja hänen inkarnaationsa todellisuudelle. Sen varmistamiseksi Athanasios oli sanonut, että Kristuksessa Jumalan Viisaus korvasi inhimillisen sielun. Hänen tarkoituksenaan oli tehdä selväksi, että Kristuksessa kohdattiin todella itse Jumalan Poika.

Hänen pyrkimyksiään kuvaavat hyvin Johanneksen ensimmäisen kirjeen alku sanat: ”Mikä on alusta alkaen ollut, minä olemme kuulleet, mikä omin silmin nähneet, mitä katselleet ja käsin kosketaneet, siitä me puhumme: elämän Sana.”

Apollinarikselle kuten Athanasiokselle ja aleksandrialaiselle kristologialle kaikkiaan tärkeää oli Jumalan Pojan ykseys ihmisten kanssa. Usein väitetään, että nämä teologit halusivat painottaa pelkästään Kristuksen jumaluutta. Se ei pidä paikkaansa. He halusivat korostaa Kristuksessa olevaa Jumalan ja ihmisen välistä todellista ykseyttä, koska vain jos Jumala todella tuli ihmiseksi Kristuksessa, hänen kuolemassaan oli pelastus. Vahvistaakseen tätä todellisuutta he olivat hylänneet Kristuksen ihmissielun ja korvanneet sen Jumalan Viisaudella. Jos Kristuksessa oli inhimillinen sielu, olisi kaksi suuretta: ihminen Jeesus ja Jumalan Sana. Niin lähellä toisiaan kuin ne olivatkin, ne eivät olleet sekoittuneet toisiinsa eivätkä tulleet yhdeksi. Kristuksessa Jumala ja ihminen olivat tulleet yhdeksi luonnoksi (*monofysis*). Tämä todellinen yhtyminen ja ykseys saattoi säilyä vain, jos Jumalan Sana ja ihmisliha olivat yhtyneet toisiinsa suoraan, ilman sielun välitystä.

Oli toinenkin syy Kristuksen ihmissielun korvaamiselle Jumalan Pojan jumalsielulla: ihmisen sielu muuttuu jatkuvasti ja on ihmisen vaihtuvien tunteiden ja elinehtojen alainen. Ihminenhan on epävarma eikä tiedä, mitä tehdä ja miten

mennä eteenpäin. Miten näin voitaisiin sanoa Jumalan lihaksi tulleesta Pojasta? Tällaisia kysymyksiä heräsi yhä uudestaan tuon ajan kristittyjen mielessä.

Ongelma tulee polttavaksi esimerkiksi Jeesuksen huutaessa ristillä: ”Jumalani, Jumalani, miksi hylkäsit minut?” ja hänen ollessaan Paholaisen kiusattavana ja ahdistuksessa Getsemanessa. Miten Jeesus voi olla hauraan ihmisen Vapahtaja, jos hän itse oli samalla tavalla hauras? Se, mitä hänelle tapahtuu ruumiillisesti hänen alistuessaan kuoleman valtaan, kun hän vielä on sen haastamana ja se on hänen tahdossaan, on eri asia kuin sanoa, että hänen henkensä ja siten myös hänen tahdonsa ovat inhimillisten ehtojen ja mahdollisen inhimillisen haurauden alaiset.

Apollinaris kykeni päättelemään tästä vain, että Jeesuksessa Jumalan Sanalla oli alusta asti yliote eikä hän ollut näiden inhimillisten tunteiden alainen vaan voitti kuolemassaankin, koska hänen sielunsa oli itse Jumalan Sana.

3.2. ISIEN REAKTIO

Yksi kappadokialaisista isistä, **Gregorios Nasiansilainen**, sanoi tähän: ”Sitä, mitä ei ole omaksuttu, ei ole parannettu, mutta mikä tahansa on yhdistetty Jumalaan, se on pelastettu” (**Alois Grillmeier**: *Christ in Christian Tradition*, vol. 1, 1975², s. 321). Ellei Jumalan Poika lihaksi tullessaan omaksunut itseensä ihmissielua vaan ainoastaan ihmisruumiin, hän pelasti vain ruumiin, ei sielua. Kuitenkin ennen kaikkea sielu tarvitsi pelastusta.

Myös Athanasios, joka suhtautui myötämielisesti Apollinarikseen ja ajatteli Kristuksesta paljossa samoin kuin tämä saman aleksandrialaisen kristologian mukaisesti, reagoi tähän: ei voinut sanoa, ettei Kristuksella ollut ihmissielua kaikkineen. Niin mentäisiin liian pitkälle. Se Jeesus, joka oli tosi Jumala, samaa

olemusta Isän kanssa, oli myös tosi ihmisen. Jumala ei pelastanut meitä ulkopuolisena vaan tulemalla lihaamme ja vereemme, luontoomme. Sielu kuuluu siihen olennaisesti. Sielumme oli harhautunut. Siksi ihminen saattoi pelastua vain siten, että Kristus omaksui itseensä myös ihmisen sielun. Jumala pelasti meidät ”eksisistenssimme ontologisista syvyyksistä” (T.F. Torrance: *The Trinitarian Faith: The Evangelical Theology of the Ancient Catholic Church*, 1995, s. 156).

Jeesuksella oli siis samanlainen sielu kuin meillä. Hän oli synnitön ihminen. Se ei kuitenkaan merkitse, ettei hän voinut tehdä syntiä. Kivun, tuskan ja ahdistuksen tunteet olivat todella hänen. Kun hän sanoi, ettei hän tiennyt paruuksiansa, Ihmisen Pojan ilmestymisen, päivää eikä hetkeä, hän ei tiennyt sitä.

Isien oli todella vaikea sanoa näin, koska Jeesuksesta piti paikkansa tuo toinenkin totuus, että hän oli Jumalan ikuinen Sana, joka on yhtä muuttumaton kuin Jumala itse ja yhtä paljon inhimillisten rajoitusten yläpuolella kuin Jumala.

Paljon hikeä vuoti, kun nämä kaksi totuutta yritettiin yhdistää. Tässä ilmeni Antiokian ja Aleksandrian kristologisen koulukunnan ero. Antiokialaisilla oli taipumus halkaista Jeesus jumalalliseen ja inhimilliseen todellisuuteen, aleksandrialaiset yrittivät pitää ne yhdessä sekoittamatta niitä toisiinsa. Yhtä mieltä he olivat kuitenkin muun muassa siitä, että Jeesuksen ihmisluonto oli todellinen inhimillinen luonto. Ihmisyydessään hän oli täysin meidän kaltaisemme, niin kuin Khalkedonin kirkolliskokous sitten muotoili asian vuonna 451.

3.3. KHALKEDONIN KIRKOLLISKOKOUKSEN PÄÄTÖS

Neljäs ekumeeninen eli yleinen, koko ”yhdeksi, pyhäksi, yhteiseksi ja apostoliseksi”

si” itsensä tunnustaman kirkon piispojen kirkolliskokous pidettiin vuonna 451 Khalkedonissa, joka on nykyisin Kadıköy’n kaupunginosa Istanbulin Aasian puoleisessa osassa. Kokous hyväksyi seuraavan kristologisen kaavan:

1. Pyhiä isiä seuraten
2. tunnustamme yhtä ja samaa Poikaa,
3. Herraamme Jeesusta Kristusta,
4. ja häntä kaikki opetamme yksimielisesti.
5. Hän on täydellinen jumaluudessa
6. ja täydellinen ihmisyydessä,
7. todesti Jumala ja todesti ihminen,
8. jossa on järjellinen sielu ja ruumis,
9. joka on samaa olemusta jumaluu-deltaan Isän kanssa
10. ja samaa olemusta ihmisyydeltään meidän kanssamme,
11. kaltaisemme kaikessa mutta ilman syntiä,
12. syntynyt jumaluu-deltaan ennen aikoja Isästä
13. mutta viimeisinä päivinä
14. meidän ja meidän pelastuksemme tähden
15. ihmisyydeltään Neitsyt Mariasta, Jumalansynnyttäjästä.
16. Hän on yksi ja sama Kristus, Poika, Herra, Ainosyntyinen,
17. kahdessa luonnossa
18. sekoittumatta, muuttumatta, jakautumatta ja irrottumatta tunnistettavissa.
19. Luontojen ero ei koskaan ole kumoutuva niiden yhdistymisen tähden,
20. vaan pikemminkin kummankin luonnon erityisominaisuus on säilyvä
21. myös niiden muodostaessa yhden persoonan ja henkilön,
22. ei jakautuen eikä irrottuen kahdeksi persoonaksi
23. vaan yhtenä ja samana ainosyntyisenä Poikana,
24. Jumalana, Sanana, Herrana,

Jeesuksena Kristuksena,
25. niin kuin jo profeetat alusta asti
julistivat häntä
26. ja Jeesus Kristus itse opetti meitä
27. ja isien tunnustus hänet meille
välitti.

Tästä olennaisesta kristologisesta määritelmästä on aikojen varrella sanottu paljon eikä suinkaan pelkästään myönteistä. On väitetty, että se on kompromissien tulos eikä edusta yhtenäistä kuvaa Jeesuksesta vaan yrittää yhdistää sellaista, mitä ei voi yhdistää. Silti se on palvellut kirkkoa hyvin. Tämä oppi Kristuksen kahdesta luonnosta on kantanut kirkon valtaosaa halki aikojen mutta on nyt joutunut hyökäysten kohteeksi.

Kaavasta on tässä syytä nostaa esiin jokunen tärkeä kohta:

- Yksi persoona, Jeesus Kristus: Jumalan Poika ja ihminen, jotka ovat todella yhdistyneet Kristuksessa. Ykseys on persoonassa, ei luonnossa.
- Täydellinen olemuksen ykseys Jumalan kanssa (*homouision*).
- Täydellinen olemuksen ykseys ihmisen kanssa (*homoousion*).
- ”Järjellinen sielu” on normaali ihmis-sielu, jossa on järki sen yhtenä olennaisena piirteenä. Maallisessa elämässään Jeesuksen oli ajateltava ja käytettävä harkintaa niin kuin kaikkien ihmisten.
- Selvä ero kahden luonnon välillä: sekoittumatta. Jumalan Poika ei ole sanoutunut irti yhtäläisyydestään Jumalan kanssa tulemalla ihmiseksi, eikä ihminen Jeesusta ole kohotettu muiden ihmisten yläpuolelle, kun Jumalan Poika tuli lihaksi hänessä. Hänen jumalallinen luontonsa ei ole hänen ihmisluontonsa kohotettu osa, esimerkiksi kohotettua tietoa. Kristuksen kaksi luontoa eivät sekoitu toisiinsa. Hänen jumalallinen luontonsa on muuta: se

todellisuus, joka kantaa hänen ihmis-hahmonsaa ja kutsuu sen olemaan. Näin se on kaiken sen perusta, mitä Jeesus on ja tekee syvemmillä tasolla, ei ihmisluontonsa tasolla. (1940–50-lukujen merkittävä saksalainen teologi **Werner Elert** yrittää ilmaista asian tällä tavoin teoksessaan *Der Ausgang der altkirchlichen Christologie*, 1957.)

Monien kuva varhaiskirkon kristologias-ta on, että mitä pitemmälle kirkon historiassa edetään, sitä etäisemmäksi myös kuva Kristuksesta muodostuu. Alussa Jeesus miellettiin tosi ihmiseksi, mutta sitten Kristuksen jumaluus saa yliotteen ja lopulta peittää koko kuvan.

Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Voisi monin tavoin sanoa juuri päinvastoin. Alussa, siis 100-luvun alusta – **Ignatios Antiokialaisesta** – alkaen Nikean kokoukseen saakka, keskustelua hallitsi Kristuksen suhde Jumalaan. Kun tämä asia oli vakiintunut Nikeassa, Kristuksen ihmisyyttä työntyä etualalle. 400-luvun teologeja kuten **Kyrrillos Aleksandrialaista** askarrutti evankeliumien Jeesus (Elert s. 22, 92).

3.4. JUMALAN POJAN MUUTTUMATTOMUUS

Varhaiskirkon kristologiassa kuva Jeesuksesta inhimillisenä olentona on hyvin selvä. Mielestäni siitä on paljon opittavaa. Samalla siitä kuitenkin nousee joitakin kysymyksiä minullekin. Sanon tämän epäroiden. Kyseenalaistanko siis varhaiskirkon kristologiaa? En ole yleensä tehnyt niin. Voimmeko menetellä niin? Periaatteessa voimme. Kirkon ratkaisuille ei ole meillä samaa asemaa kuin katolisessa kirkossa. Raamattu ylittää normina kaikki muut ajattelumme ja uskomme normit, myös näiden ratkaisujen normit. Miten kuitenkin on käytännössä?

Joka tapauksessa minulla on joitakin kysymyksiä siihen, miten Kristuksen jumalluonto ymmärretään varhaiskirkossa. Se voi jonkun mielestä kuulostaa kovin teoreettiselta, varhaiskirkon erityisasiantuntijoiden ja filosofisesti suuntautuneiden keskustelulta.

Varhaiskirkossa Kristuksen jumaluus ymmärrettiin hänen osallisuudekseen Jumalan muuttumattomaan luontoon. Niin kuin Isä Jumala on ikuinen, kaikkivaltias, kaikkialla läsnä oleva, kaikkietävä, kaatoamaton ja ruumiiton, niin on myös Jumalan Sana, joka tuli ihmiseksi. Ellei ollut näin, ei Jumalan Sana tullut ihmiseksi.

Sitten seurasivat kaikki pohdinnat siitä, miten tämän Jumalan muuttumattoman Pojan voi sanoa olevan yhä osallinen Kristuksen inhimillisestä elämästä, johon sisältyivät sen inhimilliset haasteet, heikkous ja kärsimykset ja lopulta hänen kuolemansa. Tämä ei ollut varhaiskirkon kristitylle helppo tehtävä. Miten kuolema liitetään Jumalan kuolemattomaan Sanaan? Se saatettiin tehdä vain käyttämällä teoreettisia selityksiä ja tulkitsevia luonehdintoja.

Käsitykseni mukaan tämä varhaiskirkon ongelma ja se, mitä me asiasta nykyään koemme, muistuttavat toisiaan. Me epäröimme ajatellessamme esimerkiksi Kristuksen kiusauksia, hänen ahdistustaan Getsemanessa ja hänen huutoaan ristillä. Voiko se kaikki todella tapahtua Jumalan Pojalle? Oliko hän todella kiusatuna? Kokiko hän todella itsensä Jumalan hylkäämäksi?

Toinen kysymyksiä aiheuttava alue koskee sitä, mitä Jeesus tiesi. Jos hän on Jumalan Poika, hän tietää kaiken. Eikö sitä sanota selvästi Johanneksen evankeliumissa? ”Jeesus sitä vastoin ei uskoutunut heille, koska hän tunsi heidät kaikki. Hän ei tarvinnut kenenkään todistusta ihmisestä, sillä hän tiesi itse, mitä ihmisessä on.” (Joh. 2:24–25.) Jeesus on osallinen Ju-

malan kaikkietävyyydestä. Hän hallitsee jokaisen tilanteen täydellisesti.

Kun Jeesus sanoo, että vain Isä tietää Ihmisen Pojan tulemisen päivän ja hetken, monet selittävät sen viittaamalla hänen inhimilliseen luontoonsa: tässä lausumassa hän puhuu ihmisluontonsa rajoittamana. Samoin voitaisiin sanoa hänen kiusauksestaan ja huudostaan ristillä. Jollakin tavoin hänen jumalluontonsa on sivussa tai kätkössä näissä tilanteissa. Joku voisi jopa sanoa, niin kuin olen kuullut teologisesti harjaantumattomien henkilöiden lausuvan, että ristillä Jeesus on vain ihminen. Eikö sitä osoita hänen huutonsa: ”Jumalani, Jumalani, miksi hylkäsit minut?”

Näiden ongelmien ja selitysten premissinä on, että jumalluonto merkitsee kaikkialla läsnä olemista, kaikkietävyyttä ja kaikkivaltiutta. Jos Jeesus siis on Jumalan Poika, minkä onnellisesti tunnustamme, hänellä täytyy olla kaikki tämä. Eivätkö tätä tue hänen ihmeensä, jotka saavat ihmiset hänen ympärillään kysymään: ”Mikä tämä mies on? Häntähän tottelevat tuulet ja aallotkin.” (Matt. 8:27.) Syvällä sydämessään Kristuksen täytyy olla osallinen tästä kaikkialla läsnä olemisesta ja kaikkivaltiudesta, vaikka hän näennäisesti toisinaan ja ehkä useimmiten alistuu meidän olosuhteisiimme ja rajoituksiimme.

Tiedän, että lähestymme nyt sellaista, mikä on käsityskykymme tuolla puolen. Kun on hyvin vaikeaa päästä selville salaisuudestamme ihmisinä, miten voimme uskoa voivamme päästä selville Kristuksen salaisuudesta? Siksi esitän kysymykseni epäröiden. Kysyn kuitenkin yhä, ovatko nämä premissit oikeat. Ymmärretäänkö Kristuksen jumaluus suhteessa hänen ihmisyyteensä tällä tavoin oikein? Minut saavat kysymään näin itse Uusi testamentti ja sen meille esittämä kuva Jeesuksesta.

Filippiäiskirjeen 2. luvun hymni Kristuksesta ylistää eikä voi lakata ihmettelemästä sitä Jumalan ilmoitusta, joka on inhimillisessä hauraudessa:

6. Hänellä oli Jumalan muoto, mutta hän ei pitänyt kiinni oikeudestaan olla Jumalan vertainen
7. vaan luopui omastaan.
9. Sen tähden Jumala on korottanut hänet yli kaiken ja antanut hänelle nimen, kaikkia muita nimiä korkeamman.

Ensimmäiset kristityt eivät suinkaan yrittäneet kätkeä eivätkä ohittaa sitä täydellistä nöyryytystä ja alentamista, jota ristiinnaulittu henkilö tuohon aikaan edusti, ja sitten kiiruhtaa Kristuksen ylösnousemukseen. Päinvastoin, tästä täydellisestä alentamisesta ja nöyryyttämisestä tuli avain heidän Kristuksen ymmärtämiseensä ja heidän uskonsa salaisuus. Vaikka ylösnousemus oli tämän uskon käännekohta, risti oli sen ydin, johon ylösnousemuksen valo kohdistui. Juuri tässä enemmän kuin missään muussa Jumala eli Jumalan Poika ilmoitti itsensä.

Tätä korostaa sekin, että evanliumeissa jopa kolmasosa kertoo Jeesuksen maallisen elämän viimeisestä viikosta, niin että pitkänperjantain aatto ja itse pitkäperjantai kattavat siitä suuren osan. Tätä ei pyritty peittämään eikä unohtamaan. Päinvastoin, siihen kohdistettiin huomio, sitä muisteltiin ja mietiskeltiin. Siitä, mikä aluksi oli katastrofi, oli tullut avain. Toinen Uuden testamentin tärkeä todistaja tästä on Kirje heprealaisille.

3.6. KIRJE HEPREALAISILLE

Vain ani harvat Uuden testamentin kirjoitukset kykenevät puhumaan Kristuksen

jumaluudesta voimakkaammin kuin Kirje heprealaisille. Luvussa 1 sanotaan:

2. Näin viimeisinä aikoina Jumala on puhunut meille Pojassaan, jonka hän on pannut kaiken perilliseksi ja jonka välityksellä hän myös on luonut maailmat.
3. Poika on Jumalan sädehtivä kirkkaus, hänen olemuksensa kuva, ja hän ylläpitää kaikkea olemassa olevaa sanansa voimalla. Toimitettuaan puhdistuksen synneistä hän on asettunut korkeudessa istuimelleen Majesteetin oikealle puolelle.

Tämän jälkeen kirje esittää sanotun tueksi viittauksen enkeleiden ja Jumalan Pojan väliseen eroon lainaamalla suoraan viisausteologiaa. Jumalan Viisaus on avain sen ymmärtämiseen, kuka Kristus todella on. Kristuksen jumaluus on kirjeen keskipiste ja syy siihen, että se varoittaa jyrkästi kääntymästä pois Kristuksesta. Samalla huomaamme kirjeestä kuitenkin ilmeisesti täysin erilaisen kuvan Jeesuksesta meidän kaltaisenamme ihmisenä:

- 2:14. Nämä lapset ovat ihmisiä, lihaa ja verta, ja siksi hänkin tuli ihmiseksi, heidän kaltaisekseen. Siten hän kykeni kuolemallaan riistämään vallan kuoleman valtiaalta, Saatanalta.
- 2: 17. Niinpä hänen oli tultava joka suhteessa veljiensä kaltaiseksi, jotta hänestä tulisi armahtava ja uskollinen ylipappi ja hän voisi Jumalan edessä sovittaa kansansa synnit.
- 2:18. Koska hän on itse käynyt läpi kärsimykset ja kiusaukset, hän kykenee auttamaan niitä, joita koetellaan.
- 4: 15. Meidän ylipappimmehan jos kukaan kykenee ymmärtämään vajavuuk-siamme, sillä häntä on koeteltu kaikessa samalla tavoin kuin meitäkin koetellaan; hän vain ei langennut syntiin.

5:7. Ihmiselämänsä päivinä Jeesus ääneen itkien rukoili ja huusi avukseen häntä, jolla oli valta pelastaa hänet kuolemasta, ja hänen uhrirukouksensa kuultiin, koska hän taipui Jumalan tahtoon.

5:8. Vaikka hän oli Poika, hän joutui kärsimyksistä oppimaan, mitä on kuuliaisuus.

On ilmeistä, ettei kirjoittajalle aiheudu ongelmia Jeesuksen kuvasta ihmisenä. Päinvastoin, nimenomaan Jeesuksen inhimilliset ominaisuudet esitetään rohkaisuna ja lohdutuksena kristityille: Jeesus, Jumalan Poika, tietää tilanteesi, ei vain sympatian perusteella vaan todellisesti, vaikka hän nyt on korotettu, todella korotettu.

Jeesuksesta sanotaan siis: ”Vaikka hän oli Poika, hän joutui kärsimyksistä oppimaan, mitä on kuuliaisuus.” Oliko hänen siis opittava kuuliaisuutta Jumalan Poikana? Eikö tämä ole aivan liian pinnallinen ja humanistinen kuva Jeesuksesta?

Kristologisisissa väittelyissä koko kysymys Kristuksen inhimillisestä kehityksestä on tuottanut paljon hiekkä ja pakottanut monet erottamaan toisistaan nämä kaksi: Pojan, joka on osallinen Isän kaikista ominaisuuksista eikä siksi tietenkään ole minkään kehityksen alainen, ja inhimillisen olennon, joka oppii ja kehittyy.

Heprealaiskirjeestä emme kuitenkaan löydä mitään jälkiä tällaisista erotteluista. Mielestäni se ei johdu vain siitä, että olemme yhä teologisen ajattelumme alkutasolla, vaan siitä, ettei tekijän silmissä ole tässä mitään ristiriitaa. Juuri Poikana Kristuksen oli opittava kuuliaisuutta.

Saatamme kysyä: Kun ajattelemme tai tunnemme toisin, johtuuko se siitä, että jumaluus meidän silmissämme sulkee pois ihmisluonnon sellaisella tavalla, jota Raamattu ei tunne? Voiko syy siihen olla,

ettei raamatullinen, heprealainen ajattelu-tapa ole aivan yhtä dualistinen kuin kreikkalainen – ja meidän ajattelutapamme?

3.7. HÄN TYHJENSI ITSENSÄ

Otamme vielä yhden esimerkin, jälleen Filippiläiskirjeen 2. luvun Kristus-hymnistä:

6. Hänellä oli Jumalan muoto (*en morfei theou arkhōn*), mutta hän ei pitänyt kiinni oikeudestaan olla Jumalan vertainen

7. vaan luopui omastaan (*alla heauton ekenōsen*). Hän otti orjan muodon ja tuli ihmisten kaltaiseksi.

Ilmaisu *alla heauton ekenōsen* ’vaan hän tyhjensi itsensä’ (KR 1938, KR 1992: ’luopui omastaan’) on antanut yllätyksiä niin sanottuun kenoottiseen kristologiaan, jonka mukaan Jumalan Poika ihmiseksi tullessaan työnsi sivuun joitakin jumalallisia ominaisuuksiaan, esimerkiksi kaikkialla läsnä olemisen ja kaikkitietävyyden, ja säilytti itsellään vain sellaisia ominaisuuksia kuin totuudellisuuden ja rakkauden. Tämä käsitys ilmaantui joillekulle jokseenkin konservatiivisille teologeille Erlangenissa Saksassa 1800-luvulla ja oli yksi tapa sovitaa 1800-luvun teologian kuva Jeesuksesta ihmisenä klassiseen uskoon Kristukseen Jumalana. Tämä sai paljon kritiikkiä sekä vasemmalta että oikealta.

Joku saattaa kysyä, eikö tämä ole se kanta, jota olen tässä lähestymässä. Onkin totta, etten reagoi sanoihin *kenoosis* tai *kenoottinen* yhtä kiihkeästi kuin jotkut. Se johtuu siitä, että asia on raamatullinen ja osoittaa Jumalan Pojan elämässä ja todellisuudessa sellaista muutosta, jonka vähätteleminen klassisella kristologialla kaikesta Jeesuksen inhimillisen todellisuuden korostamisen innostaan huolimatta on yhä taipumusta puhumalla

asiasta ei Jumalan Pojassa tapahtuneena muutoksena vaan lisänä hänen muuttumattomaan jumalalliseen elämäänsä.

Olen vakuuttunut siitä, että Raamattu puhuu muutoksesta, joka tapahtui Jumalan Pojan elämässä. ”Tehän tunnette Heramme Jeesuksen Kristuksen armon: hän oli rikas mutta tuli köyhäksi teidän vuoksenne, jotta te rikastuisitte hänen köyhyydestään” (2. Kor. 8:9). Köyhäksi tuli Jumalan Poika, ei vain hänen omaksumansa ihmisluonto.

Sillä, mitä sanon, ja Erlangenin koulun kenootisella teologialla on kuitenkin tärkeä ero. Nuo teologit sanoivat, että Jeesus työnsi sivuun joitakin jumalallisia ominaisuuksiaan tullakseen ihmiseksi. Minä en sano niin, eikä mielestäni hymnikään sano niin vaan että Jumalan Poika ilmoitti jumaluutensa tulemalla ihmiseksi. Se ei painota, ettei Jeesus pitäytynyt yhdenvertaisuuteensa Jumalan kanssa vaan ettei hän pitänyt sitä minään sellaisena, mitä hän olisi käyttänyt omaksi hyödykseen, vaan hän käytti sitä toisten hyväksi. Yhdenvertaisuus Jumalan kanssa hänellä oli edelleen, mutta hän ainoastaan käytti sitä toisella tavalla. Näin nimittäin voi tehdä Jumala. Meidän silmissämme on mahdollonta, että ihminen voi olla Jumalan Poika. Jeesuksessa kuitenkin näemme sen silmiemme edessä.

Sen, mitä tässä tavoittelen, olen löytänyt ilmaistuna 1940–50-lukujen englantilaiselta teologilta **Austin Farrerilta**, joka oli anglikaani, korkeakirkollinen, lahjakas saarnaaja ja arvostettu uskonnonfilosofi:

Emme voi ymmärtää Jeesusta yksinkertaisesti Jumalana, joka oli ihminen. Olemme jättäneet huomiotta olennaisen tekijän, hänen asemansa Poikana. Jeesus ei yksinkertaisesti ole vain ihmisenä ilmenevä Jumala. Hän on jumalallinen Poika, joka tulee ihmiseksi. Se, mikä täällä alhaalla on ilmaistu inhi-

millisin termein, ei ole pelkkää jumaluutta sinänsä vaan nimenomaan jumalallisen Pojan asema. Jumala ei voi elää Jumalalle ominaista elämää ikuisuudessa ja inhimillisessä historiasa. Jumalan Poika sitä vastoin voi olla identtinen vastine Isälleen Pyhän Kolmiykeyden rakkaudessa tai maallista tehtävää täyttäessään. Kaikki toiminnan ehdot ovat erilaiset näillä kahdella tasolla. Pojan vastaus sen sijaan on yksi ja sama. Ylhäällä vastaus on yhteistointa hallitsemisessa ja ikuisen ilon keskinäistä jakamista. Alhaalla, lihaksi tullessa elämässä, samanlainen vastaus on kuuliaisuutta, joka johtaa innoitukseen, opastuksen odottamista, kärsimyksen suostumista, suoraselkäistä valitsemista, kiusauksen vastustamista, valmiutta kuolemaan. Tällainenhan kuuluu meidän elämäämme. Juuri siinä Kristus työsti sen, mitä taivaallisen Jumalan Poikana oleminen on maan päällä, ja osoittautui täällä juuri siksi, mitä hän oli taivaassa: Poikana hän rakastaa keskeytyksettä ja täydellisesti. (Lainaus: **Brian Hebblethwaite**: *The Incarnation*, Cambridge 1987, s. 117–118.)

Jeesuksen elämä oli siis kauttaaltaan meidän elämäämme. Eikö tämä kuitenkin ole täsmälleen sama kuva Jeesuksesta kuin se, jonka kohtaamme moderneilla teologioilla ja jota aluksi arvostelin, Jeesus tosi ihmisenä, joka heijastaa Jumalaa inhimillisessä elämässään? Jos Jeesuksesta on sanottavissa vain kaikki tämä, tarvitsemme ko oppia kahdesta luonnosta? Eikö tämä oppi ole todellakin vain kuollutta paino- lastia, jota ilman meidän olisi paljon helpompaa olla ja toimia ja puhua yksinkertaisesti ja selvästi Jeesuksesta ihmisenä ja veljenämme?

Ei, kuva ei ole sama kuin se, jonka esittävät Robinson ja tiettyssä määrin myös

Pannenberg. Toisin kuin heidän kuvasaan Jeesuksesta tässä ehdottomasti ei ole kysymys vain erään ihmisen elämästä, jonka kautta me näemme ja kohtaamme Jumalan. Vaikka se on erään ihmisolennon elämä, se on Jumalan Pojan elämä täällä alhaalla toisenlaisena kuin hänen elämänsä ylhäällä, ikuisuudessa, mutta silti Jumalan todellisen Pojan elämä.

Yksi tämän kuvan ja nykyteologien kuvan välisistä suunnattomista eroista on ennaltaolo, pre-eksistenssi, niin kuin näimme myös Filippiäiskirjeen hymnistä. Toinen suunnaton ero on usko sikiämiseen pyhästä Neitseestä.

Jeesus ei ollut vain inhimillinen, erityinen ihminen, jota Jumala käytti tulkkina ja jonka kautta hän saattoi ilmoittaa itsensä ja ehkä jopa toimia tässä maailmassa. Jeesus on paljon enemmän. Hän on Jumalasta ja Jumala. Kristillinen usko riippuu tästä. Ellei hän ole tällainen, uskosta Kristukseen tulee väistämättä uskoa ihmiseen, josta hänen ainutlaatuisten saavutustensa välityksellä tulee uuden Jumala-tiedon ja uuden Jumala-suhteen lähde. Voidaan kyllä sanoa, ettei tähän saavutukseen yllä ilman Jumalan apua. Se ei silti erota häntä kaikista muista inhimillisistä olennoista, jotka kaikki olemme riippuvaisia Jumalan avusta.

Mikä tämä kuva oikein on? Eikö se ole vanha titaaninen kuva Jumalan tasolle ko- hoavasta ihmisestä? Eikö se ole juuri se kuva, jota Raamattu vastustaa kautta linjan kertoessaan meille niin ihmisestä, ihmisen historian lankeemuksesta halki Israelin historian aina siihen tiehen saakka, jolla me kaikki olemme vastaanottaneet Kristuksen, kuin siitä, mitä se kertoo Kristuksesta ja hänessä tapahtuneesta Jumalan pelastavasta toiminnasta?

Juuri tämän historian kaksiluonto-oppi ylläpitää. Se sanoo, että Kristuksessa Jumala tuli tähän maailmaan ja omaksui kaikki maailman olosuhteet ja elinehdot

itseensä, koska vain tällä tavoin voimme uudelleen päästä Jumalan yhteyteen ja meistä voi tulla niitä ainutlaatuisia luomuksia, joita Jumala on tarkoittanut meidän olemaan.

Ilman uskoa Kristuksen ennaltaoloon ja kahteen luontoon hänen tunnustamisen- sa todesti Jumalaksi ja todesti ihmiseksi hajoaa täysin. Siinä tapauksessa Jumala ei ole tullut luoksemme eikä omaksunut osaamme, tilannettamme eikä vieraantumistamme hänestä itseensä. Siinä tapauksessa kaikki, mitä sanomme ja mihin uskomme kristittyinä, on hyvin onttoa, itsestään selvää ja myös toivotonta ja hyvin kaukana Raamatun hyvästä sanomasta.

Vaikka auliisti pitäydymme isien kristillisyyteen, joka on säilynyt elossa ja kantanut kristillistä uskoa ja elämää halki aikojen, kun muita uskoja ja mielipiteitä on tullut ja mennyt, se on yhä sellainen usko, joka vaatii ja ansaitsee pohdintaa. ●

Yksi Herra, monta ääntä

Raamattu- ja lähetysteologiset päivät

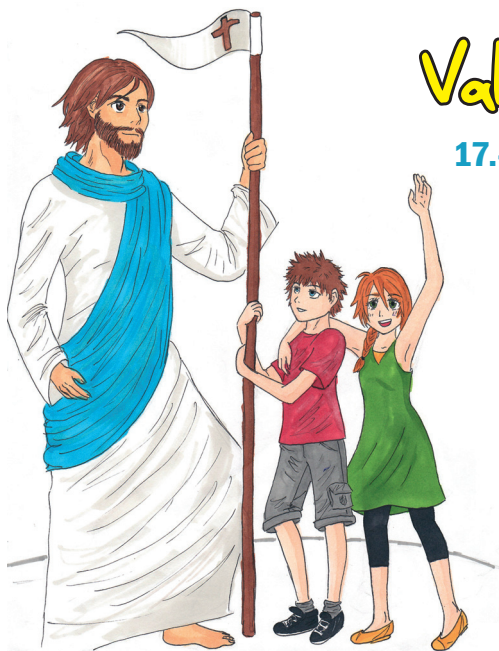

12.-14.8.2012

Karkun evankelisella opistolla

www.sley.fi/teolpaivat2012

 SLEY | SUOMEN LUTERILAINEN
EVANKELIUMIYHDISTYS

Kesän Ruttureppu-leiri

Valloittava Jeesus

17.-21.6.2012 Enä-Seppä, Vihti

**Luovuutta, Raamattua,
lähetystä ja seikkailua
9-14-vuotiaille**

Hinta 145 €, OPKO:n jäsenet 125 €
(telttamajoituksessa 105 €)

**Ilmoittautumiset: (09) 612 9940
tai ruttureppu@opko.fi**

Järj. OPKO, Kylväjä ja SRO

www.ruttoreppu.fi

OPKO:n kesäleiri "Totuus ja tehtävä"

Valkealassa 18.-22.7.2012

Mukana Eero Junkkaala, Timo Junkkaala,
Saara Kinnunen, Arja ja Reino Kalmari,
Jussi ja Danielle Miettinen, Kirsi Smeds

Ajankohtaisluentoja ja seminaareja

Raamatun tutkimista ja rukousta

Musavieraana Pekka Laukkarinen

Lapsille ja nuorille omat ohjelmat

opko.fi/kesaleiri

Ilmoittaudu: (09) 612 9940 | opko@opko.fi

● Mikä on palvonnan ja idolatrian ero?

C. S. Lewisin rakkauden teologiaa

Jason Lepojärvi

Kirjoittaja **Jason Lepojärvi** on Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan tohtorikoulutettava ja *Hyvejohtajuus.fi*-sivuston päätoimittaja. Hän piti tämän esityksen C. S. Lewisistä TOP 2012:ssa.

Lewis oli syntynyt 1898. Hänen kuolemastaan tulee 22.11.2013 kuluneeksi 50 vuotta. *Perustan* teologisilla opintopäivillä 2013 keskeisenä aiheena on Lewisin sanoma. Tapahtumaa pohjustaa osaltaan tämä artikkeli.

Voiko ihmistä rakastaa liikaa? Jeesuksen mukaan ”ylösnousseet eivät ota vaimoa” vaan elävät ”kuin enkelit taivaassa” (Mark. 12:25). Moni on päättellyt tästä, ettei taivaassa ole miehiä eikä naisia vaan jonkinlaisia sukupuolettomia neutreja.

Toisenlainen teologinen tulkinta ulottuu kuitenkin putkistoa syvemmälle. Ilmaus ”kuin enkelit taivaassa” ei liity biologiseen sukupuolisuuteemme. Sukupuolisuus säilyy, mutta seksi, sellaisena kuin me sen tiedämme, ei säily. Taivaassa ei ole seksiä.

Miksi? Koska se, mistä seksi maan päällä on symbolina ja makeana esimakuna, on taivaassa täydellisesti toteutunut. Näin ollen **C. S. Lewisin** (1898–1963) mukaan ihminen, jota harmittaa tieto seksin puuttumisesta taivaassa, on kuin pieni poika, jota harmittaa tieto suklaan puuttumisesta seksissä (1998a: 169). Suklaan poika tietää, seksiä ei.

Miten taivaallinen seksi liittyy kysymykseen siitä, voiko rakkautta olla liikaa? Siten, että henkilö, jonka mielestä rakkautta voi olla liikaa, on kuin Lewisin

mainitsema pieni poika. Uskomus perustuu puutteelliseen ymmärrykseen rakkauden hyveen luonteesta.

Voimme kuvitella tilanteita, joissa tämä ei näyttäisi pitävän paikkaansa. Voidaan esimerkiksi ajatella, että rakastamisessa mennään joskus ”liian pitkälle”. Otetaan kaksi esimerkkiä.

Rakkautta ei voi olla ”liikaa”

Lewisin kirja *The Four Loves* (1960, suom. *Neljä rakkautta*, 1982) on kansantajuisen filosofinen ja teologinen tutkielma rakkaudesta. Teoksesta löytyy valtavasti myös psykologisesti tärkeitä oivalluksia ja mieleenpainuvia tarinoita. Eräs esimerkkitapaus koskee edesmennytätä perheenäitiä, jota Lewis kutsuu nimellä rouva Fidget.

[Rouva Fidget] kuoli muutamia kuu-kausia sitten. Hänen perheensä on sen jälkeen aivan hämmästyttävästi pirstunut. Hapan ilme on poissa hänen miehensä kasvoilta. Hän alkaa osata nauraakin. Nuorempi poika, jota olin aina luullut hampaita kiristeleväksi pieneksi riiviöksi, on osoittautunut aivan inhimilliseksi. Vanhempi poika, joka oli kotona tuskin muulloin kuin yöllä, on nyt lähes aina kotona. – Tytär, jota luultiin ”terveydeltään heikoksi” (vaikka en koskaan saanut selville mitä hän poti) käy nyt ratsastustunneilla, jotka aikoinaan eivät tulleet kysymykseenkään. – Jopa koirakin, joka pääsi ulos vain hihnassa, on nyt heidän katusa lyhtypylväskerhon tunnettu jäsen. (1982: 58–59.)

Rouva Fidgetillä oli tapana sanoa, että hän ”eli perheelleen”. Kaikki olivat yhtä mieltä siitä, että se piti paikkaansa – valitettavan hyvin.

Hän istui aina valveilla vastaanottamassa perheenjäsentä, joka tuli kotiin myöhään illalla. Jaksoi istua vaikka kahteen-kolmeen yllä. Aina olivat odotamassa nuo hauraat, kalpeat, väsyneet kasvot, kuin hiljainen syytös. Pakko siinä oli rajoittaa iltamenojaan, jos halusi katsoa äitiään silmiin. Ja hänellä oli aina käsitöitä menossa. – Ja voi sitä ponnekkuutta, jolla hän huolehti perheen terveydestä! (59.)

Perheenjäsenet yrittivät joskus protestoida, mutta turhaan.

Sillä rouva Fidget, niin hän sanoi, tekisi työtä perheensä hyväksi vaikka verissä kynsin. Perhe ei voinut pidätellä häntä. Eivätkä perheenjäsenet myöskään – reiluina ihmisinä – voineet vain istua ja katsoa vierestä. Heidän piti auttaa. Heidän oli tosiaan aina oltava mukana auttamassa. Toisin sanoen he auttoivat häntä tekemään heidän puolestaan asioita, joita he eivät halunneet tehtävän. Ja koirakulta oli rouva Fidgetille, niin kuin hän sanoi, ”aivan kuin yksi lapsista”. – Koska sillä ei kuitenkaan ollut omantunnonvaivoja, sillä oli helpompaa kuin heillä, ja vaikka – sille syötettiin dieettiruokia ja sitä vartioitiin sen elämänmatkan jokaisella senttimetrillä, se keinotteli itsensä joskus roskikselle tai tapaamaan naapurin koiraa. (59–60.)

Lopuksi Lewis kertoo paikallisen kirkkoherran sanoneen: ”Rouva Fidget on nyt saanut levon.” ”Toivotaan niin”, Lewis kommentoi. ”Ainakin hänen perheensä on saanut levon.”

Rouva Fidget on tietenkin karikatyyri. Myös nimi on keksitty. Lewis, jossa oli kielitieteilijän vikaa, tiesi, mitä englannin verbi *to fidget* tarkoittaa. Suomeksi puhuisimme neuroottisuudesta, ylihuolehtivaisuudesta, häsläämisestä. Mutta vaikka rouva Fidget onkin karikatyyri, fidgetmäisiä rouvia on varmasti jokaisen lähipiirissä.

Rouva Fidget selvästi rakasti perhetään paljon ja osoitti sen sanoin ja teoin. Mutta kaikki ei ollut kunnossa. Tekisi mieli sanoa, että hän rakasti ”liikaa”. Rakkaudessa on lahjoittava, pyyteetön ulottuvuutensa, joka on jaloa. Mutta äidinrakkauden lahjaluonteeseen kuuluu paradoksaalisesti myös tarve olla tarvitettu. Rouva Fidgetin tapauksessa tämä tarveulottuvuus oli saanut yliotteen, jonka seurauksena hänen rakkautensa oli puutteellista. Tosiasiassahan hän ei rakastanut liikaa vaan liian vähän.

Toinen esimerkkimme löytyy Lewisin kirjasta *The Great Divorce* (1945, suom. *Suuri avioero*, 1970). Nimestään huolimatta se ei käsittele avioeroa vaan on allegorinen draama. Helvetti kuvataan sateisena, harmaana ja mainosten kyllästämänä kaupunkina (kuulostaa epäilyttävän tutulta). Kirjava joukko ihmisiä saa tilaisuuden vierailla taivaan suunnalla. Samalla he näkevät oman sydämensä todellisen tilan.

Ihmiset ovat puolinaisia, lähes ai-neettomia ja saavat kiinteän, vaikuttavan muotonsa sitä mukaa kuin suostuvat eroamaan (siitä ”suuri avioero”) eheytymistään hidastavista tekijöistä – usein vääristyneistä rakkauksistaan. Päähenkilöinä ovat muiden muassa ideologinen ja egoistinen taiteilija, valistunut piispa, joka palaa mieluummin helvettiin luennoimaan teologiasta kuin luopuu spongmaisista fantasioistaan, ja lapsensa kuolemaa katkerasti sureva naishahmo.

Nainen on vihainen Jumalalle: ”Jos Hän rakasti minua, niin miksi Hän otti

Michaelin pois minulta?” (1970: 102.) Naisen veli, joka on taivaasta lähetetty häntä vastaan, yrittää auttaa tätä päästämään irti. Veli kertoo, että naisen vaistomainen äidinrakkaus (”naarastiikerilläkin on samanlainen”) on ”hallitsematon, kiihkeä ja yksioikoinen”.

”Et puhuisi noin, jos olisit äiti”, nainen tiuskaisee (101). ”Tarkoitat, jos olisin pelkästään äiti. Mutta ei ole mitään sellaista kuin pelkästään äiti. Olet Michaelin äiti vain, koska ensin olet olemassa Jumalan luomana.” ”En välitä teidän säännöistänne ja määräyksistänne. En usko Jumalaan, joka erottaa äidin ja pojan toisistaan. Uskon rakastavaan Jumalaan... Haluan poikani ja aion saada hänet. Hän on minun, ymmärrätkö?” (105.)

Lewis seuraa tilannetta sivusta – tarina paljastuu lopussa hänen unekseen. **George Macdonald** (1824–1905), joka oikeassa elämässä oli kirjojensa kautta Lewisin hengellinen mentori, on myös paikalla ja auttaa hämmentynyttä Lewisiä ymmärtämään näkemäänsä. ”Se mitä [nainen] kutsui rakkaudeksi poikaansa, on kutistunut pieneksi ja kurjaksi” (106), Macdonald selittää.

Myöhemmin Lewis todistaa tilannetta, jossa vakavan seksuaalisen perversion orjuuttama mies vapautuu. Lewis kummas-telee sitä, että ”tämän miehen aistillisuus osoittautui pienemmäksi esteeksi kuin äs-keisen naisraukan rakkaus poikaansa. Sil- lä sehän oli joka tapauksessa liiallista rak- kautta” (116). Macdonald korjaa Lewisin väärinkäsityksen: ”Liiallista rakkautta, niinkö sanoit? Ei sitä ollut liikaa, vaan liian vähän.” (117.)

Rakkaus on hyve

Rakkaus ei ole ainoa hyve, johon liittyy monenlaisia väärinkäsityksiä. Jopa itse *hyveen* käsite ymmärretään usein väärin jonkinlaiseksi pehmoiluksi, voimatto- muudeksi ja vallattomuudeksi. Tämä on

yllättävää, sillä sana *hyve* (lat. *virtus*) tar- koittaa nimenomaan ’voimaa’ ja ’valtaa’.

Alexandre Havardin kirjassa *Hyvejoh- tajuus* (2007, suom. 2009) on mainio kaa- vio, joka pyrkii murtamaan tämän myytin (2009: 117). Hyvettä kutsutaan usein kul- taiseksi keskitieksi, mutta koska tämänkin ilmaus haiskahtaa tasapaksulta ja haila- kalta, Havard kuvaa hyveitä ”huippuna”. Paheet taas valuvat laaksoihin puutteita ja ylilyönteinä. Esimerkiksi rohkeu- den hyveen vastapaheet ovat pelkuruus ja uhkarohkeus.

Vahvuuksistaan huolimatta kaaviolla on mielestäni myös heikkouksia. Murtaes- saan yhtä myyttiä kaavio vahvistaa toista, sitä, että hyvettä voisi olla ”liikaa”. Tosi- asiassa myös ne paheet, joita kutsutaan ”ylilyönneiksi”, ovat hyveen puutetta. Hy- ve tuskin tuntee positiivista rajaa.

Lewisin suuresti ihaileman englantilai- sen kirjailijan **G. K. Chestertonin** (1874– 1936) mukaan ongelmia tulee, jos yksi hy- ve on ylikorostunut. Hän on oivaltanut, että hyve tarvitsee muiden hyveiden tu- kea. Myös Havard vahvistaa periaatteen hyveiden ykseydestä (2009: 116). Ajatus hyveen ”ylikorostuneisuudesta” voi kui- tenkin sekin salakavalasti tukea ajatusta siitä, että hyvettä voisi olla liikaa.

Ehkä olisi parempi sanoa, että ongel- mia tulee, kun muut hyveet ovat alikoros- tuneita. Hyvettä voi olla liikaa ainoastaan suhteellisesti: toisin sanoen, koska mui- ta hyveitä on liian vähän. Lewis kirjoittaa: ”Kun kaksi ihmistä saavuttaa kestävän onnen, se ei johdu vain siitä, että he ovat taitavia rakastajia, vaan siitä – minun on pakko puhua suoraan – että he ovat hy- viä ihmisiä; tasapainoisia, uskollisia, oi- keudenmukaisia, sopeutumiskykyisiä ih- misiä” (1998b: 100). Toisin sanoen ”hyvän rakastajan ja hyvän ihmisen hyveet lan- keavat yhteen” (1986: 199).

Kuvittele tikapuut, joiden toinen tuki- puu on lyhyempi kuin toinen ja sen seu-

rauksena koko rakennelma epäluotettava. Voit toki pätkästä pidemmästä tukipuusta palan ja siten tasapainottaa tikkaat, mutta pidentämällä lyhyempää tukipuuta yllät korkeammalle. ”Kohtuuttomuus ei ole – – sitä että rakkautemme ihmistä kohtaan on hyvin suurta, vaan sitä että rakkautemme Jumalaa kohtaan on hyvin pientä” (1982: 141).

Näin ollen ratkaisu ei ole ihmisten rakastaminen vähemmän vaan Jumalan rakastaminen enemmän. Samoin jos rakastan lastani puolisoni rakkauden kustannuksella, ratkaisu ei ole lapseni rakastaminen vähemmän vaan puolisoni rakastaminen enemmän.

Rakkauden oikea järjestys

Kirkkoisä **Augustinusta** (354–430) pidetään niin kutsutun ”rakkauden järjestys” (*ordo caritatis*) -mallin isänä. Siinä rakkauden kohteita rakastetaan oikeassa järjestyksessä niiden hyvyyden mukaan. Jumala, täydellisen hyvä, on luonnollisesti hierarkian huipulla. Muut rakkauden kohteet eli luomakunnan olevaiset seuraavat asteittain perässä. Lewis, joka osittain jatkoi hierarkkisen maailmankäsityksen, on tässä mielessä augustinolainen – ainakin tiettyyn pisteeseen asti (Meilaender 1998: 74–83).

Augustinuksen tavoin Lewis uskoo, että luonnolliset rakkautemme ovat lankeemuksen seurauksena vinoutuneita ja monin tavoin epäjärjestyksessä ja Jumala on näiden rakkauksien perimmäinen kilpailija ja mustasukkaisuuden kohde. Augustinuksen tavoin Lewis painottaa Luojan ja luomakunnan välisen kuilun äärettömyyttä: kysymyksessä ei ole vain määrällinen aste-ero. Augustinuksesta poiketen Lewis ei kuitenkaan ole kovin kiinnostunut luodun maailman sisäisistä aste-eroista ainakaan rakkauden kohteina. Kilpailutilanteita toki syntyy, mutta ne

palautuvat olennaisesti muuhun kuin hyvyyden aste-eroihin.

Augustinukselta on myös kuuluisa *uti*- ja *frui*-rakkauksien erottelu. Pohjimmiltaan kyse on kunnioittamisen ja palveluksen eroon rinnastettavasta käsite-erosta. Ainoastaan Jumalaa saa rakastaa *frui*-rakkaudella – eli sellaisella rakkaudella, joka suhtautuu kohteeseensa päämääränä sinänsä. Vain Jumalasta voimme löytää sen ”levon”, jota Augustinus kovasti kaipasi. Luotuja meidän on rakastettava *uti*-rakkaudella, toisin sanoen tietoisina siitä, että lopullinen lepomme ja täyttymyksemme ei ole heissä.

Tunnustuksissaan Augustinus kertoo taapahtumasta, joka kirpeällä tavalla muistutti hänelle inhimillisen rakkauden vaa-roista. Lewisiä kertomus hämmensi – ja huolestutti. Kirjassaan *Neljä rakkautta* hän kyseenalaistaa Augustinuksen oman tulkinnan oikeellisuuden. Kyseessä on ainoa kerta, kun Lewis kritisoi, vaikkakin vastahakoisesti, mestariaan tärkeässä rakkaudenteologisessa kysymyksessä.

Sanoilla, jotka voivat vieläkin saada kyynleet silmiin, pyhä Augustinus kuvaa lohdutonta surua, johon hänen ystävänsä Nebridiuksen kuolema oli hänet saattanut (*Tunnustukset* IV, 10). Kuvattuaan tuota surua hän esittää siitä saatavan opetuksen. Hän sanoo: Näin käy, kun antaa sydämensä jollekin muulle kuin Jumalalle. Kaikki ihmiset katoavat. Älä anna onnesi olla riippuvainen jostakin, minkä voit kadottaa. Jos rakkauden on määrä olla siunausta, ei kärsimystä, sen on suuntauduttava ainoaan Rakastettuun, joka ei koskaan katoa. (1982: 138.)

Lewis kokee, että hänen täytyy esittää vastalause, mutta hän tekee sen ”vavisten”, sillä Augustinus on hänelle ”suuri pyhi-mys ja suuri ajattelija”, jolle hän on omien

sanojensa mukaan ”mittaamattomasti velkaa”.

Periaatteessa Augustinuksen varoitus on suunnattoman järkevä. Ei kannata panna tavaroita vuotavaan astiaan tai sijoittaa liikaa asuntoon, josta pian tulee häätö. Lewisin ylivarovaiseen temperamentiin – mutta ei omaantuntoon – tuollaiset varoitukset vetoavat: turvallisuus ennen kaikkea. Lewisin sydän puhuu toista kieltä.

”Silloin kun tuo vetoamus on tehonnut minuun voimakkaimmin, minusta on tuntunut että olen tuhannen kilometrin päässä Kristuksesta. Jos olen jostakin varma niin siitä, ettei hänen opetuksensa koskaan ole halunnut vahvistaa synnynäistä taipumustani varmoihin sijoituksiin ja rajoitettuun vastuuseen.” (1982: 139.) Lewis epäilee sellaisen rakkauden arvoa, joka valitsee Jumalan, puolison, ystävän tai jopa koiran ”varovaisuus- ja varmuusnäkökohtien perusteella – sen takia, että hän tarjoaisi paremman ’turvallisuuspolitiikan’”.

Lewis arvelee, että kyseinen *Tunnustusten* kohta saattaa olla ”jäännös” ylevisestä pakanafilosofioista, joiden piirissä Augustinus oli kasvanut. ”Se on lähempänä stoalaista ’apatiaa’, tunteettomuutta, ja uusplatonista mystiikkaa kuin lähimmäisenrakkautta” (139). Kristittyinä me seuraamme Jeesusta, ”joka itki Jerusalemiä ja joka itki Lasaruksen haudalla ja jolla kaikkia rakastaessaan oli kuitenkin yksi opetuslapsi, jota hän rakasti erityisessä mielessä”. Apostoli Paavali, joka rakkaudessaan kärsi ihmisten tavoin, on meille suurempi auktoriteetti kuin kirkkoisä Augustinus, Lewis sanoo.

Augustinuksen ehdottama pakotie ei ole meille avoin. Rakkauden maailmassa ei ole olemassa ”turvallisia sijoituksia” (140). Rakastaminen merkitsee aina haavoittuvuutta. Laitonkin rakkaus on Lewisin mielestä vähemmän Jumalan tah-

don vastaista kuin itse aiheutettu ja itseä suojeleva rakkaudettomuus. ”Emme tule lähemmäs Jumalaa yrittämällä välttää kärsimyksiä, jotka kuuluvat luonnostaan kaikkiin rakkauksiin, vaan hyväksymällä ne ja antamalla ne hänelle” (141).

Palvonnan ja idolatrian ero: kuuliaisuus

Haavoittuvuus kuuluu rakkauksien luonteeseen muttei niiden epäjärjestykselle tai ”hillittömyyksiin”. Hillitön rakkaus (*inordinate love*) ei Lewisin mukaan tarkoita ”liian varomatonta” rakkautta. Se ei myöskään tarkoita ”liian suurta” rakkautta. Hillittömyys ei ole ollenkaan määrää tarkoittava sana, koska ”[i]hmistä on luultavasti mahdotonta rakastaa ’liikaa’” (1982: 141).

Vaikka Lewisin mielestä olisi toivottavaa, että me tuntisimme Jumalaa kohtaan samaa ”lämmintä tunnetta” kuin maallista rakastettuaamme kohtaan, kysymys ei palaudu myöskään tunteisiin. Mistä siis on loppupeleissä kysymys, ellei tunteista?

Kysymys siitä, rakastammeko ”enemmän” Jumalaa vai maallista rakastettuaamme, ei kuitenkaan, siinä määrin kuin tässä on kyse velvollisuudestamme kristittyinä, koske kahden tunteen suhteellista voimaa. Todellinen kysymys on tämä: kumpaa palvelet enemmän, kumman valitset, kumman asetat ensimmäiseksi silloin, kun on valittava? Kumpaan vaatimukseen tahtosi vii-
me kädessä taipuu? (1982: 141.)

Rakastaminen on tahdon akti. Se, mikä estää maallista rakkautta rappeutumasta idolatriaksi, on kuuliaisuus. Palvonta on näin ollen kuuliaista rakkautta tai rakastavaa kuuliaisuutta Jumalaa ja hänen tahtoaan kohtaan.

Ajatuksella näyttäisi olevan myös Raamatun, sekä Vanhan että Uuden testamen-

tin, tuki takanaan. Ensimmäinen käsky kuuluu: ”Minä olen sinun Herrasi ja sinun Jumalasi – -. Sinulla ei saa olla muita jumalia. Älä tee itsellesi patsasta äläkä muutakaan jumalankuvaa – -. Älä kumarrakaan äläkä palvele niitä, sillä minä Herra, sinun Jumalasi, olen kiivas Jumala. – – Mutta polvesta polveen minä osoitan armoni niille tuhansille, jotka rakastavat minua ja noudattavat minun käskyjäni.” (2. Moos. 20:2–6.) Rakkaus Jumalaan ilmenee kuuliaisuutena. Älä pidä. Älä tee. Älä kumarrakaan. Älä palvele. Rakasta minua ja noudata minun käskyjäni.

Uudessa testamentissa rakkauden ja kuuliaisuuden elimellinen side näkyy ehkä vastaansanomattomimmin Johanneksen evankeliumista. Kerta toisensa jälkeen Jeesus linkittää ne toisiinsa. ”Jos te rakastatte minua, te noudatatte minun käskyjäni” (14:15). ”Joka on ottanut vastaan minun käskyäni ja noudattaa niitä, se rakastaa minua. Ja minun isäni rakastaa sitä, joka rakastaa minua, ja häntä minäkin rakastan.” (14:21.) ”Jos joku rakastaa minua, hän noudattaa minun sanaani. – – Se joka ei minua rakasta, ei noudata minun sanaani.” (14:23, 24.) ”Minun käskyäni on tämä: rakastakaa toisianne, niin kuin minä olen rakastanut teitä. – – Te olette minun ystäviäni, kun teette sen minkä käsken teidän tehdä.” (15:12, 14.)

Kuuliaisuus ilmentää myös Jeesuksen omaa rakkautta Isäänsä kohtaan. Jeesus pysyy rakkaudessaan kuuliaisena: ”– – jotta maailma tietäisi, että minä rakastan Isää ja teen niin kuin Isä on minun käskennyt tehdä” (14:31). ”Jos noudatatte käskyjäni, te pysytte minun rakkaudessani, niin kuin minä olen noudattanut Isäni käskyjä ja pysyn hänen rakkaudessaan” (15:10).

Jumalan tahdon ymmärtäminen ja käskyjen noudattaminen eivät ole itsestäänselvyyksiä. Tulee jopa sekin aika, ”jolloin jokainen, joka surmaa jonkun teistä, luulee toimittavansa pyhän palveluksen Ju-

malalle” (16:2). Näin he tekevät, Jeesus selittää, ”koska eivät tunne Isää eivätkä minua” (16:3).

Tilannetta ei helpota yhtään Jeesuksen käsky ”vihata” kaikkia paitsi häntä. Myös Lewis kiinnittää huomiota näihin sanoihin: ”Jos joku tulee minun tyköni eikä vihaa isäänsä ja äitiänsä ja vaimoaan ja lapsiaan ja veljiään ja sisariaan, vieläpä omaa elämänsäkin, hän ei voi olla minun ope-
tuslapseni” (Luuk 14:26).

Miten meidän on käsitettävä sana *vihata*? Lewis hylkää yksinkertaistavan tulkinnan. ”Se että Rakkaus Itse käskisi sellaiseen, mitä me tavallisesti tarkoitamme viha-sanalla – käskisi meitä kantamaan kaunaa, hekumoimaan toisen kärsimyksillä, iloitsemaan hänen vahingoittamisestaan – on väite, joka lähes hajoaa omaan sisäiseen ristiriitaisuuteensa” (1982: 142).

Lewis uskoo, että merkityksessä, jota Jeesus tarkoittaa tässä, hän ”vihasi” Pietaria sanoessaan: ”Väisty tieltäni, Saatana! Sinä tahdot minut lankeamaan.” (Matt. 16:23.) ”Vihaaminen on sitä, että torjuu rakastetun, uhmaa häntä, kieltäytyy tekemästä myönnetyksiä hänelle silloin kun hän esittää, miten suloisesti ja miten hellyttävästi tahansa, saatanan ehdotuksia” (1982: 142). ”Tällä tavoin meidän on syrjäytettävä ja [reputettava] läheisimpämme ja rakkaimpamme silloin, kun he tulevat meidän ja sen kuuliaisuuden väliin, jota meidän on osoitettava Jumalalle” (143).

Jumala on rakkaus, mutta rakkaus ei ole Jumala

On selvää, että lähimmäisistämme tällainen kuuliaisuus Jumalaa kohtaan voi tuntua vilalta heitä kohtaan. Haluamme välttää rakkaidemme loukkaamista viimeiseen asti. Mistä siis tiedämme, milloin on syntynyt niin vakava ristiriitatilanne, että tällaista ”vihaamista” tarvitaan?

Lewis pitää kysymystä vaikeana myös siksi, että temperamenttimme pettää meitä. ”Lauhkeat ja hellät – vaimoonsa ylen määrin kiintyneet aviomiehet, alistuvaiset vaimot, lapsiinsa silmittömästi ihas-tuneet vanhemmat, velvollisuudentuntoiset lapset – eivät helposti usko, että sellaista tulee koskaan. Itsevarmat ihmiset, joissa on annos tyrannia, uskovat sen liian helposti.” (1982: 143.)

Tämän vuoksi, Lewis sanoo, ”on äärettömän tärkeää järjestää rakkautemme niin, ettei sitä todennäköisesti tule koskaan”. Miten se taas onnistuu? Sanalla sanoen: ajoissa.

Kun kriisi tulee, on liian myöhäistä alkaa sanoa vaimolle tai aviomiehelle tai äidille tai ystävälle, että rakkaudellani on kaiken aikaa ollut salainen varaus, tämä: ”Jumalaa totellen” tai ”mikäli korkeampi Rakkaus sallii”. Heitä olisi pitänyt varoittaa ajoissa. Ei tietenkään suoraan, mutta epäsuorasti tuhansien keskustelujen mittaan, siten että tuhansissa pienissä ratkaisuissa paljastuu tietty periaate. Jos tästä asiasta on todellista erimielisyyttä, sen täytyisi paljastua – – niin varhain, ettei avioliittoa tai ystävyysuhdetta pääse lainkaan syntymään. (1982: 144.)

Usein Jumalan asemaa itselleen ei kuitenkaan vaadi lähimmäinen vaan paradoksaalisesti ”rakkaus” itse. *Neljä rakkautta* käsittelee myös tätä rakkauksien varjopuolta. Sekä kiintymysrakkaus, ystävyysrakkaus että eroottinen rakkaus saattavat vaatia pahoja tekoja, mikäli ne irrotetaan lähimmäisenrakkauden kuuliaisuudesta.

Lewis ottaa selkeän kielteisen kannan rakkauden palvontaan. ”Jos rakastetun asenteessa on epäsuora periaate ’Kaikki’ – todella kaikki – ’rakkauden tähden’, hänen rakkautensa ei ole vastaanottamisen arvoinen. Se ei ole oikeassa suhteessa Rak-

kauteen Itseensä.” (1982: 144–5.) Jumala on rakkaus, mutta rakkaus ei ole Jumala.

Johanneksen lausumaa: ”Jumala on rakkaus” on Lewisin ajattelussa tasapainottanut **Denis de Rougemontin** (1906–1985) huomautus siitä, että rakkaus lakkaa olemasta demoni vasta silloin, kun se lakkaa olemasta Jumala (de Rougemont 1983: 312). Koska Lewis suhtautuu inhimilliseen rakkauteen lähtökohtaisesti varsin myönteisesti, hän muotoilisi lauseen uudestaan näin: ”[Rakkaus] alkaa olla demoni heti, kun se alkaa olla jumala” (Lewis 1982: 11). Rakkaus ei ole demoni, mutta siitä voi tulla sellainen.

Viimeinen essee, jonka Lewis kirjoitti ennen kuolemaansa, oli *We Have No 'Right to Happiness'* (1963). Siinä hän käsittelee romanttisen eros-rakkauden sisäänrakennettua, kaksiteräistä ”jumalallista” vetoaivoa aivan erityisen herkästi. Kuuliaisuudesta riisuttuna romanttinen rakkaus voi käskää rakastajaa tekemään syntiä. Rakastaja voi tuntea itsensä jopa marttyyriksi: ”Rakkauden vuoksi olen laiminlyönyt vanhempiani – hylännyt lapseni – pettänyt puolisoani – jättänyt ystäväni suureen hätään” (1998b: 108).

Kuuliaisuuden ankkurista irronnut rakkaus on tunneaallokossa vaarassa haaksirikkoutua idolatrian karikkoon.

Neitsyt Maria: Lewisin sokea piste?

Tiedämme, että suhteessa roomalaiskatoliseen kirkkoon yhdessä paavin erehdyttämättömyysopin kanssa Neitsyt Maria oli Lewisille jonkinlainen kompastuskivi. Kirjallisessa tuotannossaan Lewis oli sovitteleva: hän keskittyi kristikuntaa yhdistäviin teemoihin ja pyrki välttämään ekuumeenisesti kiistanalaisia oppeja. Pyhien kunnioittamisesta Lewis on yleensä vaiti.

Poikkeus tähän on kirje, jonka Lewis lähetti vastauksena erälle kirjeenvaihta-

jaystävälleen, amerikkalaiselle **Mary Van Deusenille**, tämän kysyttyä Lewisin mielipidettä suitsukkeista ja *Terve, Maria!* -rukouksista. Kirje on kirjoitettu 1952, mutta se löytyi vasta 2000. Lewisin vastaus on hyvä esittää tässä kokonaisuudessaan, sillä se on aika paljastava.

Hyvä rouva Van Deusen, suitsukkeet ja *Terve, Maria!* -rukoukset kuuluvat hyvin eri kategorioihin. Ensimmäisen kohdalla on kysymys rituaaleista: joillelekuille siitä on hyötyä, toisille ei, ja kunkin meistä on iloisesti ja nöyrästi siedettävä sitä tai sen puutetta omassa kirkossamme.

Terve, Maria! -rukoukset sen sijaan herättävät opillisen kysymyksen siitä, onko ylipäättään sallittua osoittaa hartautta *luodulle*, onpa tämä kuinka pyhä tahansa [*whether it is lawful to address devotions to any creature, however holy*]. Oma mielipiteeni on, että pyhimyksen (tai enkelin) *tervehtiminen* ei voi itsessään olla yhtään sen enempiä väärin kuin hatunnosto kohdatessa ystävän; mutta aina on olemassa se vaara, että nämä tavat [*practices*] saattavat johtaa tilanteeseen (kuten joidenkuiden roomalaiskatolilaisten kohdalla), jossa Neitsyt Mariaa kohdellaan olennaisesti jumalolentona [*treated really as a deity*] ja jopa uskonnon keskuksena [*the centre of religion*]. Siksi ajattelen, että kyseisiä tervehdymiä on parasta välttää.

Mitä meidän tulisi ajatella Lewisin vastauksesta? Ainakin se on paikoitellen vaikeatulkintainen. Mitä hän esimerkiksi tarkoittaa ”hartauden osoittamisella” (*address devotions*)? Vaikuttaa siltä, että Lewis ymmärtää siihen kuuluvan ainakin sellaisten tervehdysten kuten *Terve, Maria!* Onko oikein osoittaa hartautta luoduille? Lewis ei vastaa suoraan, mutta jos

kerran itsessään hyvät tervehdykset ovat hartaudenosoituksia, Lewis antaa ymmärtää, että hartauden osoittaminen luoduille on sallittua – ja ehkä jopa suotavaa, sillä onhan myös ystävän tervehtiminen hyvien käytöstapojen mukaista.

Tähän liittyy kuitenkin riski. Toistuvat tervehdykset ja muut hartaudenosoitukset saattavat johtaa kohteen jumalallistamiseen tai sen asettamiseen hengellisen elämän keskuksiksi. Jälleen tekstiyhteydestä ei selviä, mitä Lewis tällä tarkoittaa. Mitä esimerkiksi on luodun ”kohteleminen jumalolentona”? Se ei ainakaan voi tarkoittaa hartaudenosoituksia eikä kunnioittamista. Muutenhan argumentti olisi tautologinen kehäpäätelmä: luodun kunnioittaminen ei itsessään ole väärin, mutta se voi johtaa luodun kunnioittamiseen.

Kunnioittamiseen ja hartauden osoittamiseen liittyy joka tapauksessa vakava riski, idolatrian vaara. Johtopäätös, jonka Lewis tarjoaa pastoraalisena neuvona, on kuitenkin vähintään erikoinen: ”Siksi ajattelen, että kyseisiä tervehdymiä on parasta välttää.” Ohjenuora on erikoinen kahdesta syystä. Ensinnä se on rinnastettavissa tilanteeseen, jossa kirjoitusvirheiden pelossa kieltäydytään kirjoittamasta mitään. (Lieko Lewis saanut vaikutteita suomalaisuudesta tässä asiassa? ”Minulle saatetaan nauraa, joten istun mieluummin tuppisuuna.”)

Toiseksi ja ennen kaikkea tämä ohjenuora vaikuttaa olevan ristiriidassa Lewisin laajemman rakkauskäsityksen kanssa. Lewisin rakkauden ajatteluun kuuluu olennaisesti se ajatus, että mitään hyvää ei voi olla ”liikaa”. Ristiriitatilanteiden ratkaisuna ei ole rakkauden vähentäminen vaan päinvastoin rakkauden vahvistaminen.

Kysymys kuuluukin: Oliko Lewisillä Marian suhteen mahdollisesti jonkinlainen sokea piste? Itse pidän tätä ainakin

mahdollisena. Lewisin tilanteen tekee entistä mielenkiintoisemmaksi, että hän kuitenkin uskoi kiirastuleen ja rukoili edesmenneiden ystäviensä puolesta.

Kristittyjen välisestä rakkaudesta

Lewis epäili, että joidenkuiden kristittyjen elämässä Marian rooli saattaa olla epäterveellisen korostunut. Lewis olisi tuskin voinut kuvitella, että hän pian kuolemansa jälkeen itse saattaa olla epäterveellisen korostunut joidenkuiden kristittyjen elämässä! Tilastojen mukaan hän on 1900-luvun luetuin kristillinen kirjailija (*Christianity Today*, 24.4.2000), ja hänen suosionsa ylittää kirkkokuntien rajat.

Hiljattain ilmestyneen teoksen *The Cambridge Companion to C. S. Lewis* (toim. MacSwain & Ward, 2010:3–4) esipuheessa kerrotaan kiusallisesta ilmiöstä, joka vaivaa Lewis-tutkijoiden työtä. ”Jacksplottation” on sanaleikki erisnimestä *Jack* (Lewisin lempinimi) ja englannin sanasta *exploitation* (hyväksikäyttö). Lewisin persoonan ja elämäntyön ympärillä liikkuvat niin suuret rahasummat, että nimen C. S. Lewis upottaminen kirjan otsikkoon takaa yleensä myyntimenestyksen.

Lewisin biografisti **A. N. Wilson** on käyttänyt termiä *Lewis-idolatria* (1990: xvi). Lewisin ateistikriitikko **John Beverluis** on harmissaan erityisesti amerikalaisen lukijakunnan piirissä ”lisääntyneestä Lewisin sankaripalvonnasta” (2007: 10). Wilson ja Beverluis tuskin tarkoittavat idolatria-syytöksiään kirjaimellisesti vaan lähinnä siltä tavalla joidenkuiden Lewisin ihailijoiden kritiikittömyyttä.

Yhtä kaikki idolatrian vaara – onpa kohteena sitten C. S. Lewis, Neitsyt Maria, oma puoliso, oma lapsi tai työ – on todellinen. Se koskettaa jokaista ihmistä. Se koskettaa erityisellä tavalla myös kristittyjen välistä yhteyttä.

Erilaiset käsitykset palvonnasta tai tarkemmin koherenttien käsitysten suoranainen puute on vaivannut ekumeenista dialogia vuosikaudet. Kärjistäen: siinä missä ortodoksit ja roomalaiskatolilaiset toruvat protestantteja pyhien, kuten Jumalan äidin, puutteellisesta kunnioituksesta eli rakkaudettomuudesta, protestantit syyttävät heitä pyhien väärityneestä kunnioittamisesta eli epäjumalanpalvonnasta. Katolilainen voi puolustautua monin tavoin, esimerkiksi siteeraamalla *Katolisen kirkon katekismus-ta* (no. 2132), jossa selvin sanoin kielletään pyhien palvonta.

Minusta kuitenkin vaikuttaa siltä, että tämä ei aivan riitä. Keskustelu pyörii kehää, koska sitä vaivaa kriteerien puute. Ei ole yhteistä mittakeppiä, jolla arvioida omia hartaustapoja – saatikka sitten naapurin.

Tieteessä puhutaan ”pseudoteorioista”. Sellainen on teoria, jota ei voi falsifioida eli kumota. Se ei johdu siitä, että se olisi jotenkin täydellinen teoria, vaan siitä, että se on ikuisen joustava: se pystyy sulauttamaan minkä tahansa kritiikin, vastakkaisenkin. Siinä mielessä pseudoteoriaa on vaikea ottaa vakavasti, sillä sen kanssa on mahdotonta käydä kriittistä vuoropuhelua. Marxismia on pidetty yhtenä tällaisena teoriana. Myös jotkin sosiaalitieteet, kuten **Alisdair MacIntyre** (2004) on argumentoinut, lähestyvät pseudoteoriaa. Tietyt evoluutioteorian painotukset saattavat nekin näyttää pseudoteoreettisilta. En ota näihin kantaa, vaan esitän kysymyksen.

Onko mahdollista, että ilman selkeitä kriteerejä, joiden varassa voi arvioida palvonnan ja kunnioittamisen eroa, myös pyhimyskultti olisi tässä mielessä vaarassa olla ”pseudoteoreettinen”? Ei riitä, että luodun palvonta määritellään synniksi, jos palvonta itse jää määrittelemättä tyydyttävästi. Myös pyhimyskultin kriti-

soiminen on samoin perustein epärakentavaa ilman syvällistä ymmärrystä palvonasta ja kunnioittamisesta ja niiden olennaisesta erosta.

Ekumeeninen kysymyspatteri

Näistä syistä pidän kysymystä palvonnan ja kunnioituksen suhteesta tärkeänä ja ehkä laiminlyötyinäkin teologisena ja filosofisena tutkimuskohteena. Lewis muistuttaa yhdestä näkökulmasta: rakkauden ja kuullaisuuden yhteydestä palvonnan olemuksessa. Tämä on hyödyllinen avaus. Vastaus ei kuitenkaan ole läheskään tyhjentävä.

Esitän tässä lopuksi yhdeksän kysymystä, joiden pohtiminen voi entisestään syventää ymmärrystämme palvonnan, kunnioittamisen ja idolatrian erosta.

1. Kunnioitus (*duulia*) kuuluu ihmisille ja palvonta (*latría*) Jumalalle. Eroavatko kunnioitus ja palvonta muuten kuin vain kohteeltaan? Mikä on se teko tai lahja, jota ei saa tehdä tai antaa muulle kuin Luojaalle ja jonka tekeminen tai antaminen luodulle olisi epäjumalanpalvontaa (*idolatria*)?

2. Onko kunnioittamisen ja palvonnan ero määrällinen vai laadullinen? Vertauskuvaa käyttäen: onko kunnioittaminen heikkoa sähkövirtaa, joka vahvistuessaan lähestyy palvontaa, vai onko kunnioitus sähkövirtaa ja palvonta jotain aivan muuta kuten tulta?

3. Onko kunnioittamisen ja palvonnan ero ulkoinen vai sisäinen? Näkyykö ero ulkoisissa vai sisäisissä teoissa (asenteet, intentionit)?

4. Rakkaus on rationaalista. Rakkaus ei ole sokeaa, vaan rakkaus tunnistaa kohteen oikein. Onko idolatrinen rakkaus kohteen misidentifikaatiota, esimerkiksi luodun varustamista Luojaan ominaisuuksilla? Palautuuko kunnioittamisen ja palvonnan ero kognitiivisiin seikoihin?

5. Onko kunnioittamisen ja palvonnan ero objektiivinen vai subjektiivinen?

Pätevätkö eroon universaaliset ja ajattomat kriteerit, vai onko ero aika- ja paikkasidonnainen eli konventionaalinen?

Voimmeko esimerkiksi ajatella, että Vanhan testamentin kuvakiellot eivät sido inkarnaation pyhittämää Uuden testamentin jälkeistä aikaa?

6. Miten kunnioituksen ja palvonnan ero näkyy muissa uskonnoissa? Toisiko niiden tutkiminen lisävaloa kysymykseen? Monissa uskonnoissa, kuten maya-uskonnoissa, harrastetaan esi-isien palvontaa. Silti aivan kaikki ei ole sallittua. Filosofinen buddhalaisuus on pitkälti ateistista, mutta buddhalainen kansanhurskaus on animistista ja polyteististä. Miten muissa uskonnoissa kunnioituksen ja palvonnan välinen ongelma on ratkaistu, jos ollenkaan?

7. Jotkut roomalaiskatoliset teologit haluaisivat kutsua Marialle kuuluvaa kunnioitusta *hyperduuliaksi* tavanomaisen kunnioituksen (*duulia*) sijaan. Tämä johtuu Marian ainutlaatuisesta roolista pelastushistoriassa Jeesuksen äitinä, jota kohtaan Jeesus osoitti täydellistä rakkautta, mutta myös roomalaiskatolisen käsityksen mukaisesta Marian ainutlaatuisesta perisynnittömästä ihmisyydestä. Teologit painottavat, että *hyperduulia* on silti *duulialla*, ei *latrialla*. Selventääkö *hyperduulia*-käsite kunnioituksen ja palvonnan sotkuista yhteyttä, vai hämärtääkö se niiden eroa entisestään?

8. Uhraudumme toistemme puolesta päivittäin. Se itsessään ei ole idolatriaa vaan pikemminkin sankarillista rakkautta. Mutta miten on liturgisen uhraamisen laita? Liturgiseen palvontaan (messuun) on aina kuulunut ajatus syntien sovituksista. Onko idolatrian ja palvonnan erossa kysymys siitä, mitä uhraataan ja kenelle uhraataan?

9. Lopuksi: Jeesus on kristityille sekä inhimillisen että jumalallisen rakkauden esikuva. Hän rakasti sekä Jumalaa että

ihmisiä (kuten äitiänsä Mariaa), sortumat-
ta idolatriaan. Miten Jeesus siis rakasti?

Näistä ja muista olennaisesti palvon-
taan liittyvistä kysymyksistä riittänee
pohdittavaa meille teologeille ja filosofeil-
le. Minua ne eivät ainakaan jätä rauhaan.
Ruvetaan töihin. ●

KIRJALLISUUTTA

Beverluis, John: *C. S. Lewis and the Search for Rational Religion. Revised and Updated.* New York: Prometheus Books 2007.

Havard, Alexandre: *Hyvejohtajuus.* Suom.

Jason Lepojärvi. Keuruu: Providentia 2009 [2007].

Hooper, Walter (toim.): *Collected Letters of C. S. Lewis.* Vol. III. London: Harper Collins 2006.

MacIntyre, Alisdair: 2004 [1981]: *Hyveen jäljillä.* Suom. **Niko Noponen.** Gaudeamus: Helsinki.

MacSwain, Robert & Ward, Michael (toim.): *The Cambridge Companion to C. S. Lewis.* Cambridge: Cambridge University Press 2010.

Lewis, C. S.:

- *Suuri avioero.* Suom. **Kari Krohn.** Jyväskylä: Karatas-kirjat 1970 [1945].
- *Neljä rakkautta.* Suom. **Taisto Nieminen.** Helsinki: Kirjaneliö: 1982 [1960].
- *The Allegory of Love: A Study in Medieval Tradition.* Oxford: Oxford University Press 1986 [1936].
- *Miracles.* London: Harper Collins 1998a [1947].
- *We Have No 'Right to Happiness', kirjassa: God in the Dock* (95–101). London: Harper Collins 1998b [1963].
- *Mere Christianity.* New York: Harper Collins 2000 [1952].

Meilaender, Gilbert: *The Taste for the Other: The Social and Ethical Thought of C. S. Lewis.* Vancouver: Regent College Publishing 1998 [1978].

(de) Rougemont, Denis: *Love in the Western World.* New Jersey: Princeton University Press 1983 [1940].

Wilson, A. N.: *C. S. Lewis: A Biography.* New York: Norton 1990.

Kulttuurimatka Israeliin, Jordaniaan ja Egyptiin 20.–29.11.

Kohteina keskeisiä Raamatun, juutalaisuuden ja varhaiskristillisyyden paikkoja

- Israelissa: Jerusalemissa, Betlehemissä, Tiberiaksessa, Nasaretissa, Sepforiksessa, Masadalla ja Qumranissa
- Jordaniassa: Nebon vuorella, Petrassa, Ammanissa, Jerashissa (= Gerasassa), Madabassa, Wadi Rumissa
- Egyptissä: Siinain autiomaassa ja Pyhän Katariinan luostarissa
- Virkistymistä Kuolleessameressä ja Punaisessameressä Eilatissa ja Akabassa.

Johtajina Seija & Raimo Mäkelä. Perushinta 1699 € kat-
taa lennot, puolihoidon, bussikuljetukset ja Jordanian-
retket. Muista retkistä eri maksu. Järjestäjinä Toivio-

matkat vastuullisena matkatoimistona ja Suomen Raamattuopiston matkapalvelu.
Tiedustelut ja ilmoittautuminen: Paula Eskola, p. 09 51239157, paula.eskola@sro.fi,
www.sro.fi (matkat).

Iustitia 28

Teksti, tunnustus ja tulkinta – eksegetiikasta kirkon dogmaan

Raamatuntulkinta ja kirkon oppi ovat pitkään olleet jännitteessä. Eksegetiikkaa ei ole koettu teologian palvelijaksi, vaan pikemminkin ilkeäksi isännäksi. Se on pyrkinyt määrittelemään, millä ehdoilla kirkon keskustelu oppisisällöistä olisi käytävä.

Uusi aika tuo mukanaan uudet tuulet. Kansainvälisessä keskustelussa eksegetiikan ja opin välisen yhteyden tarkastelu on nousussa ja alan teoksia julkaistaan runsaasti. Vuoropuhelu Raamatun tutkijoiden ja dogmaatikkojen välillä elää uutta kukoistuskautta.

Teologian avautuminen omille lähteilleen on ollut mahdollista erityisesti sekularismin kriisiytymisen kautta. ”Modernin” ohjelmat on kyseenalaistettu lähes kaikilla aloilla. Siksi uudet puheenvuorot kummaltakin taholta ovat tervetulleita täyttämään sitä tyhjiötä, jonka maallistunut teologia on vuosikymmenten aikana jättänyt. **Iustitia 28** pyrkii omalta osaltaan tarjoamaan pieniä avauksia tähän suuntaan.

Kirjan **artikkelit** ovat: 1. Timo Eskola: *Johdanto: eksegetiikka ja kirkon dogma*, 2. Timo Eskola: *Jatkuvan tulkinnan harhakuva – sosiologia ja reduktio hermeneutiikassa*, 3. Lauri Thurén: *Lukeminen kannattaa aina*, 4. Vesa Ollilainen: *Kuulemisesta ymmärtämiseen: hermeneuttisia näkökulmia Jeesuksen vertauksiin*, 5. Raimo Mäkelä: *”Luin Juudan kansan historiasta oman elämäkertani”*. *Miten Raamattua ymmärretään typologisesti*, 6. Raimo Mäkelä: *Laki ja evankeliumi Raamatun ymmärtämisen avaimena*, 7. Raimo Mäkelä: *Jumala hallitsee ihmisiä kahdella eri tavalla eli kahdessa eri ”regimentissä”*, maallisesti ja hengellisesti, 8. Alekski Kuokkanen: *Raamattu lakina ja evankeliumina postmodernille ihmiselle*.

Kirjassa on 203 sivua. Hinta 12 euroa (opiskelijat 8 euroa) + postituskulut.

Tilaan Iustitia 28:n

Teksti, tunnustus ja tulkinta – eksegetiikasta kirkon dogmaan

normaalihinta 12 euroa ☐
opiskelijahinta 8 euroa ☐

Toimitukseen lisätään postituskulut.

Nimi .....

.....

Osoite .....

.....

.....

Suomen
teologinen
instituutti
maksaa
postimaksun.

Suomen teologinen
instituutti
Vastauslähetyks
Sopimus 5006510
00003 HELSINKI

Sananselitystä

Sananselityksissä käsitellään kirkkovuoden kunkin pyhäpäivän yhtä evankeliumikirjan tekstiä niin kuulijoiden kuin saarnaajien avuksi. Nyt selitettävänä ovat sunnuntaiden 20.5.–19.8. tekstit. Aloitamme 6. pääsiäisen jälkeisestä sunnuntaista, jatkamme helluntaihin, Pyhän Kolminaisuuden päivään sekä juhannukseen ja aina 12. helluntain jälkeiseen sunnuntaihin.

Pyhän Hengen odotus

JOH. 17:18–23

6. SUNNUNTAI PÄÄSIÄISESTÄ 20.5.

Tässä näet, miksi hän rukoilee, että he tulisivat pyhitetyiksi. Siksi, että hän erottaa heidät saarnaamaan evankeliumia. Näin hän asettaa rakkaat apostolit tohtorin ja saarnamiehen virkaan, kiinnittää ja sitoo meidät kaikki ”heidän suuhunsa”, oppineet ja oppimattomat. Kaikkien täytyy nöyrytyä, olkoon kuinka viisas ja ymmärtävä hyvänsä, ja suostua näiden köyhien, yksinkertaisten kalastajien mestaroitavaksi ja opetettavaksi ja kuulla heitä niin kuin Herra Kristusta itseään. (Martti Luther.)

Kristitty elää kahdenlaisessa yhteydessä. Toinen sulkee hänet pois, toiseen hän yhtyy. Maailma tulee suhtautumaan loppuun saakka opetuslapsiin niin kuin Jeesukseenkin, vihaten heitä hänen nimensä tähden ja sulkien heidät yhteydestään. Opetuslapset eivät kuulu maailmaan, niin kuin siihen ei kuulunut Jeesuskaan. Maailmassa molemmat elävät aikansa, opetuslapset kuten Herransa, mutta maailmaan ei kumpikaan sydämeltään kuulu. Maailma vierastaa opetuslapsia. Opetuslapset kokevat vierautta maailman ajattelutavalle ja elämälle. Maailma ei tunnista eikä tunnusta ihmisen arvoa pelkän luomisen ja lunastuksen perusteella. Maailma ei tunne myöskään pyyteettömän rakkauden ajatusta, joka kohdistuu kaikkiin ihmisiin saman luomisen ja lunastuksen tähden, jakamatta ihmisiä hyviin tai pahoihin, hyödyllisiin tai hyödyttömiin. Niinpä kristittyjä vihataan silloinkin, kun heidän syntinsä on pelkkä hyvän tekeminen Herran nimessä.

Maailmasta kristittyjä ei kuitenkaan kutsuta pois – vielä. Täällä on tarkoitus elää Jumalan lapsina niin kuin lampaat susien keskellä. Vaaroista ja vastuksista huolimatta kristitty on kiitollinen elämän

lahjasta ja pyrkii kertomaan Vapahtajasta toisille ja tekemään hyvää kaikille. Lyhyt aikamme maailmassa on syytä nähdä oikeasta perspektiivistä. Se on vasta varsinaisen elämän alkusoitto, kuin kirjan nimisivu, varsinaisen tarinan alkaessa vasta ajan tuolla puolen (C.S. Lewis). Jeesus rukoilee (Kyrillos Aleksandrialaisen nimeämässä) ylipapillisessa rukouksessaan Isältä, että meidät varjeltaisiin maailmassa pahalta. Vuorisaaunan autuaaksi julistusten taustaa vasten Jeesus näyttää tarkoittavan ennen kaikkea sitä varjelusta, että hänen omansa eivät sulautuisi Sanan hylkäävään maailmaan vaan varjeltuisivat suolan liukenemiselta suurelle maailman mereen.

Jeesus rukoili Isää pyhittämään opetuslapset totuudessa. Pyhittäminen tarkoittaa tässä Jumalan omaksi vihkimistä, totuus hänen suunnitelmaansa ja pelastustyötään, sanaansa ja tahtoaan. Jeesusta voi rakastaa vain pitämällä hänen sanansa ja käskynsä (Joh. 14:21; 15:10). Jeesus uhraisi itsensä opetuslasten puolesta, että he eläisivät itse evankeliumista. Vain totuuden pyhittämät, armahdetut syntiset voivat olla välittämässä sanomaa muille. He saavat heikkoudestaan huolimatta toimia Sanan kantajina maailmassa Jeesuksen noustua taivaaseen.

Kristityt eivät siis kuulu sydämeltään maailmaan eivätkä ole yhtä sen kanssa, mutta Jeesuksen kanssa he ovat. Siksi Jeesus rukoilee kaikkien niiden puolesta, jotka tulevat ottamaan Sanan vastaan. Hän pyytää, että he olisivat yhtä saman orgaanin, Kristuksen ruumiin, jäseninä. Sanan sulautuessa uskovaan elämän virta kulkee kristittyyn Jeesuksesta, kristitty ja Jeesus tulevat yhdeksi, ”he ovat täydellistyneet yhdeksi”. Mitä lähempänä me olemme Herraamme, sitä yhtenevämpi on meidän totuudennäkemisemme. Yhteys ei tarkoita yhdessä touhuamista sisäisesti erimielisinä vaan sisäisen yhteyden löytymistä mahdollisimman lähellä totuutta. Totuus

on yksi, niin kuin evankeliumikin on yksi. Kun kristityt hakeutuvat lähemmäs toisiaan, sen tulee tapahtua lähentymällä Herraa ja hänen sanaansa.

Jeesuksen ylipapillinen rukous ei ole vielä toteutunut. Jeesus on ollut yhtä Isän kanssa jo ennen maailman luomista, mutta kristityt eivät vielä tähän päivään asti ole olleet täysin yhtä uskossa ja rakkautessa. Ehkä sekin päivä koittaa, että uskolla kansalla ei ole elämän ahtauden keskellä muuta vaihtoehtoa kuin hakeutua lähemmäksi Jeesusta, Jumalan sanaa ja apostolista todistusta. Silloin myös yhteys välttämättä syvenee ja voidaan olla toisella tavalla ”täydellistyneet yhdeksi”. Tätä pyydämme, sillä **Jukka Thurénin** sanoin: ”Ei rukouksessa tarvitse olla realisti.” ●

Juha Vähäsarja

Puhdistusta ja voimaa ylhäältä

JOH. 3: 16–21

HELLUNTAIPÄIVÄ 27.5.

Lauloimme virttä 1600-luvulta (117 tai 119), kirkkoon kutsui kello 1700-luvulta, istumme penkeissä 1800-luvulta (Kankaanpään kirkko) ja kuuntelemme urkuja ja rovasia, jotka ovat 1900-luvulta. On oikeutettua kysyä, olisiko jo aika tulla 2000-luvulle. Kuulemme kirkosta ja ihmisistä hätäilevän äänen niissä, jotka kysyvät, kuinka saadaan ihmiset kirkkoon, mutta yleisen ja omahyväisen äänen niissä vaatimuksissa, jotka edellyttävät kirkon muutaman Raamattuun perustuvaa opetustaan, koska aika ja arvot ovat muuttuneet. Eikö Jumala antaessaan sanansa nähnyt meidän aikaamme asti? Me hetken lapsetko näemme hyvän ja oikean paremmin ja valintojemme vaikutukset pidemmälle? Onko meidän elämämme mallillaan mutata Jumalan tarkistettava ilmoitustaan?

Aika ajoin nousee keskusteluun kysymys maallisen ja hengellisen suhteesta. Toinen kansankirkkomme nauttii arvos-

tusta, sillä se pitäytyy oppiperinteeseensä. Omalle kirkollemme tuntuu sopivan kaikki, ja se kiirehtii mukautumaan jokaisen yhteiskunnassa vaikuttavan trendin ja uuden lain mukaan ja silti tunnetuin kielteisin seurauksin. Näin käy, kun maallinen ja hengellinen regimentti sekoitetaan. Uskomme mukaan kuitenkin maallista hallitsee järki ja hengellistä ja siten kirkkoa Jumalan sana, pyhä Raamattu, mikä merkitsee tasa-arvoa ja rakkautta syvempänä kuin ne ihmisten toimin voivat toteutua.

Se, että omassa kirkossamme maallinen ja hengellinen ovat sekaisin, on johtanut siihen yleiseen käsitykseen, että kirkko on instituutio ja valtion jatke. Yhteiskunnassa keskeistä on tekeminen, perheessä oleminen. Seurakunnassakin saa olla – toisen eli Jeesuksen tekemisen perusteella. Sanalla *jäsenyys* on alun alkaen kristillinen merkitys (1. Tim. 3:15). Kirkossa emme ole asiakkaita tai veronmaksajia vaan jäseniä. Olemme Jumalan kansan jäseniä ja kuulumme Jumalalle. Seurakunta on myös kuulumista. Sillä tavalla seurakunta on vastaus yhteen aikamme kipeistä ongelmista: yksinäisyyteen, kaipaukseen kuulua johonkin.

Kun verrataan seurakuntaa perheeseen, alamme ymmärtää sanoman muuttumattomuuden. Perhettä ja kotia suojaavat yhä Jumalan käskyt (neljäs, kuudes, yhdeksäs, kymmenes). Yhä on äidin tehtävät ja isän tehtävät. Muuttumattomia ovat uskon saamiseksi julistettava evankeliumi ja jaettavat sakramentit, muuttumaton myös niiden hoitamiseksi annettu paimenen virka. Totuuden ja hyvän oman tunnon, oikean ja hyvän, rauhan ja ilon, parempien aikojen ja ikuisen elämän jano ei ole sammunut ihmismielistä, vaikka maailma on muuttunut. ”Jos jonkun on jano, hän tulkoon ja juokoon”, kuuluu yhä Jeesuksen sana.

Helluntaita on sanottu seurakunnan syntymäpäiväksi. Opetuslapset saivat

Pyhän Hengen. Sen seurauksena ihmiset kuulivat julistettavan omalla kielellään Jumalan suuria tekoja, syntyi halu pelastua, ja heidät kastettiin. Pyhä Henki on sitä, että Jumala on kanssamme tänään. Kun evankeliumi saarnataan ja sakramentit otetaan vastaan, vaikuttaa Pyhä Henki uskon siinä ihmisessä, joka ei torju Pyhän Hengen vaikutusta. Uskovat Pyhä Henki varustaa lahjoillaan Jeesuksen todistajiksi ”sydämin, suin ja kätten töin”. Saamme olla mukana omaa elämäämme suuremmassa.

Joh. 3:16 summaa koko suuren asian kertomalla, ketä, kuinka ja miksi Jumala on rakastanut. Meille ilmoitetaan sellaista, minkä Jumala on tehnyt ja mitä kuukaan ihminen ei olisi voinut keksiä, sillä silloin keksintö olisi keksijäänsä suurempi, eikä virta voi nousta lähedeltään korkeammalle. Koruttomasti meille ilmoitetaan myös tulevaisuuden vaihtoehdot, joista emme ilman Raamattua tietäisi. Saamme tietää, mistä ja mihin Jeesus meidät pelastaa. On kadotus ja ikuinen elämä.

Jumala antoi Jeesuksen, että häneen uskottaisiin ja turvaututtaisiin. Kristityt eivät keksineet sitä, että Jeesus on ainoa pelastaja. Hekin tuntevat kiusauksen uskoa enemmän itseensä ja etsiä muita pelastuskeitä. Julistamme seurakunnassa kylpylää lainaten: ”Meillä tehdään uusia ihmisiä.” Helluntai asettaa uudet ihmiset vanhaan ympäristöön. Tämä ei tapahdu hyvillä päätöksillä eikä itsekurilla. Niin voidaan saada aikaan kilttejä miehiä ja herttaisia naisia muttei puhdasta eikä uutta sydäntä. Me voimme ryhdistäytyä ja ryhtyä käyttäytymään kunnon kristityn tavoin, mutta se tekee meistä yhtä vähän kristittyjä, kuin pelkkä hääpuku tekee morsiamen tai esiintyminen prinssin elkein tekee kuninkaallisen. Tyylikkäällä esityksellä yllämme tosi fariseukseksi asti, mutta usko on saatava lahjaksi niin kuin kesä, jonka huomaamme tulleen. Tarvitaan uu-

destisyntymisen ihme, julisti Jeesus Nikodemokselle (Joh. 3:3)

Damaskos on yksi maailman vanhimista asutuista kaupungeista. Pitkän iän salaisuus on kaupungin vieressä oleva vuoristo ja sieltä virtaava vesi, joka johdetaan kaupungin läpi virkistämään, puhdistamaan ja antamaan voimaa teollisuuden rattaisiin. Puhdistusta ja voimaa annetaan ylhäältä. Tästä helluntaissa ja uskossa on kysymys. Vasta sitten, kun kodinkone tai raitiovaunu kytketään voimavirtaan, käy ilmi, mitä varten se on tehty. Samoin on laitamme suhteessa Pyhään Henkeen. Jeesus sanoi: ”Te saatte voiman, kun Pyhä Henki tulee teihin. Ja te olette minun todistajani.” (Ap.t. 1:8.) ●

Keijo Rainerma

Salattu Jumala

MATT. 28:16–20

PYHÄN KOLMINAISUUDEN PÄIVÄ

3.6.

Jos on perusteltua sanoa, että Johannes 3:16 on pienoisevankeliumi, vastaavaa voidaan todeta Matteuksen evankeliumin lopusta. Matteuksen niukkasanainen, tiivis kerronta tässä jaksossa sisältää käytännössä pienoiskristinuskon. Jakeet ilmaisevat, mihin kristinuskon perustuu, mikä on sen sisältö, miten se liittyy meidän elämäämme ja mistä kristinuskossa on kysymys.

Kaikki uskonkappaleet sisältyvät näihin jakeisiin. Ne liittyvät toisiinsa näkyvän ja näkymättömän, ajallisen ja ikuisen, katoavan ja pysyvän, tämän maailman ja tulevan; sen, mitä ihminen ei kykene itsestään käsin näkemään, saati hyväksymään, ja sen, mitä Jumala on Jeesuksessa meille avannut nähtäväksi, uskottavaksi ja vastaanotettavaksi.

Yksin Jumala on olemassa itsestään. Hän on katoamaton ja ehtymätön elämän lähde. Hän on olevan ääretön lähtökohta,

ei tyhjiys, olemattomuus, persoonattomuus, kuten ajassamme näytään yhä enenevässä määrin ajateltavan. Maailma ei siis ole olemassa itsestään eikä vain itseään varten. Meidän lähtökohtamme määrittää tarkoitustamme.

Jumala on itsessään salattu ja tutkimaton. Jeesuksessa Kristuksessa hän on astunut aikaan, paikkaan, ihmisyyteen, kulttuuriin ja kieleen kohdatakseen meidät täydellisesti meidän tasollemme. Jeesuksessa Jumala on ”kukistanut kuoleman ja tuonut valoon elämän ja katoamattomuuden lähettämällä maailmaan evankeliumin” (2. Tim. 1:10). Ylösnousseen Kristuksen ilmestykset eivät merkinneet vain kristinuskon syntyä. Kristittyinä emme usko uskoomme emmekä ensimmäisten opetuslasten uskoon. Uskomme kohteena ei ole, että opetuslapset kokivat jotakin. Kristinuskon ei ole eksistentiaalisia. Kristinuskon perusta ei ole ihmisten kokemuksissa vaan Jumalan ilmoitusteoissa ja ilmoitussanassa, jotka ovat tapahtuneet historian keskellä. Siinä, mikä on tapahtunut, on uskon perustus. Jeesuksen ylösnousemus on Jumalan uuden luomistyön alku.

Jeesuksessa pyhä Jumala on tuominut ihmiskunnan pahuuden ja pannut tähtäntöön sen ansaitseman tuomion. Meidät on sovitettu Jumalan kanssa. Meidät on lunastettu synnin, kuoleman ja pahan vallasta. Ihmiskunnan edustajana Jeesus on sekä hylätty meidän tähtemme ja sijastamme että herätetty kuolleista katoamattomaan elämään. Hänessä me kohtaamme Jumalan. Hänessä meille paljastuu Jumalan olemus. Hänessä meillä on pääsy Jumalan yhteyteen. Hänessä meillä on elävä toivo kaiken katoavan keskellä.

Ihminen ei voi koskaan tavoittaa Jumalaa itsestään käsin, mutta Jumala voi ja haluaa tavoittaa meidät. Seurakunta on olemassa Jeesuksen tähden, hänen ansiotaan. Se on näkymättömän Herran näkyvä

ruumis tässä maailmassa. Se on olemassa Herraa varten, ja sille on annettu tehtävä katoituksenalaista ihmiskuntaa varten. Seurakunta on maailmassa Herransa asialla. Sen olemassaolo ja tehtävä eivät saa koskaan pelkistyä tämänpuoleiseksi maailmanparantamiseksi. Silloin petämme Herramme. Jeesus on meille toki luovuttamaton esikuva, jonka mukaan meidät on kutsuttu elämään. Maailma tarvitsee Kristuksen rakkautta – muttei vain esikuvassa. Ennen muuta hän on meidän sijaisemme. Esikuva ei voi tuoda syntiselle pelastusta; sen on hankkinut meille sijainen. Meidän olemassaolomme päämäärä ja täyttymys ovat ajan rajan tuolla puolen.

Ylösnousemuksessa Jeesus on asetettu kirkkauden valtaistuimelle hallitsijaksi, jolla on valta taivaassa ja maan päällä. Yksin hänen valtakuntansa on ainoa pysyvä todellisuus, todellisuus, jossa valheen isällä, synnillä ja kuolemalla ei ole mitään valtaa. Ylösnousseen antama tehtävä ja valtuutus ovat voimassa tänäänkin. Ne eivät ole lakanneet muuttuneiden olosuhteiden myötä. Maallistunut kulttuuri ja ihmiselämä eivät tee niitä tyhjiksi. Päinvastoin ne itse käyvät yhä tyhjemmiksi ja tarkoituksettomiksi. Se on väistämätöntä siellä, missä ihminen ei uskossa kunnoittaen kumarrakaan häntä, jolla on valta kaikkeen, vaan palvoo itseään: saavutuksiaan, pyrkimyksiään, halujaan ja nautintoaan, seuraten vain omaa tahtoaan ja mieltään. Siellä ei ole tilaa Jumalan tahdon tekemiselle.

Käsky on yhä tänäänkin voimassa. Kansat tulee yhä tavoittaa niin, että niistä tulee Herran kansaa, kasteen ja Sanan armonvälineiden käytön tuloksena. Annetun tehtävän hoitaminen haasteellisemmiksi käyvässä olosuhteissa kysyy meiltä uskollisuutta ja päättäväisyyttä. Oma todellinen heikkoutemme hänen palvelijoinaan tekee meistä yhä riippuvaisempia hänen todellisesta voimastaan ja

Erkki Jokinen

Muukalainen

Muukalaisuus ja kodittomuus ovat syvällä uskomme juurissa, kaikki Vt:n suuret kertomukset käsittelevät muukalaisuuden kokemusta. Tekstin takana on kirjoittajan oma muukalaisuuden kokemus vierassa maassa ja paluun hämmennys kotiympäristössä.

Erkki Jokisen kirja "Muukalainen" on väkevä lukukokemus jokaiselle, jonka sisällä sanat ulkopuolisuus, muukalaisuus ja orpous koskettavat jotain kenties hyvin syvällä olevaa herkkää aluetta. Kirja sisältää valtavan määrän osuvaa, nasevaa ja kohti käyvää pohdintaa. Niinpä en lainkaan ihmettele viisasta vaimoani Kaijaa, joka nimesi "Muukalaisen" parhaaksi pitkiin aikoihin lukemakseen kirjaksi. -Reijo Telaranta

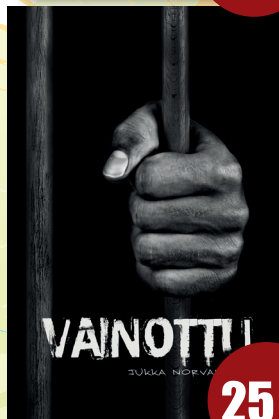
25 €

Jukka Norvanto

Vainottu

Radiopastori Jukka Norvannon uutuuskirja pohtii kristittyjen vainoja monipuolisesti ja yllättävästikin.

Jukka Norvannon kirja "Vainottu" on erittäin ajankohtainen ja länsimaisen hyvinvoinnin keskellä elävien kristittyjen omiatuntoja kolkutteleva kirja. Tämä kirja kannattaa ehdottomasti lukea vaikkapa useampaankin kertaan. Suosittelen kirjaa myös raamattu- ja rukousryhmille. Vainottu sopii sekä raamattutyöskentelyn materiaaliksi että loputtomaksi esirukousaiheiden lähteeksi. -Reijo Telaranta

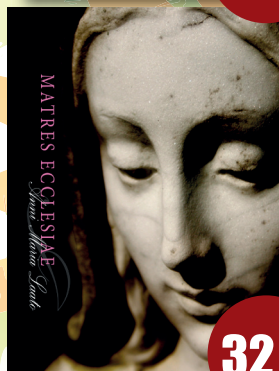
25 €

Anni Maria Laato

Matres ecclesiae – Kirkkoäidit

Kirkkoäideillä oli merkittävä rooli kristinuskon leviämisessä Rooman valtakuntaan.

Matres ecclesiae on kiehtova, hyvin kirjoitettu ja kiinnostava kirja. Sen äärellä on rohkaisevaa ja innostavaa todeta, että 2000-luvun kristityillä naisilla on lahjakkaita, määrätietoisia, rohkeita ja viisaita sisaria yli 1500 vuoden takana. - Elina Takala, Sanansaattaja-lehti, joulukuu 2011

32 €

**Kurkkaa kirjojen sisään
osoitteessa www.perussanoma.fi!**

www.perussanoma.fi | tilauspalvelu@perussanoma.fi | Puh. 09 5123 9120

PERUSSANOMA - USKON JA TIEDON LÄHTEELLÄ

läsnäolostaan. Kiitos Herralle, että myös lupaus hänen läsnäolostaan on voimassa! Hänessä on kaiken kristillisen uskon ja elämän mielekkyys. Missä kokoonnutaan hänen nimessään, hänen sanaansa julistetaan, ihminen kastetaan kolmiyhteisen Jumalan nimeen, hänen nimeään huudetaan avuksi, siellä taivas vieläkin koskettaa maata.

Sitä kosketusta kaipaamme ja rukouksemme. Siksi: menkäämme ja tehkäämme! Jeesus on kanssamme. ●

Ilkka Rytilahti

Pastori, SROS:n Uudenmaan aluejohtaja

Katoavat ja katoamattomat aarteet

MATT. 16: 24–27

2. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 10.6.

Kristinuskon on siitä harmillinen uskonto, että se ei lupaa kannattajilleen ruusuista tulevaisuutta. Se lupaa ristin, itsensä kielämisen ja elämän kadottamisen. Kuka tällaiselle tielle haluaisi? Lyhyessä tekstisämme luvataan myös tekojen mukainen palkka Ihmisen Pojan tullessa. Mutta löytyykö meiltä sellaisia tekoja, jotka tuona päivänä palkittaisiin? Eivätkö parhaatkin tekomme ole itsekkyyden sävyttämiä? Miten niistä voitaisiin maksaa mitään hyvää palkkaa?

Meille siis luvataan verta, hikeä ja kyneleitä. Mutta myös voitto kaiken jälkeen. Kristinuskon ei kuitenkaan ole elämäntieteen uskonto, sillä ilman elämän tuomia kriisejä ei kukaan selviä. Kristitylle ei luvata vaikeuksista vapaata elämää, vaan sellainen, jossa niihin mennään Vapautajan kanssa, ei yksin. Joku kertoi rukouksensa paranemista pahaan sairauteen, mutta sai rukousvastaukseksi lisäksi toisen sairauden. Siihen hän totesi, että oli hyvä huomata käskyvaltasuhteiden olevan ennallaan.

Suomalainen käännös on jättänyt jälkeen 24 alusta pois sanan *sitten*. Silä sanalla teksti liittyy edelliseen kertomukseen. Kaikissa synoptisissa evankeliumeissa tämä teksti on Jeesuksen kärsimysilmoituksen ja kirkastusvuorikertomuksen välissä. Maantieteellinen sijainti siis myös tiedetään, koska edeltävä keskustelu on käyty Filippoksen Kesareassa ja sitten kiivetään Hermonille. Ollaan maan pohjoisnurkassa. Tästä alkaa matka kohti Jerusalemiä ja Golgataa.

Edellä Pietari on tunnustanut Jeesuksen Messiaaksi ja saanut tästä Mestarilta suuren kiitoksen. Heti perään hän on torunut Jeesusta, kun tämä ensimmäisen kerran ilmoitti kärsimisestään ja kuolemastaan. Siihen Jeesuksella oli tyly vastaus: ”Väisty tieltäni, Saatana! Sinä tahdot saada minut lankeamaan. Sinun ajatuksesi eivät ole Jumalasta vaan ihmisestä!” Tämän jälkeen seuraa opetus itsensä kielämisestä ja ristin ottamisesta. Pietari olisi valinnut mieluummin tien voittajan seurassa kuin kärsivän ja kuolemaan kulkevan Messiaan. Meidänkin on helpompi ajatella, että Jeesuksen seurassa tie vie ylöspäin eikä alaspäin.

Oman elämän kadottaminen ei tarkoita sellaista elämäntieteilisyyttä, ettei Jumalan antamista lahjoista saisi nauttia. Jeesus on tullut, että meillä olisi elämä ja yltäkylläisyys. Saamme elää täyttää elämää ja nauttia siitä. Paratiisin kaikki puut luotiin ihmisten nautittaviksi, vain yksi oli kielletty. Sen sijaan meidän ei tule sillä tavalla haalia tämän elämän rikkauksia, että kadotamme näköpiiristämme ikuisen elämän tien.

Autiomaan kiusauksissa Saatana tarjosi Jeesukselle tämän maailman loistoa. Meitäkin se houkuttelee. Silloin on hyvä muistaa, että sen tien päässä ei ole ikuisia elämää. Eräessä lehdessä oli kerran otsikko: ”Maailman rikkain mies on onneton ihminen.” Siinä on tuon onnen tavoitte-

lun huippu. Sielua ei kannata sille alttarille myydä. Ps. 49:8–9 muistuttaa: ”Henkeään ei ihminen voi lunastaa, ei hän voi käydä kauppaa Jumalan kanssa. Elämän lunnaat ovat liian kalliit, ne jäävät iäksi maksamatta.”

Entä miten selviämme viimeisestä päivästä, jolloin meille maksetaan tekojemme mukaan? Tämä teema toistuu usein Raamatussa, alkaen Vanhassa testamentissa jo Ps. 62:1, Sananl. 24:12 ja Jer. 17:10 ja Uudessa testamentissa lukuisia kertoja, mm. Room 2:6. Tämä näyttää olevan myös viimeisen tuomion (Matt. 25:31–46) erottelukriteerinä. Tekojenکو perusteella lopulta tuomitaan eikä uskon? Tuomiopäivän tekstistä on hyvä huomata sanat ”siltoin vanhurskaat vastaavat hänelle”. Toiset siis olivat vanhurskaita ja toiset eivät. Niinpä toisten teot olivat oikeita tekoja ja toisten ei. Kerran ihmiset kysivät Jeesukselta: ”Mitä meidän tulee tehdä, että tekomme olisivat Jumalan tekoja?” Jeesus vastasi: ”Uskokaa häneen, jonka Jumala on lähettänyt. Se on Jumalan teko.” (Joh. 6:28–29). ●

Eero Junkkaala

Teologian tohtori,
SRO:n raamattuteologi

Kutsu Jumalan valtakuntaan

LUUK. 9: 57–62

3. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 17.6.

Väkijoukko seurasi Jeesusta, joka vaelsi tiellä kohti uutta määränpäätä. Ilmeisesti Luukas on liittänyt nämä kolmen miehen tapaukset yhteen ja samaan kertomukseen niiden asiasisällön perusteella. Kyse ei siis ole välttämättä tapauksista samalla tiellä. Näiden kolmen tapauksen opetuksena on ”Kutsu Jumalan valtakuntaan”. Siis kysymys on Jeesuksen seuraamisesta, mitä se on ja mikä on sen hinta.

Ensimmäinen mies on Matteuksen kertomuksen mukaan kirjanoppinut (Matt. 8:19). Jeesuksen kysymykset ja hänen hen-

gellinen kypsytytensä olivat tehneet kirjanoppineisiin suuren vaikutuksen jo Jeesuksen käydessä temppelissä 12-vuotiaana. Nyt Jeesus julisti lakia ja evankeliumia täynnä armoa ja totuutta (Joh. 1:14) niin kuin se, jolla on valta (Matt. 7:29).

Ehkä mies ajatteli, että Jeesukselta voisi oppia Jumalan sanan syviä totuuksia (Saarn. 7:25). Mies tulee Jeesuksen rinnalle ja sanoo haluavansa seurata Jeesusta, minne tahansa hän menisi, siis välimatkoista ja olosuhteista välittämättä. Jeesuksen kauheaa kärsimystietä ajatellessamme ymmärrämme hänen innostuksensa täysin kypsymättömäksi. Hän muistutti kallioperälle heitettyä siementä, jolla ei olisi mitään mahdollisuuksia selviytyä. Tällaisia kevyitä ns. uskonratkaisuja tapahtuu tänäkin aikana johtuen hetken innostuksesta tai liiasta innosta tehdä käännynnäisiä. Ukko-Paavo oli tässä asiassa hyvin tarkka eikä halunnut johdattaa ihmisiä uskon tielle liian kevyesti.

Jeesuksen vastaus miehelle tuntui hänestä varmaan hämmäntävältä. Ollaan menossa jonnekin ”ei mihinkään”. Jeesuksella ei ollut yösiijaa, kuten hänellä jo syntymänsä aikoihin ei ollut sijaa majatalossa. Vanha sanonta kuuluu: ”Totuuden puhujalla ei ole yösiijaa.” Sama koskee myös Jeesuksen seuraajia. Harvoin he ovat saaneet julistaa evankeliumia kristallilamppujen valossa. He ovat saaneet piileskellä jonkinlaisina mörköinä katakombeissa, kallionkoloissa, metsissä ja kodeissa, mikäli niihinkään on uskallettu kokoontua. Monet Raamatun henkilöistä saivat kokea juonittelua ja vainoa kuten esimerkiksi profeetta Aamos (Aam. 7:10–13).

Jeesuksella olisi toki ollut joitakin ystäväkoteja, joihin hän olisi voinut majoittua, mutta jatkuva vaeltaminen aiheutti tuon tilanteen: ”Ihmisen Pojalla ei ole mihin päänsä kallistaisi.” Jeesuksen vastaus ta on tulkittu myös poliittiseksi. ”Taivaan

linnuilla” tarkoitettiin pakanakansoja kuten roomalaisia. Kettu symbolisoi ammonilaisia, jotka olivat Israelin vihollisia. Jos miehen suuri innokkuus johtui halusta nousta Jeesuksen rinnalla korkealle vallassa, se toive oli turha.

Tekstimme kaksi muuta miestä olivat oikeastaan edellisen, tuon liian innokkaan, vastakohtia. He estelivät kuten ihmiset yleensä. Teksti ei kerro, että isä oli juuri kuollut. Silloin hänen hautajaisensa olisi voitu järjestää ilman viivytystä juutalaisen tavan mukaan viimeistään seuraavana päivänä. Isä oli ilmeisesti vielä elossa. Viivytyks oli voinut olla kovinkin pitkäaikainen. Tässä asiassa meidän täytyy vain luottaa Jeesuksen arvioon tilanteesta. Kaikesta päättäen tuo vitkasteleva mies oli vaeltanut Jeesuksen seurassa jo pitkään, koska hän oli oppinut julistamaan evankeliumia. Se ei olisi tekstimme ensimmäiseltä mieheltä onnistunut.

Kolmas mies oli taakseenkatsojatyyppejä. Hän on kuin mies, joka yrittää kyntää suoraa vakoa katsoen samalla taakseen. Sellainen on käytännössä mahdotonta. Hänestä tulee mieleen Lootin vaimo, joka oli henkisesti sidoksissa kauniiseen kotiinsa ja ystäviinsä, jotka jäivät Sodomiaan. Hän katsoi taakseen kohtalokkain seurauksin. Tekstimme mies oli sidoksissa kotiväkeensä ja olisi halunnut viettää laatuaikaa heidän kanssaan ennen evankelioimisreissuja. Tässä on yhteys Elisan kutsumiseen vanhan liiton puolella. Hän sai Elialta luvan käydä sanomassa jäähyväiset kotiväelleen (1. Kun. 19:19–21). Tietoisena tästä Jeesus toimi toisin. Hän halusi julistaa, että tässä on suurempi kuin Elia. Samoin se työ, johon hän on ohjaamassa, on monin verroin tärkeämpää, sillä ollaan pelastamassa sieluja.

Jeesuksen opetuksen mukaan hengellinen veljeys on usein syvempää kuin sukulaisuuteen perustuva. Hän antoi tästä itse hyvän esimerkin, kun hänen äitin-

sä ja veljensä tulivat hakemaan häntä kotiin (Mark. 3:34). Miten tämä käytännössä tapahtuu, on vaikea kysymys, perheen jäsenillä kun vain harvoin on sama hengellinen kutsumus kuin julistajalla. Lähetyskutsun saanut nuoripari voi joutua tavattoman suurten paineiden alle, kun heidän lähetystä ymmärtämättömät vanhempansa eivät hyväksy tällaista uravalintaa. Silloin tarvitaan esirukousta, hienotunteisuutta, hengellistä viisautta ja ennen kaikkea rakkautta. ●

Rauno Perälä

Eläkkeellä oleva matematiikan lehtori, pastori

Tien raivaaja

LUUK. 1: 57–66

JOHANNES KASTAJAN PÄIVÄ, JUHANNUSPÄIVÄ 23.6.

Juhannuspäivä on jouluihin liittyvä erityispyhä. Jeesus on päivän päähenkilö, vaikka on Johannes Kastajan muistopäivä. Johanneksen evankeliumin alku osoittaa, että Johannes Kastaja näki elämänsä ja tehtävänsä olevan täysin Jeesuksesta riippuva. Hän pyrki kääntämään seurassaan olevien katseen pois itsestään ja suuntaamaan sen Jeesukseen.

Johannes Kastajan vanhemmat, Sakarias ja Elisabet, olivat molemmat hurskaita. He noudattivat Herran käskyjä ja säädöksiä ja kuuluivat ilmeisesti niin sanottuihin maan hiljaisiin, jotka odottivat ”Israelin lohduitusta” ja ”Jerusaleminkin lunastusta”. Lapsen syntymä oli vanhemmille valtava ilon aihe. He pitivät sitä Jumalan lahjana, jollaisena jokaista lasta tulisi pitää. Johannes Kastajan syntymä oli myös vastaus vanhempien rukouksiin ja viesti Jumalan hyvydestä.

Jokaisen elämä on osoitus Jumalan hyvydestä. Hän tunsimme meidät jo ennen syntymäämme. On kuitenkin ainutlaatuista, että jonkun elämästä kerrotaan etukäteen,

niin kuin kävi Johannes Kastajan kohdalla. Profetiat ennustivat hänestä jo paljon ennen enkeli Gabrielin ilmestystä, kun Sakarias sai tietää Johannes Kastajan olevan Herran edelläkävijä, se ennustettu.

Raamatun mukaan Jeesuksella on ratkaiseva merkitys kaikkien ihmisten syntymiseen. ”Meillä on vain yksi Herra, Jeesus Kristus. Hänen välityksellään on kaikki luotu, niin myös meidät.” Syntien anteeksianto, jota ei ole ilman Jeesusta, antaa mielekkyyden ja merkityksen elämälle. Syntiinlankeemuksesta huolimatta meidän on mahdollista saada pelastus ja ikui- nen elämä Jeesuksen kautta. Jumala ei luonut meitä kadottaakseen meidät vaan saadakseen pitää meidät yhteydessään. Siksi hän kutsuu meitä kääntymään ja uskomaan Jeesukseen. Hänen kauttaan löytyy Elämä.

Jeesuksen kautta Johannes Kastaja sai moninkertaisesti tarkoitusta elämälleen. Hänen lapsuudestaan ja nuoruudestaan ei kerrota juuri mitään. Hän syntyi kuusi kuukautta ennen Jeesusta. Hän varttui niin, että Herran käsi oli hänen yllään. Vanhemmat rakastivat lasta, koska he rakastivat Jumalaa. Aikuisena Johannes Kastaja eli Jumalaan luottaen ja käytti saamansa lahjat häntä palvellen. Hänen elämällään oli syvyyttä ja merkitystä, vaikka se oli mitä yksinkertaisinta elämää Juudean autiomaassa. Hänellä oli puku kamelinkarvoista ja vyötäisillään nahkavyö. Hänen ruokanaan olivat heinäsiirkat ja metsähunaja.

”Mikähän tästä lapsesta tulee?” kysyttiin Johannes Kastajasta. Vastaus saatiin, kun hän astui ihmisten eteen ja täytti ainutlaatuisen tehtävänsä Jeesuksen edelläkävijänä. Luukas toteaa, että Jumalan sana tuli hänelle autiomaassa. Johanneksen evankeliumissa puolestaan sanotaan, että oli Jumalan lähettämä mies, joka tuli todistamaan valkeudesta, että kaikki uskoivat siihen. Jeesus sanoi tulleen Valke-

udeksi. Johannes Kastajan suuri merkitys käy ilmi siitäkin, että hänen toimintansa ajankohta määritellään tarkoin Raamatussa. Keisari Tiberius, maaherra Pontius Pilatus, neljännesruhtinaat Herodes, Filippus ja Lysania sekä ylipapit Hannas ja Kaifas olivat hänen aikalaisiaan.

Johannes Kastaja oli parannussaarnaaja. Hän puhui vakavasti mielenmuutoksen välttämättömyydestä pelastuksen asiassa. Ei riittänyt, että vedottiin esi-isien hurskauteen. Kansan uskonnollisia johtajia hän nimitti kyykäärmeitten sikiöiksi, koska he eivät neuvoneet ihmisiä oikealle tielle. Hän julisti, että pelastus on saatavissa siksi, että Jumala on tullut Jeesuksessa meidän lähellemme. Hän ei ole jäänyt kauaksi meistä. Suuret joukot tulivat kuulemaan Johannes Kastajaa. Hän kastoi heidät Jordanin virrassa kiinnittäen sekä oman että kuulijoittensa katseen Jeesukseen. Ihmisten tunnustaessa syntinsä kaste julisti heille anteeksiannon. Jumala antaa, mitä on luvannut. Ne, jotka uskovat hänen sanaansa, syntyvät uudestaan hänen lapsikseen. Jeesus antaa Pyhän Hengen hengellisesti kuolleelle. Johannes Kastaja oli täysin tietoinen siitä, että hän oli Jeesuksen edelläkävijä.

Jeesuskin tuli kastattamaan itsensä. Johannes Kastajan tehtävä oli päättymässä. Messias itse oli tullut, eikä edelläkävijää enää tarvittu. Ihmisten huomion kääntyessä Jeesukseen Johannes Kastaja iloitsi. Jeesuksen suuntaan hän oli osoittanutkin. ”Katsokaa häntä!” Johannes Kastajan usko, nöyrä asenne Jumalan antaman tehtävän edessä ja merkitys Jumalan työssä kuvastuivat Jeesuksen sanoista: ”Ei ole vaimoista syntyneitten joukosta noussut suurempaa kuin Johannes Kastaja.”

Lapsi on Jumalan lahja. Meilläkin on ollut alusta lähtien oma paikkamme Jumalan suunnitelmissa. On vain yksi Johannes Kastaja. On vain yksi sinä ja yksi minä. Jumalan suunnitelman toteutumiseksi

meiltä kysytään samanlaista asennetta kuin oli Johannes Kastajalla. Hän uskoi ja luotti Jumalaan muttei ilman Jeesusta. Se, mitä Jeesus tahtoo, toteutuu, kun eletään häneen uskoen. Ytimeistä käsin avautuu elämä. ●

Antti Herkkola
Kalvolan kirkkoherra

Kadonnut ja jälleen löytynyt

MATT. 9: 9–13

4. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 24.6.

Pyhän evankeliumissa on kaksi suurta pääasiaa. Ensimmäinen on ihmisen täydellinen kykenemättömyys omin voimin pelastua. Toinen on se, missä ”taivas hymyilee sinulle” (Luther), kun osoitat käytännössä todeksi Jeesuksen sanat: ”Armahtavaisuutta minä tahdon, en uhri-menoja.” Vain itse avun ja armon saanut oppii armahtamaan muita.

Jeesuksen opetus on vastaus fariseusten pahansuopaisuuteen kuten myös ihanissa vertauksissa Luuk. 15:ssä, jotka ovat nekin tämän pyhän tekstejä. Kadonnut ei löydä kotiin, ellei Hyvä Paimen häntä etsi ja löydä. Lattianrakoon pudonnut hopearaha ei voi löytyä eikä nousta, ellei Jumalan luuta lakaise. Tuhlaajapoika ei palaa, ellei hyvän Isän ja kodin muisto häntä vedä takaisin. Jeesus antaa opetuksen kaikille seuraajilleen, kuinka hänen vastustajiensa pahansuopaisuus voidaan kääntää voitoksi. Hänelle pahimpansa antaneille hän antoi parhaimpansa. Mutta sitä eivät voi vastaanottaa muut kuin oman pahuutensa nähneet. Helmiä ei heitetä sioille, jotka tallaisivat ne jalkoihinsa.

Päivän psalmin (32) valossa näemme, miten kadonnut löydetään ja löytää armon. Niin kauan kuin Daavid oli vaiti synnistään ja koetti salata pahoja tekojaan, hän koki sekä fyysistä että henkistä tuskaa. Jumalan pyhyys painoi hänet huutamaan tuskaansa, hänen armahduksensa

riemastumaan. Sama heprean verbi *kaa-saa* on aivan vastakkaisissa merkityksissä. Kun ihminen saa pahat tekonsa anteeksi, Jumala pyyhkii ne pois. Tekstissä on heprean kielen sanaleikin omaista: *naashaa – kaasaa*, ’antaa anteeksi’ ja ’pyyhkiä pois’. Jakeessa 5 edellinen verbi on merkityksessä ’kätkeä, salata’. Kun ihminen itse koettaa salata syntinsä, Jumala kätkee kasvonsa. Hän on vaiti niin kauan, kuin ihminen on vaiti synnistään.

Vanhassa testamentissa on kauttaaltaan uskon paradokseja, jotka riistävät ihmiseltä omat ansiot. Kannattaa lukea rukouksen hengessä pyhän profeettatekstit. Jes. 57:ssä ovat rinnakkain särkynyt, harhautunut ihminen ja pyhä Jumala, joka haluaa parantaa ja ”antaa surevan huulille ylistyksen hedelmän”. Sama on Hoos. 14:ssä: synti on syössyt ihmisen onnettomuuteen ja sisäiseen yksinäisyyteen, orpouteen. Mutta Jumala itse asettelee katumuksen vilpittömiä sanoja langenneiden huulille. Syntien tunnustaminen on ”paras lahjamme” ja syvyydestä huutavan rukous uhrimme. Viitataan vielä Jeremian toistuviin paradokseihin: ”Minä käännän teidän kohtalonne.” Verbi *shuuv* on kahdessa merkityksessä: ”Minä käännän teidän poiskääntymisenne.” Tai edelleen: ”Paranna sinä minut, niin minä paranen. Auta sinä minua, niin saan avun. Sinua yksin minä ylistän.” (Jer. 17:14.)

Jeesus valitsi Leevi Matteuksen suureen tehtävään vastoin kaikkia ihmisten ennakkoajatuksia. Hän sai kunnian kirjoittaa ensimmäisen evankeliumin. Hän kuului ristin ryövärin, syntisen naisen ja monien muiden kanssa ihmisten silmissä arvottomien joukkoon, joka oli kuitenkin arvollinen. Ryöväri ensimmäisenä sai maistaa ristin hyvää hedelmää, syntinen nainen fariseuksen huoneessa vakuutuksen anteeksiannosta. Jeesus ei jättänyt eikä jätä ketään entiseen tilaansa. Luuk:ssa onkin selventävä jatko Jeesuksen sanoil-

le: ”En minä ole tullut kutsumaan hurskaita vaan syntisiä, jotta he kääntyisivät” (Luuk. 5:32). Mieleenpainuva oli Jeesuksen lyhyt käsky (arameaksi): ”Leevi – levaa!” Leevi, seuraa minua (Luuk. 5:27).

Entiseen tilaansa jäivät vain syntiset fariseukset naistenhuoneessa ja myös Matteuksen kodin kynnyksillä. Heitä Jeesus käski tutkimaan Jumalan sanaa niin, että se voisi tutkia heitä: ”Menkää ja tutkikaa!” He luulivat tuntevansa sanan, mutta he eivät tunteneet Jumalaa, joka sanan on antanut (Joh. 5:39–40). He olivat kuin tuhlaajapojan vanhempi veli, joka luuli tuntevansa Isän tahdon. Mutta hän ei sitä tuntenut, koska hän ei tuntenut Isän sydäntä lapsiaan kohtaan. Isän rakkauden tunteminen saa aikaan rakkauden hänen lapsiaan kohtaan.

Farisealainen asenne on tavattavissa useinkin kirkon sisäpiireistä. Moni etäältä ja etäällä kutsun saanut voi kohdata kirkollisen omahyväisyyden, kun ei kuuluta jaloihin sukuihin. Sama piirre pesii myös herätysliikkeissä. Jeesuksen mukaan syntinen nainen sai paljon anteeksi ja rakasti paljon. Kirkon piireissä saa paljon anteeksi, jos kuuluu arvosukuihin. Ns. kolmannen polven degeneraatio on vakava vaara. Paavali voitti arvottomuuden tuntonsa ”isoisten apostolien” joukossa, koska hän tiesi, mihin tehtävään hänet oli kutsuttu. Hän ei valinnut eristäytymisen ja loukkaantumisen tietä vaan suostui kaikkien palvelijaksi. Mutta se vaati riippumattomuutta ihmisistä, jotta hän voi heitä auttaa ja voittaa (1. Kor. 9:19–23). ●

Erkki Ranta

Kärsimys ja kääntymys

LUUK. 13: 1–5

5. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 1.7.

Tämä kertomus nostaa esille kaikkia ihmisiä koskettavan kärsimyksen ongelman. Ihminen kysyy, miksi Jumala sallii

kärsimyksen. On selvää, että osa tuskasta ja pahasta maailmassa on sellaista, että ihminen itse on aiheuttanut sen itselleen ja toisille. Sellaista oli myös maaherra Pilatuksen julmuus. Tiellä kulkevien pyhiinvaeltajien korviin kaikui Jerusalemissa outoja tietoja, jotka järkyttivät. Pilatus oli pannut Jerusalemissa toimeen kauhanteon: hän surmautti temppelialueella ihmisiä, jotka olivat tulleet sinne uhraamaan. Pilatus oli tunnettu väkivaltaisesta ja oikukkaasta vallankäytöstään. Taustalla lieenee kuitenkin Galileassa kytenyt uskonnollis-poliittinen selotismi, ”kiivailu”. Siksi Pilatuksen miehet tarkkailivat Galileasta Jerusalemiin tulevia, ettei heissä ollut Roomaa vastaan kapinoivia. Tehokas salainen poliisi ja uutтерat ilmiantajat iskevät helposti myös viattomiin pyhiinvaeltajiin. Näin nyt oli käynyt. Ei ollut mikään ihme, että tapaus kuohutti juutalaisia. Miksi Pilatus teki näin? Mitä pahaa nämä galilealaiset olivat tehneet?

Jeesus kysyy, olivatko Jerusalemissa uhriksi joutuneet ihmiset suurempia syntisiä kuin kaikki muut galilealaiset, koska he saivat tuollaisen lopun. Raamatun nykylukija saa tästä ohjeen, että on oltava hyvin hidas langettamaan tuomioita. Ihmisiä kohdanneista onnettomuuksista ei saa päätellä liikaa.

Jeesus selvästi sanoutuu irti sellaisesta ajattelusta, että onnettomuksiin, kärsimykseen tai jopa tuhoon joutuneet ihmiset olisivat olleet syntisempiä kuin muut. Kärsimyksen ongelmaa ja logiikkaa ei voi näin ratkoa. Sitä me ihmiset usein kuitenkin yritämme, kaiketi siksi, että tuntisimme itsemme paremmiksi ja jalommiksi. Niin helposti syytämme kaikkea toisia. Jeesuksen sanoma on kuitenkin toinen ja kaikille sama: ”Kääntykää! Tehkää synneistänne parannus!”

Herra Jeesus ottaa toisenkin esimerkin. Jerusalemin Siloan kaupunginosassa oli hiljattain kaatunut torni, jonka

sortumisessa 18 ihmistä oli saanut surmansa. Tapaus oli sattunut lähellä sitä Siloan allasta, josta suuri osa kaupunkilaisista haki juomavettä. Ensiksi mainituissa onnettomuudessa kuoli galilealaisia. Tässä toisessa turmassa kuoli jerusalemlaisia. Olivatko sitten nämä menehtyneet syyllisempiä kuin muut? Eivät olleet. Äkkikuolema ei ole erityisen suuren syntivelan maksamista.

Molemmat esimerkit tulivat enteiksi: pian galilealaisia kuoli joukoittain **Vespaasianuksen** miekkaan, ja jerusalemlaisia jäi raunioihin, kun kaupungin rakennukset sortuivat **Jukka Thurénin** mukaan. Parannushuutoa ei kuultu eikä toteltu.

Uudelleen siis Jeesus vielä sanoo: ”Yhtä lailla te kaikki olette tuhon omat, ellette käännä.”

Mitä on ”kääntäminen”? Tunnustuskirjoissa sanotaan, että termejä kääntäjä ja tehdä parannus Raamattu käyttää laajassa ja suppeassa merkityksessä. Tässä Luuk. 13:ssa sitä käytetään kokonaisilmaisuna, joka sisältää sekä katumisen että evankeliumiin uskomisen. Toisella kerralla, kun erikseen mainitaan Raamatussa kääntymisestä ja evankeliumiin uskomisesta, se on suppeammassa merkityksessä.

Kerrottu ei ole ristiriidassa Uuden testamentin rakkauden sanoman kanssa. Me kaikki ihmiset olemme syntyin langenneita ja rikkoneita. Meidän kuolintapamme ovat erilaiset. On hyvä, ettemme tiedä kukaan sitä etukäteen. Sen kuitenkin tiedämme, että Jeesus Kristus tuli maailmaan sovittamaan meidän kaikkien synnit ja tuomaan meille pelastuksen. Jumalan antoi Poikansa, ettei yksikään, joka häneen uskoo, hukkuisi. Siksi katukaamme syntejämme, kääntykäämme ja uskoakaamme evankeliumi!

Evangelisen herätysliikkeen isä **F. G. Hedberg** taisteli aikansa pietistien kanssa muun muasta siitä, ettei kääntymistä saa ymmärtää sellaiseksi, jossa pääpaino olisi

ihmisen tekemisessä. Parannuksen tekeminen ei ole tekemistä vaan mielen muuttamista. Muuttakaa mielenne itsestänne ja oma käsityksenne Jumalasta. Nähkää, että me ihmiset olemme läpikotaisin turmeltuneita. Mutta kääntykää katsomaan myös sitä, että Jumala ei ole kosta hautova hirmuhallitsija vaan Kristuksessa rakas Isä. Kääntykää uskomaan syntien anteeksisäämiseen, Jumalan armoon.

Toinen herätysjohtaja, **C. O. Rosenius**, kirjoitti: ”Oikea parannus on siis tyytymättömyyttä omaan parannukseensa, niin, se on sellainen kovuuden ja suruttomuuden, tämän sisimmän ja syvimmän turmeluksen tuntemista, että sinun on pakko – – tuomita itsesi kovaksi, suruttomaksi, kadotetuksi ja tuomituksi. Vasta silloin Kristuksen veri saa sen kunnian, että se yksin pelastaa sinut.”

Sen, joka on saanut syntinsä anteeksi, ei tarvitse pelätä tulevaisuutta. Olemme lunastettuina, kastettuina, uskovina, armoon luottavina Vapahtajamme turvissa, hänen, joka myös sanoi: ”Katso, minä olen teidän kanssanne kaikki päivät maailman loppuun asti.” ●

Seppo Suokunnas

TT, dosentti, Hakunilan seurakunnan eläkkeellä oleva kappalainen

Palvelukseen halutaan

MARK. 3: 13–19

APOSTOLIEN PÄIVÄ 8.7.

Sinulla on yksi elämä. Mitä ajattelit tehdä sillä? Urheilusta tai laulajista innostuneita sanotaan faneiksi. Jeesuksesta innostuneita sanotaan fanaatikoksi. Eräs mies kantoi festareilla julistetta: ”Olen Jeesuksen hullu.” Ihmiset hymyilivät miehelle sääliä, mutta vakavoituivat, kun lukivat miehen selkäpuolen tekstin: ”Kenen hullu sinä olet?”

Jos ajattelit käyttää elämäsi omaisuuden kartuttamiseen tai itsesi toteuttami-

seen, unohda tämä saarna. Mutta jos kysyt, mitä voit tehdä ihmisten hyväksi, kuuntelee lisää. Jos uskallat ajatella, että kenties Jumalalla on jokin suunnitelma ja tarkoitus elämäsi, pysähdy ja mieti ennakkoluulottomasti juuri nyt. Luukas kertoo, että ennen apostoliensa valintaa Jeesus oli koko yön rukoilemassa (Luuk. 6:12). Rukoile sinäkin ja kysy: ”Mitä tahdot Jeesus, että elämälläni tekisin? Jos sinä tahdot elämäni ja voit käyttää sitä johonkin tarkoitukseen, aavistan, ettei mikään muu tarkoitus voi koskaan tyydyttää sieluani.”

Kreikasta johdettu sana apostoli merkitsee ’lähetettyä, sanansaattajaa, lähettälästä’. Jeesus valitsi 12 apostolia tehtävään. Heidän osansa oli ainutkertainen, mutta lähetystyö jatkuu. Yhä Jeesus kutsuu: ”Tulkaa” ja lähettää: ”Menkää.” Miksi ihmeessä kaikkien on saatava kuulla evankeliumi? Koska vain se muuttaa tämän mielettömän maailman mielekkääksi ja antaa elämälle tarkoituksen ja päämäärän. Ilman Raamatun ihmeellistä pelastussanomaa jatkuu katkeamaton lähetysten virta synnytyslaitoksilta haudankaivajille vailla mieltä ja tarkoitusta. Vain Raamatussa puhuva Jumala voi vastata levottomuutemme rauhoittavasti suuriin kysymyksiimme: ”Mistä tulet? Miksi täällä olet? Mihin menet?” Meillä on Isä, joka haluaa lapset kotiin.

Opetuslapsijoukko oli hyvin tavallisia ihmisiä. Jaloimmat heistä olivat naisia, joista evankeliumit puhuvat kauniisti ja joiden joukosta tulivat myös ensimmäiset Jeesuksen ylösnousemuksen todistajat (Luuk. 8:2,3). Opetuslapset olivat uusia ihmisiä vanhoissa ympyröissä, sillä valtaosa heistä eli perheensä parissa (jonne Jeesus heidät usein nimenomaisesti lähetti) entisissä tehtävissään, mutta heidän elämänsä katsomuksensa oli jäsennettävä poikkeava juutalaisesta hurskaudesta ja sosio-kulttuurista. Usko Jeesukseen oli tuonut kokonaan uutta heidän elämänsä. Sen seurauksena he olivat muutosvoima ym-

päristössään, minne menivätkin (Ap.t. 8:1; 11:19–21).

Huomiota kiinnittää, ettei opetuslapsista apostolien joukkoon valittu yhtään naista. Tämä loukkaa nykyistä tasa-arvoajatteluamme, joka näkee tasa-arvon toteutuneen silloin, kun kaikilla on mahdollisuus samoihin tehtäviin. Rakkauden Herra ei varmasti olisi mukautunut mihinkään aikansa vääryyteen kuten naisen syrjimiseen. Jeesuksen suoritti valintansa rakkaudesta ja kunnioituksesta naista kohtaan, ei niiden puutteesta, mikä kyllä oli tuolle ajalle ominaista. Kristityt ovat alusta alkaen ymmärtäneet, että Jeesuksen apostolinvalinnalla on vaikutuksensa seurakunnan pastorin virkaan, joka on apostolaatin jatkoa. Jeesus tahtoi kunnioittaa luomaansa erilaisuutta. Niin kuin perheessä seurakunnassakin on äidin virka ja isän virka. Jeesus tiesi lähettävänsä apostolinsa sotaan kirkon historian tuntemin seurauksin. Eihän Suomessakaan lähetetty naisia eikä lapsia sodan eturintamaan, ei väheksymisestä, vaan kunnioituksesta ja rakkaudesta heitä kohtaan. Tämän päivän pastorit eivät edes tajua, että käynnissä on taistelu ihmisistä ja heidän ikuisesta kohtalostaan, puhumattakaan siitä, että heistä olisi itsensä alttiiksi antaviksi taistelijoiksi seurakunnan sisältä nousevia harhaopettajia ja ulkopuolelta tulevia mukautumisvaatimuksia vastaan. Nykyisin taistelu on siirtynyt parlamentteihin, synodeihin, median kentille ja oikeuslaitoihin. Toki tiedämme, että nykyisinkin monet papit ovat vainottuina johtaessaan seurakuntaansa ja pitäytyessään raamattulliseen uskoon ja elämään.

Apostoleista Pietari on eniten esillä, mutta ei olisi häntä ilman hänen veljeään Andreasta, ja paljon oli tapahduttava, ennen kuin tuuliviiristä kasvoi kallio. Monet uskovat antavat mieluummin 100 euroa lähetystyölle kuin kertovat evankeliumin sukulaiselle tai kutsuvat työtoverin

hengelliseen tilaisuuteen. Boanerges-veljekset ovat oma lukunsa. Jaakob oli apostoleista ensimmäinen marttyyri v. 41. Hänen veljensä Johannes kuoli joukon viimeisenä. Matteus, miehittäjävallan nöyrä virkamies, ja Simon, antiroomalainen vapaustaistelija, tuskin olisivat valinneet toisiaan. Varovaisen Filippoksen, vilpittömän Natanaelin ja epäilijä Tuomaan myös tunnumme – niin myös Juudas Iskariotin, jonka kohtalo on tehnyt meidät varovaisiksi tekemään numeroa syrjäytyneiden auttamisesta.

Voiko aikuisuuteen ehtinyt ihminen vielä muuttua? Salaisuus oli siinä, että Jeesus oli heidän kanssaan. Kukaan ei voi olla Jeesuksen eikä hänen ystäviensä seurassa kolmea vuotta muuttumatta. Voit kokeilla yhden kirkkovuoden pyhä pyhältä Jumalan sanan kuuloon saapumalla. Kun Jeesus kutsuu jonkun seuraajakseen, hän kutsuu tämän myös edustajakseen. Ensin kohtaat taistelun siitä, lähteäkö seuraamaan häntä, ja sitten taistelun siinä, elääkö itselle vai Kristukselle. ●

Keijo Rainerma

Rakkauden laki

LUUK. 6: 27–31

7. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 15.7.

Päivän evankeliumi kuuluu teksteihin, joista monet nykyisin mielellään saarnaavat. Kohtahan opettaa mitä suurinta lähimmäisenrakkautta, valtavaa altruismia, joka panee elämänsä alttiiksi toisen tähden. Tästä on helppo löytää luontevia linkkejä niin yhteisvastuukeräykseen kuin kansainväliseen katastrofiapuunkin.

Samalla päivän evankeliumista on evankeliumi hyvin kaukana. Tämä on mitä kovinta ja ankarinta lakia. Jumala käskää tekemään tekoja, jotka ovat lankeemuksenalaisessa maailmassa elävälle ihmiselle vastenmielisiä ja täysin luonnottomia. Tämä ylittää rajusti Jumalan

vaatimuksen rakastaa lähimmäistä niin kuin omaa itseä. Kaikki Jeesuksen esimerkit päivän evankeliumissa julistavat: ”Rakasta lähimmäistäsi enemmän kuin itseäsi ja pane pahantekijän tarpeet omien luonnollisten tarpeittesi edelle!” Tässä ei anneta ylimääräistä paitaa palelevalle, vaan annetaan ainoa paita päältä sille, joka varastaa takkisi!

Aika harvat niistä saarnaajista, jotka kehottavat päivän evankeliumiin vedoten noudattamaan tätä käskyä, ovat valmiit itse sitä tositilanteessa noudattamaan. Itse olisin henkilökohtaisesti aika varovainen suosittelemaan, saatikka velvoittamaan ihmisiä toimimaan kirjaimellisesti Jeesuksen tässä antaman ohjeen mukaisesti, koska on aika epävarmaa, että kykenisin tai edes haluaisin noudattaa tätä kovaa sanaa tositilanteessa. Jos joku haluaa lainata autoani, olen kyllä kiinnostunut siitä, että saan sen myös takaisin ja mielellään tankattuna, kiitos. Jos joku kadulla käy repimään takkia päältäni tai lyö poskelle, en taatusti ryhdy riisumaan paitaa enkä kääntämään toista poskea. Valitettavasti lähempänä lienee se vaihtoehto, että ryhdyn tukkanuottasille moisen rettelöitsijän kanssa. Ei liene aivan suositeltavaa sekkään, että holtittomasti ja sinisilmäisesti annamme palkkamme pois kenelle tahansa, joka sitä keksii pyytää.

Tässä Jeesus poikkeaa meistä. Kun hän kehottaa sietämättömän kovaan ja ihmislunnon vastaiseen lähimmäisenrakkauteen, hän seisoo itse sanojensa takana. Kaiken, mihin hän meitä kehottaa, hän itse tekee. Hän rakasti vihamiestään. Hän siunasi ristin tuskissaan niitä, jotka häntä parjasivat (Luuk. 23:34). Hän käänsi poskensa lyötäväksi ja selkensä ruoskittavaksi (Jes. 50:6: ”Selkäni minä annoin lyötäväksi, poskieni parran revittäväksi, en peittänyt kasvojani pilkalta ja syljeltä”; vrt. Joh. 19:1–3). Hän antoi viedä niin viitansa kuin paitansakin (Matt. 27:35; Mark.

15:24; Luuk. 23:34; Joh. 19:23–24). Kaikes-
ta luopuneena hän antoi vähän omaisuu-
tensa lisäksi pois koko elämänsä (Luuk.
23:46).

Tässä onkin sitten se päivän evanke-
liumista puuttuva evankeliumi. Sen, mi-
kä meiltä puuttuu, Jeesus on itse täyttä-
nyt synnittömässä elämässään ja pyhässä
ristinkuolemassaan. Kerran opetuslapset
ihmeissään kysyivät häneltä: ”Kuka sit-
ten voi pelastua?” Jeesus katsoi heihin ja
sanoi: ”Ihmiselle se on mahdotonta, mut-
ta Jumalalle on kaikki mahdollista” (Matt.
19:25–26). Tässä ollaan pelastuksemme
ytimessä. Meidät on aivan todellisesti kut-
suttu tekemään hyvää toisille ihmisille,
myös niille, jotka ovat epämiellyttäviä,
epäoikeudenmukaisia ja vihamielisiä mei-
tä kohtaan. Elämämme tärkein asia ei kui-
tenkaan ole, kuinka hyvin olemme tässä
onnistuneet. Elämämme tärkein asia on,
että Jeesus on kuollut puolestamme ja ve-
rellään avannut meille tien ikuisen elä-
mään. Vaikka teemme kaikkemme ollak-
semme Jeesuksen kaltaisia, löydämme
itsestämme myös vihaajan, poskelle lyö-
jän ja anastajan. Hänestä me löydämme
viattoman uhrin, laupeuden, armahduk-
sen ja levon synnin raskauttamalle sisim-
mälle. ●

Lauri Vartiainen

Raamattuopiston vararehtori

Kirkastettu Kristus

LUUK. 9: 28–36

KIRKASTUSSUNNUNTAI, KRISTUK-
SEN KIRKASTUMISEN PÄIVÄ 22.7.

Kirkastussunnuntaita on vietetty Ruot-
sissa ja Suomessa jo 1500-luvulta lähtien
7. kolminaisuudenpäivän jälkeisenä sun-
nuntaina (nykyisin 8. sunnuntai hellun-
taista). Kirkastuminen oli Kristuksen elä-
män taitekohta. Apostolit saivat omin
silmin nähdä hänen jumalallisen suuruu-
tensa ja kuulla Jumalan äänen.

Kuusi päivää aikaisemmin Pietari oli
tunnustanut Jeesuksen olevan Voideltu,
Messias. Mooses oli aikoinaan ennustanut
hänen kaltaisansa profeetan tulosta, jota
Israelin kansa noina aikoina odotti kiih-
keästi (5. Moos. 18:18; Joh. 1:21).

Syy siihen, miksi Jeesus otti kolme op-
pilastaan mukaan vuorelle, liittyneekin
suoraan Moosekseen. Kun Mooses aikoi-
naan sai Jumalalta kutsun kiivetä Siinain
vuorelle, Jumala mainitsi nimeltä kolme
ihmistä, jotka Mooseksen tuli erityisesti
ottaa vuorelle mukaansa: Aaron, Nadab ja
Abihu (2. Moos. 24:1).

Kirkastuminen liittyi läheisesti Jeesuk-
sen kuolemaan. Evankelistoista vain Luu-
kas kertoo Eliaan ja Mooseksen keskustel-
leen vuorella juuri Jeesuksen kuolemasta.
Kaikissa synoptisissa evankeliumeissa
kirkastusvuorikokemus liittyy läheisesti
Pietarin tunnustukseen, että Jeesus on lu-
vattu Messias. Sen tunnustuksen jälkeen
Jeesus kaikkien synoptikkojen mukaan al-
kaa puhua kuolemastaan.

Miksi kirkastuminen tapahtui juu-
ri tuolloin? Ajankohtaan liittyy tietty lo-
giikka. Jeesushan oli siihen asti saarnojen
ja tunnustekojen avulla koettanut saada
ihmiset näkemään, että hän oli Vanhas-
sa testamentissa luvattu Messias, se, jon-
ka esikuvia olivat olleet niin Mooses kuin
Eliakin. Kirkastusvuorella totuus, joka oli
ollut jo aikaisemmin nähtävillä hänen pu-
heissaan, paljastetaan myös silminnäh-
tävällä tavalla.

Miksi juuri Mooses ja Elia olivat mu-
kana?

Mooseksen läsnäolo on ymmärrettävää.
Jeesus oli ns. toinen Mooses, joka Vanhas-
sa testamentissa oli ennustettu tulevaksi.
Mooses oli yhtä aikaa kansan johtaja, pro-
feetta, pappi, tuomari sekä välittäjä ihmi-
sen ja Jumalan välillä. Hänen kauttaan Ju-
mala myös ilmaisi tahtonsa ihmisille. Sitä
kaikkea, mutta paljon suuremmassa mää-
rin on tietysti myös Jeesus Kristus. Näin

Mooses oli monessakin mielessä ennakkokuva Herrasta Jeesuksesta. Mooses tosin jäi syntinsä takia Jordanin itärannalle. Jeesus sen sijaan johdattaa omansa perille asti. Sekä Moosesta että Jeesusta voi kutsua kansan pelastajaksi (Ap.t. 7:37).

Miksi Elia oli mukana? On oletettu, että hän edustaisi profeettoja, kun Mooses edustaa lakia, mutta selitys ontuu, koska Elia ei ole varsinaisissa profeettakirjoissa mukana lainkaan. On myös huomautettu, että sekä hän että Mooses olivat ne Vanhan testamentin profeetat, joille Jumala ilmestyi Horebin eli Siinain vuorella.

Hyvä on tietää, että Jeesuksen maanpäällisen elämän aikoina juutalaisuudessa oli kehittynyt oppi, jonka mukaan Mooses ei Elian ja Henokin tapaan kuollut lainkaan. 5. Moos. 34:n mukaan Mooses kyllä kuoli, mutta koska Raamattu kertoo Jumalan haudanneen hänet, juutalaiset opineet olivat kehittäneet ajatuksen, että Mooses otettiin taivaaseen kuolemaa näkemättä.

Edelleen juutalaisuudessa odotettiin Mooseksen ja Elian paluuta ennen Messiaan tuloa. Ehkäpä nämä syyt yhdessä selittävät Elian mukanaolon.

Suurmiesten läsnäolo kertoo toki siitäkin, ettei aika ole Jumalalle mikään ongelma. Hän voi järjestää tapaamisia yli tuhat vuotta aikaisemminkin eläneen ihmisen kanssa!

Kirkastusvuoren tapahtumasta kertoo myös 2. Piet. 1:16–18.

Kirkastusvuorella kolme opetuslasta näki hetken ajan taivasten valtakunnan toteutuneena pienoiskoossa. Sinne he näkivät Jeesuksen saapuvan.

Täällä maan päällä elämme vielä armon valtakunnassa. Se tarkoittaa, ettemme voi vielä nähdä lopullista päämääräämme. Sitä katsotaan vasta uskon silmälasein. Sen sijaan kirkkauden valtakunnassa ei enää uskoa tarvita, sillä siellä usko vaihtuu näkemiseksi. Siellä Jeesuksen seuraajat tule-

vat osallisiksi samanlaisesta kirkkaudesta kuin Jeesuksella oli kirkastusvuorella. Näky oli lupausta siitä, mitä opetuslapsiakin oli odottamassa.

Tämän ajan joudumme kiusauksiin päästä katsomaan armon valtakunnasta kirkkauden valtakuntaan. Seurauksena on ollut monia harhaoppeja. Jumala ei ole tahtonut sitä rajaa avattavan vielä. Meidän osamme on tyytyä kaikkeen maan päällä olevaan epätäydellisyyteen. Sen keskelle ovat kuitenkin tulleet taivaasta Jumalan lupaukset. Niiden varassa voimme jo nyt uskon silmin katsella myös lopulliseen päämäärään. Siksi se erityinen kokemus, jonka Jumala antoi kolmelle opetuslapselle, on tarkoitettu myös meille lohduksi ja varmuudeksi lopullisesta pelastuksesta. ●

Jukka Norvanto

Totuus ja harha

MATT. 7: 24–29

9. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 29.7.

Tekstimme tulee elävämmäksi, jos palautamme mieleemme sen 20-metrinen tsunamin, joka iski Japanin rannikolle maaliskuussa 2011. Jeesus kertoo tämän pienen vertauksen vuorisäärnansa päätteeksi. Tuossa puheessa hän oli opettanut käskyjen oikeaa tulkintaa ja Jumalaan luottamista.

JAKEET 24, 26: VERTAUS

Miättikää eri syitä, miksi toinen tekstimme rakentajista ei tehnyt ollenkaan perustusta taloonsa, vaikka oli rakentamassa siitä ”tsunamialueelle”.

Millainen on ihminen, joka pitää talon julkisivua tärkeämpänä kuin sen perustusta?

JAKEET 24, 26: SOVELLUTUS

Koettakaa keksiä yhtäläisyyksiä talon ja ihmiselämän välillä.

Mitä tarkoittaa käytännössä, että joku rakentaa elämänsä ”hiekalle”?

Mitä mieltä olet seuraavasta väitteestä: ”Jokainen ihmiselämä on jonkin sanan (ideologian) varaan rakennettu”?

Millaisten sanojen (= ideologioiden) varaan suomalaiset ovat rakentaneet elämänsä viimeksi kuluneiden sadan vuoden aikana? Miten noille ideologioille on käynyt?

JAKEET 25, 27: MYRSKY

Mitä Jeesus tarkoitti tulvalla ja myrskyllä (tsunamilla), joka iskee ihmiselämään?

Tämän vertauksen mukaan myrsky-tuuli iskee yhtä lailla niiden elämään, jotka noudattavat Jeesuksen sanoja, kuin niidenkin, jotka eivät niitä noudata. Miksi uskoviakaan ei säästetä elämän hirmumyrskyltä?

Miten luulet selviäväsi tilanteesta, jos juuri se ”tsunami”, jota eniten pelkää, iskee elämäsi?

Mitä yhteistä on kuolemalla ja tsunamilla?

Miten voisimme varautua ”tsunamin” tuloon?

Mikä Jeesuksen sana on auttanut sinua henkilökohtaisesti elämäsi myrskyissä?

JAKEET 25, 27: TALON SORTUMINEN
Mitä tapahtuu ihmiselle, jonka talo sortuu (konkreettisesti)?

Mitä tapahtuu ihmiselle, jonka ideologia ei kestä elämän hirmumyrskyjä?

Mitä tapahtuu kansakunnalle, joka hylkää Jumalan sanan kalliopohjan?

JAKEET 24, 26: JEEKSEN SANAT

Miksi pelkkä Jeesuksen sanojen kuuleminen ei riitä elämän perustaksi? Miksi tarvitaan myös niiden mukaan toimimista?

Vuorisaarnaa oli kuulemassa paljon kansaa. Mikä voisi olla syynä siihen, että yksi kuulijoista toimi Jeesuksen sanojen mukaan, toinen ei?

Kumpaan näistä kahdesta ryhmästä sinä katsot kuuluvasi? (Voit vastata myös hiljaa mielessäsi.)

JAE 25: KALLIOPOHJA

Voitko sanoa, että vuorisaarna on elämäsi kallioperustuksena? Miksi voit? Miksi et voi?

Paavali sanoo (1. Kor.10:4): ”Tämä kallio oli Kristus.” Mikä ero on, kun koettaa rakentaa elämänsä Jeesuksen käskyjen (eli lain) varaan tai evankeliumin lupauksen varaan?

JEEKSEN ELÄMÄN HIRMUMYRSKY

Miten Jeesus itse suhtautui siihen ”tsunamiin”, joka iski hänen elämänsä sen viimeisten päivien aikana? Muistelkaa hänen kärsimyshistoriaansa ja miettikää, mikä oli hänen elämänsä kalliopohja? ●

Mails Janatuinen

Lehtori, FM, Lähetysyhdistys
Kylväjän työntekijä Japanissa

Leipää vai lyöntejä Herran huoneessa

LUUK. 12: 42–48

10. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 5.8.

Isännän, Ihmisen Pojan, Jeesuksen tulemisen odotus on se suuri tausta, jolle vertauskuvat odottavista palvelijoista ja uskollisesta taloudenhoitajasta asetetaan. Vastaamme varmuuden vuoksi tekstiä edeltävään Pietarin kysymykseen, ketä tarkoitetaan: Meitä! Tätä kirjoittaessani otsikot kuuluttavat ”Kirkko isännöi viini-iltaa.” Toki juopottelun lomassa voi virsikin raikua. Ehkä kirkko tarjoaa viinit ja sisäasiainministeriö virret?

Apostolinen usko ja saarna tiivistyivät kolmeen pääkohtaan: Kristus on kuollut puolestamme, Jumala on herättänyt Jeesuksen kuolleista, odotamme hänen toista tulemistaan. Ellei Jeesuksen odotettavissa oleva tuleminen ole sellainen

käännekohta, joka käynnistää oikeasti vanhan pimentyneen ja mädäntyneen maailman purkamisen ja uuden taivaan ja uuden maan luomiseen johtavan tapah- tumaketjun ja josta Raamattu niin paljon puhuu, niin palvelijoiden kuin talouden- hoitajienkin puuhastelu maailmassa, kir- kosta puhumattakaan, on vailla todellista merkitystä. Me olemme tomu mutta silti henkäys historiaa. Kuinka suurta onkaan silloin, että kristillinen uskomme kiinnit- tyy historiaan eikä ole vain aate. Jumala loi maailman mahdolliseksi ihmisen tul- la, likasi kätensä luodakseen ihmisen, ih- minen lankesi syntiin paratiisin olosuh- teissa, ja Jeesus lunasti verensä hinnalla yhtenä historian perjantaina kaikki ikui- sen kadotuksen ansainneet. Elämmekö juuri nyt historian suurimman perikadon mutta myös sen suurimman toivon täyt- tymisen kynnyksellä? Sillä kynnyksellä on saarnaaja, joka käy jakamaan muona- an- nosta palvelusväelle.

Ennen kansa yritti salata papeilta, kuinka vähän se uskoi. Nyt on päinvas- toin. Ymmärrämme Jeesuksen puhuvan seurakunnan kaitsijoille (Joh. 21:17). Us- kollinen ja viisas *oikonomos* (taloudenhoi- taja) huolehtii *therapeian* (palvelusväki) hyvinvoinnista. Ei riitä, että villat kerit- tään (kirkollisvero maksetaan). Lauma on kaittävä illaksi kotiin. Tarvitaan jaettavaa, vahvat ja luotettavat talon eväät. Omat eväät eivät riitä. Jumalan sanasta elää pai- men itse. Sillä hän ruokkii lauman. Pai- men ei jää itse eikä jätä laumaa syntiin. Meidän aikamme seurakunnan palvelus- väen esimiehet ja opettajat ovat alkaneet uskoa, että asiassa on tapahtunut erehdys eikä isäntä tule ollenkaan. Kaitsijan val- vomattomuuden ulospäin näkyvät merkit ovat usein ne, jotka Paavalin paimenkirje erityisesti mainitsee: Suhde puolisoon, ra- haan ja alkoholiin ei ole enää laumalle esi- kuvallista (1. Tim. 3:2–7). Sananpalvelijan korkean kutsumuksen ja elämän välillä on

ristiriita, joka turhentaa julistetun sano- man. Uskollisimmat palvelijoista ja palve- lustyöistä – erikseen mainittuina, koska on eri tehtävät – alkavat tuntea olonsa ahtaaksi. Sen sijaan, että he saisivat kannus- tettuina armolahjojensa mukaan palvella, he saavatkin iskuja. Syynä sieluja ruokki- van sanan puutteeseen, kirkon sisäisiin riitoihin ja uskollisten palvelijoiden väki- valtaiseen kohteluun on Herran tulemi- sen odotuksen herpaantuminen. ”Isäntä ei tule vielä pitkään aikaan.” Isäntä ja hä- nen sääntönsä joutavat mennä. Talouden- hoitajat asettavat omat sääntönsä ja alka- vat isännöidä. Jos elämän luotettavat ja muuttumattomat arviointiperusteet ka- dotetaan, häipyä näkyvistä myös turvalli- nen kulkureitti, katoaa kokonaisuuden ja tarkoituksen horisontti.

Jeesuksen tulemisen odotus on elävän seurakunnan tuntomerkki. Kristitty te- kee kaikkensa, että hänellä aina olisi louk- kaamaton omatunto (Ap.t. 24:16) ja mo- net liittyisivät Herran odottajiin. Siellä, missä odotus lakkaa, ei olla kovin tarkko- ja omasta eikä toisten elämäntavasta. Jee- sus puhui paljon tulemisestaan, joka voi tapahtua millä hetkellä tahansa. Jo Uuden testamentin vanhimmat kirjat tuntevat kristittyjen huolestumisen Herran tulon viipymisestä (1. Tess. 4:13–18). Johannek- sen ilmestyksen aikoihin tämä ”ensirakka- us” oli jo hylätty. Siksi oli tehtävä paran- nus (Ilm 2:4,5). Pietari tunsii pilkkapuheet Jeesuksen tulon viipymisestä ja sanoi odo- tusajan olevan Jumalan pitkämielisyyttä (2. Piet. 3:3–14).

Lopulta Jeesus puhuu yksinomaan pal- velijasta, jonka ymmärrämme hänen ope- tuksestaan tarkoittavan sekä yhteiskun- nan että seurakunnan johtamista (Matt. 20:25–28). Jumala, ihmisyys ja vastuu ovat kuin kolmion kulmat sidoksissa toisiinsa. Ilman Jumalaa ei olisi täyttä vastuutakaan. Jumala katsoo kansaa ja seurakuntaa ni- iden johtajien läpi. Siksi heidän vastuunsa

on erityinen. Kirkon johtajien vastuu on suurin, koska elämän tärkeät kysymykset ovat syvimmältään teologisia kysymyksiä. Jos jollakulla on vahva kristillinen vakaus, voidaan ennakoida, mihin suuntaan hän valinnoissaan kulkee. Ellei Raamatun perustaa ole, voi ihminen olla hyvin altis hetkellisille vaikutteille. Jo saatavilla oleva välitön mielihyvä, etu tai julkisuuden ja enemmistön paine voivat johtaa ratkaisuihin, jotka aika on osoittava tuhoisiksi ja monille kärsimystä aiheuttaviksi. Jos Isännän periaatteista luovutaan, kohdistuvat luopujien iskut yleensä pahimmin niihin, jotka vielä tohtivat pitää kiinni siitä, mitä Isäntä sanoi. Isännän tahto on sittenkin enemmän ja tärkeämpi, sillä voi sitä, jota Isäntä iskee! ●

Keijo Rainerma

Etsikkoajoja

MATT. 11: 20–24

11. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 12.8.

Matteuksen evankeliumin luvut 11–12 kertovat siitä, miten eri tahot reagoivat Jeesukseen. Sekä Jeesuksen opetukset (luvut 5–7) että teot (8–10) vaativat meiltä reaktiota. ”Mitä ihmiset hänestä sanovat? Kuka minä teidän mielestänne olen?” (16:13–16.) Jumala etsii ja kutsuu ihmisiä ja haastaa heidät tarttumaan uskoen hänen valmistamaansa pelastukseen, syntien anteeksiantoon ja Jeesuksessa Kristuksessa olevaan ikuiseen elämään. Etsikkoajasta ja Jumalan kutsusta puhuvat Suomen evankelis-luterilaisen kirkon vuoden 1948 katekismuksen kristinopin kohdat 66–72.

Jeesuksen arvio Gennesaretin järven pohjoisnurkan kaupungeista kertoo ohitse menossa olevasta etsikkoajasta. Kapernaum, Korasin ja Betsaida ovat paikkakuntia, joissa Jeesus on elänyt arkaan, kulkenut, opettanut ja tehnyt myös voimallisia tekoja, mutta se ei ole saanut aikaan mainittavaa hengellistä heräämistä.

Pieni Kapernaum (profeetta Nahumin, lohdutuksen, kylä) sai kunnian toimia Jeesuksen kotikaupunkina hänen aktiivisen toiminnan vuosinaan. Tältä ajalta evankeliumeihin on tallennettu kuin ”pistokokeina” erilaisia episodeja ja kohtaamisia. Todellisuudessa Jeesuksen opetusten ja voimatekojen vaikutus ja maine lienevät tavoittaneet ja koskettaneet kaikkia aikansa ihmisiä Galileassa ja lähimaakunnissa ulkomaille asti, niin pieniä kuin suuria, niin uskonnollista eliittiä kuin tavallista kansaa. Kaikille annettiin mahdollisuus ottaa kantaa Jeesukseen, puolesta tai vastaan. Välinpitämättömyyskin on kannanotto.

Voi ihmetellä – ja sitä Jeesuskin tuntuu hämmästelevän – mitä vielä pitäisi tai voisi tehdä, jotta ihmisen sydän liikahtaisi ja avautuisi Jumalan puoleen. Kun itse Jumala on sanonut painavimmat sanansa ja tehnyt voimallisimmatkin tekonsa – turhaan – ihmisen pysäyttämiseksi, mitä keinoja vielä voisi olla jäljellä? Onko niin, että ihmisen paatumuksen sulattamiseksi ei löydy menetelmää? ”Tyhmyyttä vastaan itse jumalatkin taistelevat turhaan” (**Friedrich Schiller**). Muuta keinoa ei ole annettu kuin Jumalan sana. Kovakin tuomion sana, vaikuttaessaan kuulijoihin, venyttää etsikkoaikaa (Hepr. 3:7–8; Jes. 55:6–7).

Kääntyminen (”parannuksen tekeminen”, metanoia) ja Jeesuksen torjuminen ovat toistensa vastakohdat. Torjuminen herättää aina tunnereaktion torjutussa. Ihminen voi raivostua tullessaan torjuttuksi. Jeesuksen kohdalla kyse ei ole ensisijaisesti inhimillisestä reaktiosta, vaan hänen ”voi!”-huutoihinsa sisältyy jumallista murhetta ja sääliä ihmisen älyttömyyden seurauksista.

Tuomion ja kadotuksen skenaari on maalaaminen ei ole uhkailua eikä retorinen tehoste, vaan Jeesus puhuu asiasta, tulevaisuudesta, josta hänellä on

sisäpiirin tietoa. Sodoma on maineikas esimerkki jumalattomasta elämästä ja siitä seuraavasta tuomiosta. Tuho tuli jo täällä ajassa. Samoin Tyros ja Sidon olivat tunnettuja synnistä, itseriittoisesta ylpeydestä ja röyhkeydestä, joka ilmeni myös Jumalan torjumisena. Väistämättä tällaisesta seuraa Jumalan langettama tuomio. Nämä pakanat olisivat voineet yrittää puolustautua tietämättömyydellään, mutta Jeesuksen kanssa kosketuksissa olevilla ei ole edes tätä tekosyytä.

Jeesus määrittelee synnin syvimmän olemuksen: Kovin tuomio ja kauhein kohdalo on edessä niillä, jotka torjuvat Jeesuksen, vaikka he ovat saaneet kohdata hänen sanansa ja tekonsa. Voimateot ja ihmeet eivät sinänsä synnytä pelastavaa uskoa, mutta se, joka sulkee elämänsä piirinsä ja tajuntansa Jumalan toiminnan vaikutuksilta, torjuu samalla pelastuksen evankeliumin. On kysymys pilkasta ja synnistä Pyhää Henkeä vastaan, mitä ei ihmiselle anneta anteeksi. Kaikki muu synti on mutkattomasti (Jeesuksessa) saatavissa anteeksi muttei sitä, että torjumalla Jeesuksen ihminen samalla torjuu anteeksisäämisen mahdollisuuden elämästään. Kapernaumin edustama epäusko oli Jumalan silmissä ihmiskunnan moraalinen pohjanoteeraus, järkyttävämpää kuin Sodomian tai pakanamaailman harjoittama synti konsanaan.

Tilanne muistuttaa pelottavan paljon aikamme Suomea. Jokaisella meistä on riittävä tieto Jeesuksesta. Jumala tänäänkin tekee kutsuvaa työtään keskuudessamme sanansa, sakramenttiansa ja toimivan seurakuntansa kautta. Mahdollisuus positiiviseen lopputulokseen viimeisellä tuomiolla, ikuisen elämään taivaassa, on pedattu eteemme. Kuitenkin moni näyttää nukkuvan tai ajautuvan onnensa ohi. ”Ei kukaan pääse Isän luo muuten kuin minun kauttani”, Jeesus sanoo (Joh. 14:6). Se, joka torjuu tai ohittaa Jeesuksen,

ohittaa etsikkoaikansa ja myös ikuisen elämän. Vielä tänään on kuitenkin pelastuksen päivä! ●

Tapio Pokka

Pastori, DI, Lähetysyhdistys
Kylväjän aluekoordinaattori, Oulu,
ja työaluevastaava, Japani

Ikeenvaihtamisen sunnuntai

MATT. 23: 1–12

12. SUNNUNTAI HELLUNTAISTA 19.8.

Ostin vaimon kanssa Aasiasta aidon itämaisen maton. Se näytti kaupassa hyvältä, ja kotona sille oli varattu sopiva paikkakin. Kun kieritimme maton auki eteisen lattialle, huomasimme tullemme petetyiksi. Kallis taidekäsityö oli kiero kuin korkkiruuvi! Maton tutkiminen oli jäänyt kuumassa kaupassa puolitiehen. Kaikki ei ole sitä, miltä se näyttää.

Päivän tekstissä meitä kutsutaan tutkimaan itseämme Jumalan ja hänen sanansa edessä. Olemmeko me aitoja ja arvionnin kestäviä sydämen kristittyjä vai onko uskomme falskia? Fariseukset ja kirjanoppineet kulkivat väärään suuntaan. He halusivat tulla huomatuiksi ja tekivät kaikkensa korostaakseen omaa suuruuttaan. He nauttivat huomion keskipesteessä olemisesta ja ennen kaikkea hengellisestä vallasta. He eivät eläneet opetustensa mukaan, vaikka intohimoisesti kehottivat toisia tekemään niin. Pahinta oli, etteivät fariseukset ja kirjanoppineet näyttäneet tiedostavan tilaansa. He olivat toisille vahingollisia esimerkkejä. He korostivat omaa hurskauttaan, jolla halusivat päteä ihmisten ja Jumalan edessä. Siksi Jeesus antaa tulla täydeltä laidalta.

Päivän evankeliumiteksti on katkelma Jeesuksen puheesta. Hän varoitti kansaa ja opetuslapsia väärästä uskonnollisuudesta. Hän halusi vapauttaa heitä fariseusten ja kirjanoppineiden vahingollisesta tavas-

ta käyttää hengellistä valtaa. Jeesuksella oli tarjolla parempaa!

”Mooseksen istuin” oli vertauskuvallinen ilmaus niistä, jotka opettivat ja tulkitsivat Mooseksen lakia. Jeesus ei tässä ensi sijassa kyseenalaista fariseusten ja kirjanoppineiden asemaa ja valtaa, vaan sitä miten he sitä käyttivät. Saattaa olla, että Jeesuksen sanoissa on ironinen sävy: ”Totta kai te voitte tehdä, mitä he opettavat, mutta älkää tehkö niin kuin he tekevät.” Fariseukset ja kirjanoppineet olivat taitavia uuvuttamaan kansaa hengellisillä – usein kotikutoisilla – säännöillä ja määräyksillä. He eivät vähääkään välittäneet auttaa lain alle uupuvia. Jeesus tarjoaa kannettavaksi parempaa kuin nämä hengelliset mahtimiehet. Jeesuksen tarjoama ies on hyvä kantaa ja hänen kuormansa on kevyt (Matt. 11:30).

Fariseukset ja kirjanoppineet korostivat asemaansa ulkoisella habituksellaan. He kantoivat näyttäviä raamatunlausekoteloida, jotka sisälsivät pyhiä tekstejä Mooseksen kirjoista, ja koristelivat viitansa muhkeilla tupsuilla. Heidän pyrkimyksenään oli saavuttaa rabbin, johtavan juutalaisen opettajan, arvonimi; tekstissä *rabbi* ja *oppimestari* ovat todennäköisesti synonyymejä. Jeesus varoittaa opetuslapsiaan ja kansaa pyrkimästä hengelliseen uraputkeen, johon ihmistä ajaa vallan, mammonan ja maineen himo – ei Jumalan kunnia ja lähimmäisten palveleminen.

Jeesus ei häpeä tunnustaa omaa asemaansa Mestarina, voideltuna Messiaana, jonka käsissä on suurin mahdollinen valta. Hän on se, jonka hallussa Mooseksen istuin on. Jeesus tuli näyttämään millaista on aito usko. Se kutsuu hyvään elämään, jossa sanat ja teot kohtaavat toisensa. Aito usko tavoittelee myös yhdenvertaisuutta. Jokainen kristitty on Herran ja Taivaallisen Isän edessä yhtä arvokas

veli tai sisar olipa hänen asemansa seurakunnassa tai hengellisessä järjestössä mikä tahansa.

Jeesus kutsuu meitä kanssaan nöyryyden tielle, jossa tunnustamme pienuutemme ja Kristuksen Herruuden. Kristus armahtaa itsensä alentavan. Hän tietää, että itsessämme olemme aina vailla kaikkea, mitä hengelliseen elämään tarvitaan. Siksi hän julistaa evankeliumin syntiselle uskon kautta ilman tekoja. Itsemme tutkiminen on sitä, että käänämme katseemme pois itsestämme – puutteistamme ja jopa kilvoituksesta – yksin Kristukseen. Suostutko myöntämään, että sinä olet aina vailla sitä, mitä tarvitset? Saat mennä Kristuksen luokse sellaisena kuin todella olet. Jeesus on syntisten Vapahtaja! Uskon kautta armahdettuina ihmisinä voimme alkaa vapautua pätemisentarpeesta Jumalan ja ihmisten edessä. Näin armahdettuina saamme opetella palvelemaan Jumalaa palvelemalla lähimmäisiämme. Jumala ei tosin hyviä tekojamme tarvitse, mutta lähimmäisemme kylläkin.

Jeesuksen valta on täysin erilaista kuin fariseusten ja kirjanoppineiden valta. Hän ei korosta asemaansa ulkonaisilla vallan merkeillä tai pyrkymäisellä toiminnalla. Päinvastoin! Jeesus luopuu vapaaehtoisesti asemastaan taivaan kirkkaudessa ja syntyy ihmiseksi. Hän elää inhimillisten rajoitusten alla. Hän palvelee lähimmäisiään epäitsekästi. Hän palvelee vähäosaisia, pesee opetuslasten jalat ja antaa vettä syntiselle samarialaiselle naiselle Sykarin kaivolla. Jeesus palvelee vielä silloinkin, kun se tekee kipeää. Hän antaa alentaa itsensä rikollisten rinnalle Golgatan ristille, jonne Hän kantaa koko ihmiskunnan synnit ja häpeän. Koska Hän alensi itsensä, Jumala on korottanut hänet yli kaiken (Fil. 2:3-11). ●

Jussi Miettinen

Pastori, OPKOn pääsihteeri

Teologinen linja

2012-2013

Tule opiskelemaan Raamattu-opistolle teologiaa vuodeksi tai kahdeksi. Saat vahvan teologisen sivistyksen ja hengelliseen työhön tarvittavia valmiuksia.

Opinnot tähtäävät perusopintojen, aineopintojen ja kieliopintojen suorittamiseen avoimen yliopiston opintoina. Mahdollisuus monimuoto-opiskeluun.

Linjan vastaavana opettajana **TT Eero Junkkaala**. **TM Veli-Matti Kujala** toimii linjan suunnittelijana ja opettajana. **HAE NYT!**

Eero Junkkaala

Veli-Matti Kujala

www.sro.fi/teologinenlinja

SUOMEN
RAAMATTUOPISTO

Perusta

Uskon ja ajattelun avuksi
39. vuosikerta
Ilmestyy kuudesti vuodessa

Julkaisijat

Suomen Evankelisluterilainen Opiskelija-
ja Koululaislähetys ry | OPKO
Suomen Raamattuopiston Säätiö | SROS
Suomen teologinen instituutti ry | STI

Vastaava päätoimittaja 2011–2013

Raimo Mäkelä | raimo.makela@kotiportti.fi
050 910 9058

Toinen päätoimittaja 2011–2013

Timo Eskola | timo.eskola@teolinst.fi
09 668 9550

Toimitussihteeri ja taittaja

Paula Eskola | paula.eskola@sro.fi
09 5123 9157

Ulkoasun suunnittelu

Teemu Junkkaala | teemu@gstj.fi

Toimitus 2001–2013

Juha Ahvio | juha.ahvio@elisanet.fi
Ville Kettunen | ville.kettunen@helsinki.fi
Jukka Norvanto | jukka@norvanto.fi
Leif Nummela | leif.nummela@uusitie.com
Olli-Pekka Vainio | olli-pekka.vainio@helsinki.fi
Juha Vähäsarja | juha.vahasarja@sro.fi

Neuvottelukunta 2011–2013

Puheenjohtaja: Keijo Rainerma, Juha Auvinen,
Leif Erikson, Ruth Franzén, Salli Hakala, Markku
Ihonen, Tapani Innanen, Timo Junkkaala,
Sammeli Juntunen, Ilmari Karimies, Aleksi
Kuokkanen, Jussi Miettinen, Pekka Mäkipää,
Olavi Peltola, Henrik Perret, Timo Pokki, Tapio
Puolimatka, Erkki Ranta (varapuheenjohtaja),
Timo Rämä, Niilo Räsänen, Matti Sartonen,
Mauri Tervonen, Lauri Thurén, Aku Visala

Toimituksen osoite

PL 15, 02701 Kauniainen

Kustantaja

Perussanoma Oy

Tilauspalvelu

Sirpa Mäkelä | sirpa.makela@sro.fi
09 5123 9152 | PL 15, 02701 Kauniainen

Tilaushinnat 2012

Opiskelijatilaus 33 €/vuosi, kestotilaus 36 €/vuosi,
määräaikaistilaus 39 €/vuosi, irtonumero
7 €

Ilmoitushinnat

1/1 sivu: 130 mm (lev.) × 193 mm (kork.) 250 €,
½ sivu: vaaka 130 mm × 96,5 mm 140 €,
pysty 62,5 mm × 193 mm 140 €,
muut: 0,80 €/pmm, palstaleveys 62,5 mm.
Hintoihin lisätään alv. (23 %).

Ilmoitusten vastaanotto

perusta@sro.fi | 09 5123 9157

Kirjapaino

Kirjapaino Uusimaa. Perusta-lehti
painetaan ympäristöystävällisesti.

Aikakauslehtien liiton jäsen.
ISSN 0355-7111

